

לשם יוזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה (יאהדנוהי)
ברוזילו ורוזימו (יאההויהה) ורוזימו ורוזילו
(איההויהה) ליוזדא שם אות י' ואות ה' (או"א) בשם
אות ו' ואות ה' (ו"ג) ביוזדא שלים (יהוה). בשם כל
ישראל, הריני מתכוון בכל מילה ומילה בכתוב
לעשות נזות רוז ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו,
לאקמא שכינתא מעפרא, ולומר כל הקוצים והזוזים
הסובבים את העושה העליונה להיות מין נוקבין
לעורר אהבת דודים למעלה איש את פני רעהו
ויתרבה השפע בכל העולמות ונזכה לעשות פרי
מלימודנו זה הנקרא שמו בישראל:

ספר

שכלום לדוד

לעילוי נשמות מור אבי ועטרת ראשי רבי דוד בן זימם ז"ל.
אשר נפטר לבית עולמו ביום י באב תשל.
ת.נ.צ.ב.ה

בזמלת ה' עלי נעשה ונצליז.
מהדורה שנייה - שנת תשע"ב.

סגולה גדולה ונוראה לאמרה לפני כל לימוד
תורה ותפילה:
"הרי אני מוכן ומוזמן לקיים בעזרת האל
יתברך מצוות עשה של התשובה
ככתוב בתורה הקדושה: "ושבת עד ה'
אלהיך ושמעת בקולו" (דברים ל').
והרי אני מתזזרט זזרטת גמורה על כל
מה שיזזטאתי, עוויתתי ופשעתי בין גלגול
זה בין בגלגולים אזזרים ומקבל עלי לא
לזזזזר ולזזזטוא עוד והשי"ת ברוזזמיו
יעזרני על דבר כבוד שזמו מעתה ועד
עולם אכי"ר.

כתובת לרכישת הספר לשם זיכוי הרבים:

חיימי שלמה אורי

ת.ד. 5057 אור עקיבא 30600

054-2160370

bashi.sefer@gmail.com

www.shalomledavid.com

הקדמה

יתקדש המאציל ויתעלה העושה כל, אשר חנן אותנו בחסדו ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו וזיכנו ללמוד וללמד תורתו הקדושה ועל ידה לזכות ולנחול חיי העולם הזה וחיי העולם הבא. "וידע האדם שהוא לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא". (מסילת ישרים)

התורה הקדושה מאירה דרכנו בגלות האפלה ומחיתה הגאולה כנאמר ע"י חכמינו: **"אין הגליות מתקבצים אלא בזכות התורה"** (בבא בתרא).
אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה יסורין בדלין ממנו, שנאמר: **"ובני רשף יגביהו עוף"** (איוב ה ז)
ואין עוף אלא תורה, שנאמר: **"התעוף עיניך בו ואיננו"**. ואין רשף אלא יסורין, שנאמר: **"מוי רעב ולזומי רשף"**.

התורה מנתבת את דרכנו בדרך הישר והאמת ומזכה את האדם העוסק בתורה שמלאכים שנבראו מהבל פיו מקיפים אותו. כנאמר בספר "ראשית חכמה" כשהאדם עוסק בתורה השכינה עומדת נגדו ואומרת **"יהיה עמך גבור הזיל"** (שופטים ו יב).

מודה אני לה' יתברך שבטובו הרב חנני לחזש חידושים בתורה הקדושה ובתפילה. לא מידי נעשה הדבר, אלא גלגלו לידי זכות אבות. עליהם מושלך

יהבי ורצוני שישאו תפילה לאל עליון שדברי תורה אלו שנכתבו בספר, יעמדו לזכות ובעד כל עמנו ישראל.

זכות מור אבי ועטרת ראשי רבי דוד בן חיים ז"ל, אשר לעילוי נשמתו נכתב ספר זה ונקרא שמו בישראל **"שלום לדוד"**.

ובנוסף לרמוז על כמיהת וצמא עמנו לגאולה שלמה ע"י משיח צדקנו אשר יתגלה ממלכות בית דוד, ונזכה לנאמר **"ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימנו"**.

וזכות סבי, חיים בן דוד ז"ל, וזכות סבי, אבי אמי שלמה סלומון בן יחזקאל ז"ל, וזכות סבתי הצדקת מרת אסתר בת רבקה ואברהם ז"ל וזכות הצדיק מולא אור שרגא יזדי צ"ל. יגנו בעד כל בני המשפחה וכל עמו ישראל ויהיו מליצי יושר בעדנו לבריאות איתנה, ברכה והצלחה בכל מעשי ידנו, שפע גשמי ורוחני גדול ונזכה כולנו יחדיו לגאולה שלמה ולביאת גואל צדק במהרה אמן.

הספר מבוסס על תורת הרמז ועל סוד הנאמר במשנה בפרקי אבות **"הפך בה והפך בה דכלא בה"**. (פרק ה משנה כב) ז"א (זאת אומרת) הפוך בסדר האותיות בפסוק מסוים ויתגלה לעיניך סוד ורמז חדש מהפסוק, משום שבתורה הקדושה מסתתרים כל רזי העולם.

בתורת הרמז ישנם עקרונות רבים לגילוי סודות תורתנו הקדושה, ובספר נתאר קצה קצות של רמזים ושיטות מתורתנו הקדושה:

ראשי תיבות: "יום השישי ויכולו השמיים" ראשי
תיבות הוא שם הוי"ה.
סופי תיבות: "ברא אלוקים את" ס"ת אמת.
מחציים: ז"א חציית המילה לשתיים, בראשית
לברא-תיש.
חילופיהם: לפי סדר א"ב ב"ש מר"ת הפסוק "והיה
כי תבוא" עולה המילה "פלא".
נוטריקון: המילה איש – אדם ירא שמיים.
גימטרייה: ניתן להחליף מיקום מילים בעלי ערך
מספרי שווה.

ערך מלא: "משנה"
"מ" – עולה ארבעים
"ש" – עולה שלוש מאות
"נ" – עולה חמישים
"ה" – עולה חמש
סה"כ עולה מנין שלוש מאות תשעים וחמש.

ערך קטן: "נח"
"נ" – עולה חמש
"ח" – עולה שמונה
סה"כ עולה מנין שלוש עשרה, כמניין המילה אחד.

ערך (מלא\קטן) עם הכולל: הוספת המילים במניין
הגימטרייה

יצחק
"י" – עולה עשר
"צ" – עולה תשעים
"ח" – עולה שמונה

"ק" – עולה מאה
סה"כ עולה מנין מאתים ושמונה, בתוספת הכולל
עולה למניין מאתים ותשע כמניין "אחר".

חישוב גימטרייה עם האותיות: הוספת האותיות
בערך המספרי יעקב יוסף משה, ר"ת עולה למניין
"נח" עם האותיות.

חישוב גימטרייה במילוי אתון: כתיבת המילה
באותיות מלאות. יצחק- יוד צדי חית קוף.

שינוי אתון: שינוי סדר האותיות. "תשוב" בשינוי
הסדר "תושב".

שינוי סדר מספרי: 395 גימטרייה של "משנה"
בהיפוך סדר מספרי נקבל 359 שהוא מספרו של
"שטן".

מדברי רבי רפאל משה אלבז זצ"ל בספרו **"עטרת
פז"** על הפסוק **"ואהיה אצלו אמן ואהיה
שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת"** וזה
לשונו: "שלמה ע"ה (עליו השלום) אב החכמים בחכמתו
הנפלאה, רמז לנו בפסוק זה סודות נפלאים, הנה
אמרו חז"ל (חכמנו זכרונם לברכה) כל התורה הם שמותיו
של הקב"ה. ופירשו כת הקדמונים, שעל ידי צירוף
האותיות או חילופן ע"י כ"ב צירופי אלפא ביתא
כגון: א"ת ב"ש וא"ט ב"ח וא"ל ב"מ וכיוצא תמצא
כל תיבה ותיבה מן התורה רמוז בה איזה שם
משמותיו יתברך, גם אמרו חז"ל שבתורה ברא
הקב"ה כל העולמות". עכ"ל.

ועוד נודע שניתן לפרש את התורה על דרך הפרד"ס:

- פ** – "פשט" – הבנת הפסוק לפי פשט המילים.
ד – "דרש" – הבאת משל, דרשה או סיפור לפי נושא הפסוק וע"י כך הבנת הפסוק בדרך של משל ונמשל. וכמו כן הבאת מדרשי חז"ל.
ר – "רמז" – רמזים ורעיונות חדשים המוסתרים בפסוק ונופחים בו כיוון חדש או חיזוק רעיון קיים.
ס – "סוד" – תורת הקבלה והאמת.

"שְׁלוּזֵיךְ פֶּרֶדֶס רִימוֹנִים" (שיר השירים ד יג).

נודע הוא מדברי הזוהר הקדוש וכתבי האר"י זצ"ל (זכר צדיק לברכה) שיש בתורה ארבעה חלקי פרד"ס, שהוא ר"ת פשט רמז דרש סוד. וצריך האדם לעסוק ולעמול בהם, וכל חלק מאלו רבו ועצמו הפרטים שיש בהם, ולאלו הארבע חלקים שהם ר"ת פרד"ס רמזם הכתוב בשיר השירים "שלחך פרד"ס רימונים" (עוד יוסף חי).

נביא כאן את דברי רבי יוסף חיים. בספרו "עוד יוסף חי" פתיחה רביעים על הפסוק:

רמז היינו לרמוז דרשות אמת במקראות

החלק הנקרא רמז, הוא המבאר הכתובים על פי הקדמות קצרות, ומתחכם לעשות משמעות אחרת במלות הכתובים במקראות, כדי להסיע כוונת המקרא לעניין אחר שרוצה הדרשן להעמיסו באותו המקרא, כי נודע הוא שיש כמה משמעויות במילה אחת, וכאשר תמצא בספר השרש שיש מלה סובלת שתיים ושלוש וארבע משמעות וגם יותר, והדרשן

הוא חכם לבב להפשיט מילות המקרא מן הלבוש שלהם הגלוי ולהלבישן מלבוש אחר, כדי לבאר המקרא על ענין שרוצה בו, ולחכם זה המבאר במקרא עניין חדש באופן נאה ויפה בלי דוחק, אימרין ליה איישר כוחך, וקורין אותו בשם כפתור ופרח.

ובכלל החלק הזה הנקרא רמז, הוא מה שדורשין ורומזין במלות המקרא על ידי חשבון במספר ומנין האותיות, או על ידי הפוך המילות לצירוף אחר הצריך להם בדרשה שדורשים בכתוב, או על ידי ראשי תיבות וסופי תיבות וכיוצא בזה, הנה כל אלו בכלל חלק הרמז נחשבים, אמנם לא חזו בהו אינשי וכל שכן חכמי לב, מיהו הם רצויים לפני הקב"ה, מאחר שההקדמה היא אמת והאדם עושה לה אסמכתא במקראות התורה בדרך מספר ומנין ובראשי תיבות וסופי תיבות וכיוצא, הרי זה בכלל יגדיל תורה ויאדיר. ומכל מקום לדורשן בציבור מיעוטן יפה ורובם לא יומתקו.

והנה נודע כי יש מלעיגים על רמזים כאלה שהם בנויים על דרך המספר ובדרך ראשי תיבות, ברם באמת הוא כי מלעיגים אלו טועים ועתידים לתת את הדין, יען כיון שההקדמה היא אמת וזה האדם עושה לה אסמכתא במקראות התורה, הנה שכרו אתו וכוונתו רצויה לשמים, שהוא משתדל כפי כוחו לעשות דברי התורה אוצר שכל דברי אמת גנוזים בה, ואם זה האד לא זכה לעשות פתח ושער גדול במקראות התורה כדי להכניס בהם דברים אמיתיים, אלא רק הכניסם על ידי חור קטן שהוא עשוי בדרך

חשבון וראשי תיבות, מה בכך, גם הוא הנה שכרו
אתו ופעולתו לפניו כפי ערכו.

והנה יש בידנו שתי טענות חזקות להיות בעזר האיש
המחדש איזה דרשה בדרך רמז של גימטריה וראשי
תיבות, חדא, סברא גדולה איכא בזה, כיון
שההקדמה אמת היא ויש זכות ומצוה להעושה לה
אסמכתא במקראות התורה, ואף על גב דסומך אותה
בדרך צר ודחוק ולא מצוי להכניסה בדרך חלון
ושער גדול, כנאמר לעיל. וכבר ידוע מה שכתב
באגרות הרמב"ם ז"ל דפוס ישן, שכתבו לו אנשי
תימן שבא אדם ועשה רמז לשם שר אחד בפסוק
שבתורה על פי מספר וחשבון האותיות, והשיב
להם כל דבר שלא נתברר אמיתותו מצד עצמו, לא
יתאמת מן המקרא שבתורה על ידי חשבון ומספר
האותיות, אין זה כלום והיה כלא היה, כי בדרך
חשבון תוכל לקרא על הרע שם טוב (דרך משל
אגוז הוא מספר **טוב**, וגם הוא (עם הכולל) מספר
חטא, על איזה מהם תחליט אותו. ואחשוב לעושים
רמז בדברים שבודים מליבם על סמך החשבון
שמוצאים באותיות המקרא, אמר ישעיה הנביא ע"ה
(בפרק ה פסוק כ) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע,
שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק
ומתוק למר, ובזה תמצא לאיש בליעל, רוצח וגונב
ונואף, מעלה ושבח מן התורה, הייתכן להיות כדבר
הזה, ורק לדבר אמת אשר אמיתותו ברורה ותוכל
לעשות לו רמז במקרא בכל צד ואופן שיהיה, כן
שמענו בשם הרמב"ם ז"ל בתשובה שהשיב לאנשי
תימן.

וטענה השנית להחזיק ביד הדרשן שדורש במקראות בדרך גימטריות, הוא משנה ערוכה שנינו באבות (פרק ג משנה כ"ג) תקופות וגימטריות פרפראות לחכמה, ופרש רש"י, גימטריות אין מקבלים עליהם שכר כשאר הלכות, לפי שאינן אלא פרפראות, כלומר ענייני חכמה כמו הרפרפת (קינוח) שלאחר המזון, עד כאן לשונו. ורבנו יונה ז"ל פירש, תקופות וגימטריות מפני שיש בה חשבונות רבים, וחכמת החשבון מחדד את האדם, הם פרפראות לחכמה, עד כאן לשונו. והגאון רבנו יוסף בן נחמיהס ז"ל שהיה מגדולי תלמידיו של רבנו אשר ז"ל וחבר טוב לבני הרא"ש ז"ל, כתב בספרו על פרקי אבות הנדפס מחדש בשנת תרס"ז וזה לשונו: גימטריות, חשבון האותיות, הוא גם כן מלאכת החשבון, כמו שאמרו בנזיר (דף ה עא) סתם נזירות שלוש יום, וסמכוהו לקדוש יהיה (במדבר ו ה) יהיה בגימטריה שלושים, וכן אמרו בפאה (פרק ח משנה ח) מי שיש לו מאתיים זוז לא ייטול מן הצדקה, וסמכוהו למלת צדקה שהוא בגימטריה קצט (199), לומר לך עד קצט ייטול צדקה, אבל אם יש לו למעלה מן קצט לא ייטול צדקה. פרפראות לחכמה, אף על פי שאינם הלכות אפילו הכי שיש לו לאדם לעסוק בהן, שהם כעין רפרפת הבאה בסעודה. דבר אחר פרפראות לחכמה, לשון פרורים מחכמה. דבר אחר פירש בערוך, לשון פופרין של זהב, והם תכשיטין ועדיים של זהב הנקראים בלעז פורפרא וכו', עד כאן לשונו עיי' שם.

הרי לך רבותינו ז"ל סמכו הלכה ודין על פי החשבון, ובאמת מלבד שני דברים אלו של דין נזיר ודין צדקה שזכר הרב ז"ל הנזכר, עוד נמצא לרבותינו ז"ל שבנו דרשה במקראות על פי החשבון, והוא בגמרא דשבת (דף י עב) אמרו (מאי קרא) דכתיב (בראשית יט כ) אמלטה נא שמה, **נא** בגימטריה **חמשיין** **וחד** הוי, ועוד בברכות (דף ח ע"א) **תתק"ג** מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר (תהלים סח כא) למות תוצאות, **תוצאות** בגימטריה הכי הוי, עיין שם. וכן בגמרא דנדה (דף לח ע"ב) מאי טעמייהו דחסידיה הראשונים, דכתיב (רות ד יג) ויתן ה' לה הריון, **הריון** בגימטריה **מאתן** **ושבעין** **וחד** הוו, עיין שם. וכן בסוכה (דף מה ע"ב) תלתין ושיתא צדיקי דמקבלי פני שכינה בכל יומא, שנאמר: (ישעיה ל יח) אשרי כל חוכי לו, **לו** בגימטריה **תלתין** **ושתא** הוו, עיין שם. עוד בשבת (דף קמה ע"ב) נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה, ודרש לה מדכתיב (ירמיה ט ט) עד בהמה נדדו, **בהמה** בגימטריה **נ"ב**. ועוד שם (בדף קמט ע"ב) אתמר בגמרא, **ערל** בגימטריה **שלוש מאות** הוו, עיין שם. וגם במגילה (דף טו ע"ב) דרשו שהיה להמן ר"ח בנים דכתיב (אסתר ה יא) ורב בניו, **ורב** כתיב, שהוא בגימטריה **מאתים** **ושמונה**, עיין שם. וכן במועד קטן (דף יז ע"א) **חרם** בגימטריה **רמ"ח** הוא, עיין שם. וכן בהוריות (דף יא ע"ב) **זה** בגימטריה **י"ב** הוי, עיין שם. הנה טרחתי לאסוף מקומות שדרשו חז"ל בתלמוד בדרך חשבון ומספר האותיות, להודיע כי בזה הדרך התעסקו בו רבותינו בעלי התלמוד ואין להרהר אחריו, כל שכן שלא להלעיג, והמלעיג הוא בכלל דבר ה' בזה.

ועוד יסתכל הקורא בדברי הזוהר הקדוש ותיקונים שבו דברים רבים האמורים בדרך זה של החשבון, ולא עוד אלא שכל הכוונות העמוקות שיש בתפלות של כל יום ויום, וגם כוונות הברכות ומעשה המצוות רמזו אנשי הכנסת הגדולה בנוסח אשר תקנו, הכול בדרך זה של חשבון וגימטריות, ומי זה יוכל לפתוח פיו להלעיג חס ושלום על המחדש רמז לדבר אמת במקראות התורה בדרך זה של חשבון. ונראה על זה הדרך בא הכתוב בשיר השירים (ז ה) לשבח חכמים אשר מתעסקים בחידושי תורה גם על פי הדרך הזה של החשבון, ואמר, עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים, פירוש עיניך קאי על החכמים הנקראים עיני העדה, או עיניך כפשוטו וקאי על עין השכל, ברכות גם בדרך החשבון, וגם על שער בת רבים, כאשר מטיפים דברי תורה בשערים המצוינים בהלכה, ששם יש קבוץ של רבים.

וכל זה אמרנו על רמזים הבנויים על פי החשבון, ובאמת גם רמזים הבנויים בראשי תיבות גם הם בכלל הנוטריקון ונתעסקו בו רבותינו ז"ל. ותחילה וראש ראה מה שאמרו בגמרא: מר רבי יוחנן משום רבי יוסף בן זימרא (מנין) ללשון נוטריקון מן התורה, (פירוש רמז בראשי תיבות שגם זה נקרא נוטריקון), שנאמר (בראשית יז ה) כי **אב המון** גויים נתתיך, **אב** נתתיך באומות, **ב**חור נתתיך באומות, **ה**מון חביב נתתיך באומות, **מ**לך נתתיך לאומות, ותיק נתתיך באומות, **נ**אמן נתתיך לאומות. רבי יוחנן דידיה אמר, **אנכי** נוטריקון **אנא** נפשאי כתבית יהבית, רבנן אמרי **אמירה** נעימה **כתיבה** יהיבה. איכא דאמרי, **אנכי** למפרע **יהיבה** כתיבה **נאמן**

אמריה. דבי רבי נתן אמרי, כי ירט הדרך לנגדי
(במדבר כב לב) יראה ראתה נטתה. דבי רבי ישמעאל
תנא, כרמל, כר מלא. רב אחא בר יעקב אמר, קללה
נמרצת (מלכים-א ב ח) נוטריקון נואף הוא, מואבי הוא,
רוצח הוא, צורר הוא, תועבה הוא. רבי נחמן בר
יצחק אמר, מה נדבר ומה נצטדק (בראשית מד טז)
נבונים אנחנו, צדיקים אנחנו, טהורים אנחנו, דכים
אנחנו, קדושים אנחנו, עד כאן עיין שם.

עוד בדף קי"ט ע"ב איתא, מאי אמנן, אמר רבי חנינא
אל מלך נאמן עיין שם. ובגמרא דיומא (דף כה ע"ב)
הוא דמשק אליעזר (בראשית טו ב) אמר רבי אלעזר
דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ופירש רש"י
ז"ל שם נוטריקון של דמשק דריש, עיין שם.
ובגמרא דשבת (דף קג ע"ב) איתא, תניא רבי יהודה בן
בתיירה אומר, נאמר בשני ונסכיהם, בששי ונסכיה,
בשביעי כמשפטם, הרי מ"ם יו"ד מ"ם, מכאן רמז
לנסוך המים מן התורה, עיין שם. הרי דרשי רבנן
כמה מילי בראשי תיבות, ועוד דורשים באופן אחר
כמו הא דנסוך המים, שמצאו לו רמז בתורה באופן
הנזכר לעיל, ולכך אתיהיב רשותא לכל חד לעשות
אסמכתות לדברים של אמת, בכל אופן אשר תשיג
יד שכלו בדרכים בנזכרים לעיל, ולא יחוש למלעיגין
כי לכל הנזכר לעיל יש רמז בתורה, וסעד ועזר
מדברי סופרים וכאמור.

(עוד יוסף חי דרושים פתיחה רביעית)

ולסיום דברי, מודה אני לפניך מלך חי וקיים
שזיכיתני בחמלתך להוציא לאור דברים דלים אלו.
כי אני הדל לבי מלהבי אש רשפיך בורח, ורוצה

להדבק בקדושתך ותורתך, ואין בי לא תורה ולא מעשים טובים כאומרי במילים אלו:
לא פה לי ולא לשון, להודות לשם עליון.
על חסדך יתברך, שנטעת בי בקרבי בזכותך.
לא תורה בי ולא מעשים בידי.
כי איש דל ונבזה אנכי.

על חסדי אבות, משליך אני יהבי.
שזיכוני בטובם מימים, להוציא לאור דברים.
יהי זכרם ברוך, ונצחם לעד לא ישכחך.
שישפיעו לבני בנים, דברי שלום ורחמים.
ותחינתי לה' במרומים, שיפתח שערי רחמים.
לכל עם היהודים, ישלח גואל לעולמים.
ומודה אני לאמי הורתי על אשר טרחה רבות ולא חסכה עמל ודמעה מלפני צור שוכן מעונה בתפילה ותחינה עד שזכיתי לימים אלה. ישלח לה' רפואה שלמה ואריכות ימים.

לאשתי שמיום נישואינו עליתי בדרך התורה והאמת,
יזכה אותה ה' בבריאות ונחת מפרי בטן עובדי ה'
בראים ושלמים.

וברוך ה' שזיכני לאור בביתי בדמות בנותי אורית אסתר ואושרית רחלי ובני דוד אליהו השם הטוב יזכה אותנו לגדלם בדרך הישר והאמת תוך אהבת ויראת שמיים אמתית ושיזכו לזיווגים הגונים משורש נשמתם אכ"ר.

ולבני אחי הנחמדים והנעימים רבי אוריאל ואליהו חיימי שעזרוני בהגהה והדרכה נכונה, יזכם ה' בבנים ובנות עובדי שמו ויעלו מעלה במעלות התורה.
ולכל עם קודשנו שפתחו ידם וליבם בתרומה, ועזרו להוציא מילים אלו. יזכם ה' בבריאות ופרנסה טובה.

תפילה אשא לה' במרומים שיזכני להתקדש בתורה
ולחדש דברי אמת ושלום, המצפה לישועת ה'
ולמשיח צדקנו במהרה בימינו.

הצעיר הדל שלמה אורי חיימי בן רחל.

מבוא

הקדמתי בדברי אלו לבל חלילה יכשל איש בדברים
הכתובים בספר.

כי עבדכם הדל והנבזה, דעתי צרה מיכולת להסביר
קצה קצוות של עמקות עניינים נשגבים שבתורתנו
הקדושה, ונאלצתי להשתמש בדימויים גשמיים בכדי
לסבר מחשבות והגהות ברצון להעלות על הכתב
רעיונות שנטע בי ה' בחסדו יתברך.

כל התארים, השמות והדימויים אינם מסוגלים לתאר
את גדולתו, עצמתו ורוממותו יתברך כנאמר בפתח
אליהו ז"ל: **"לית מחשבה תפיסא בך כלל"**.

כי אין במוחנו ובמחשבתנו הדלים היכולת להכיר
ולהבין גדולתו יתברך ולכן כל דימוי וכל תואר קצר
מלהכיל מלוא הדרו יתברך. ואין בעצם המילה
עצמה יכולת הגדרת גדולתו וביטוי קצה קצהו
יתברך, לא בעליונים ולא בתחתונים. ואין ה' נמשל
לא באורות ולא בקולות וכל מה שנאמר ומתואר
הוא לסבר את האוזן לשם הבנת העניין.

ולכן חלילה לאדם ליחס לה' יתברך דימוי כל שהוא
כי היריעה קצרה מלהכיל.

חיזוקים מדברי חכמינו:

מהרב המקובל הרב אירגאס ז"ל בספרו "שומר
אמונים" וזה לשונו: "רבים חושבים לדמות האלוה
שהוא אור גדול זך ובהיר בחשבם שעניין זה אינו
גוף והוא תכלית השיבוש והטעות שהאור עם היותו

יקר שבמוחשים הנה הוא גשמי ואין לך שום דמיון ומתדמה שלא יהיה דמות הגוף".

וכמו שאמר האר"י זלה"ה (זכרו לחיי העולם הבא) בסוף ספר מבוא שערים (דף ס ע"א) "כי כח המדמה שבאדם אינו יכול לצייר (אלא) רק ציור גשמי וחמרי, לא כציור רוחני הנקרא צורה ונפש וכו'".

הרב חיים ויטל ז"ל בתחילת ספרו "עולת התמיד" אומר: "וכל תפילותינו הם לאין סוף ברוך הוא, אך להיות שאין אנחנו יכולים לכנותו בשום כינוי ושם, לזה אנחנו מתפללים ע"י הספירות" עכ"ל.

מהרב בעל "מקדש מלך" ז"ל, וזה לשונו: "האין סוף ברוך הוא, אין בו לא שם ולא נקודה, רק בהיותו מלוכש במידותיו הוא נקרא "גדול גיבור ונורא" עכ"ל.

מדברי קודשם אנו למדים רוממותו יתברך, ומצפים תמיד לקיים **"עוֹיֹתַי ה' לִנְגְדִי תְּבַיֵּד"** ולזכות ליראת הרוממות ואהבת ה' באמת ולהדבק בקדושתו יתברך שנאמר **"קְדוּשֵׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם"**. (ויקרא יט ב)

ריכוז ראשי תיבות ומושגים

אבי"ע – אצילות, בריאה, יצירה, עשיה.
בא"ח – "בן איש חי" – ספר הלכות של רבנו יוסף חיים.
במ"ק – במספר קטן – גמט' של מילה בערך מספרי של יחידות בלבד.
בג"ק – בגימטרייה קטנה – כנ"ל.
גימט' – גימטרייה – ערך מספרי מלא של מילה.
חו"ל – חוץ לארץ.
ז"ל – זכרוננו לברכה.
וז"ל – וזו לשונו.
זצוק"ל – זכר צדיק וקדוש לברכה.
נ"ל – נזכר למעלה.
לענ"ד – לעניות דעתי.
נר"ן – נפש רוח ונשמה.
עי"ש – עיין שם.
נוטריקון – בנית משפט חדש מראשי תיבות המילה.
פסוק – פסוק.
פ"א – פרקי אבות.
ס"ת – סופי תיבות – האות האחרונה בכל מילה.
ר"ת – ראשי תיבות – האות הראשונה בכל מילה.
רש"י – רבי שלמה יצחקי – פרשן של התורה.
עם הכולל – הוספת המילה במניין הגימטרייה.
ש"ץ – שליח ציבור (חזן).
עולה למניין – ערך בגימטריה.
ז"א – זאת אומרת.
פא"ה – פתח אליהו הנביא.

אכ"ר – אמן כן יהי רצון.
 א"ת-ב"ש – החלפת אותיות בסדר הפוך.
 ס"א – סטרא אחרא – כח הטומאה.
 ע"י – על ידי.
 שינוי אתוון – שינוי סדר האותיות.
 מילוי אתוון – מילוי כתיב האותיות כזה, א-אלף, ב-בית וכו'.
 אע"ה – אבינו עליו השלום.
 עכ"ל – עד כאן לשונו
 אדה"ר – אדם הראשון.
 חז"ל – חכמנו זכרונם לברכה
 מע"ט – מעשים טובים.
 זלה"ה – זכרו לחיי העולם הבא.

מילוי שמות הויה:

שמות הויה נכתבים במילוי אותיות:

מילוי אלפין	מילוי ההין	מילוי אלפין/יודין	מילוי יודין
מ"ה	ב"ן	ס"ג	ע"ב
יוד	יוד	יוד	יוד
הא	הה	הי	הי
ואו	וו	ואו	ויו
הא	הה	הי	הי

ערך מספרי של אותיות

100-ק	10-י	1-א
200-ר	20-כ	2-ב
300-ש	30-ל	3-ג
400-ת	40-מ	4-ד
	50-נ	5-ה
	60-ס	6-ו
	70-ע	7-ז
	80-פ	8-ח
	90-צ	9-ט

חילופי א"ת ב"ש

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	האות
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	חילופה

עמוד ריק

חלק א

חומש

בראשית

חידושים בדרך הרמז

בסימני טבא
פרשת

בְּרֵאשִׁית

בְּפָקוּדֶיהָ אֲשִׁיחָהּ; וְאֶבִּיטָהּ, אַרְחֶתֶיהָ (תהלים קיט טו)
וְרָאָה כִּי פָקוּדֶיהָ אֶהְבֶּתִּי (תהלים קיט קנט)
אֲשִׁירִי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהוּלָכִים בְּתוֹרַת יְהוָה (תהלים קיט א)
שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא נֶשְׁלָל רָב. (תהלים קיט קסב)
יִרְאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׁמְחוּ כִּי לְדַבְּרְךָ יִתְּלֶתִי. (תהלים קיט עד)
תֹּאבְדֵתִי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה; וְתוֹרָתְךָ, שִׁעֲשִׁיעֵי (תהלים קיט קעד)

בְּרֵאשִׁית בְּרָא	בְּסִימְנָא טַבָּא
רֵאשִׁית חֶסֶד	רֵצָה לְהַאֲרִי
אוֹצְרוֹת תּוֹרָתוֹ	אֵל בְּרוּאִיו
שִׁפְעַת אֶהְבֶּה	שָׁמַיִם נִטְפוּ
יִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדוּשָׁתוֹ	יִוְרְשֵׁי רִזְיוֹ
תּוֹרָה אֲדִירָה.	תַּחֲלִילַת מִמְּשַׁלְתּוֹ

פרשת בראשית

בסימנא טבא, בראשית ברא.

בריא את העולם על כל פרטיה ופרטי פרטיה ועל כל ברואיה נעשתה על פי האמור בתורה. היטיב להמחיש את משמעות הדברים הגאון רבי חיים מבריסק, ואלו דבריו: רואים אנו שחוקי התורה מתאימים להנהגת העולם. התורה אומרת: לא תרצח, לא תגנוב ועוד. רציחה וגניבה הם חורבן העולם. כמו כן, על מאכלות אסורות כתב הרמב"ם שהם מזיקים לבריאות האדם. בפשטות נדמה לנו בדרך כלל שמכיון שהדברים הנזכרים מזיקים לקיום עולם תקין, אסרה אותם התורה. באים חז"ל ומלמדים אותנו שההיפך הגמור הוא הנכון. מצד הנהגת העולם יכול היה להיות בהחלט שרציחה וגניבה יהיו קיום העולם. ומדוע הם באמת הרס לעולם? מכיון שבתורה כתוב שאלו הם דברים רעים. וזהו הפירוש של "הסתכל באורייתא" - כאשר הקב"ה בא לברוא את העולם ורצה לקבוע מה ייחשב לטוב ומה ייחשב לרע, הסתכל כיצד התורה מביטה על העניינים האלו, ועל פי זה "ברא עלמא". ניקח למשל את מצות כיבוד אב ואם. רגילים בדרך כלל להבין, שמצוה זו ניתנה משום שישנה מציאות של אב ואם בעולם. אם נכונה הנחה זו, יש לשאול מדוע בכלל שיהיו אב ואם? מינות היא לחשוב שאב ואם מוכרחים שיהיו בבריאה, נהפוך הוא: משום שרצתה התורה להזהיר על מצות

כיבוד וכדי שתוכל מצוה זו להתקיים, ניתנו לאדם אב ואם. נמצא לפי זה, שלא האב והאם סיבת המצוה, אלא להיפך, מצות כיבוד הביאה למציאות של אב ואם. גם יצירת האדם נעשתה בהתאם לאזהרות התורה ומצוותיה, וכפי שאמרו חכמים: "רמ"ח איברים ישנם באדם כנגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה גידים כנגד שס"ה מצוות לא תעשה". כך גם כל הפרטים ופרטי הפרטים שבבריאה, כולם נבראו על פי התורה.

תורתנו הקדושה פותחת בבריאת העולם בראשיתו. בזוהר הקדוש נאמר: "הסתכל באורייתא וברא עלמא" ז"א הסתכל בתורה וברא את העולם שכל סודות התורה רומזים על הבריאה והיצירה שעשה הקב"ה בעולמו. "ואהיה אצלו אמון, אל תקרא אמון, אלא אומן" שהייתה כלי אומנות שלו לבריאת העולם. עיין הזוהר הקדוש פרשת שמיני דף א'-א'.

והקו המנחה בתורה ששזור לאורך רוב הפרשיות מתחילה ועד סוף שהו עניין תרי"ג המצוות בתורה שהקב"ה הנחיל לנו, ותרי"ג המצוות הן לב ליבה של התורה, והם בעבורנו בכדי שנוכל לעבוד את הקב"ה במלוא היכולת.

משל קטן לעניין: אדם קונה מכונה לביתו (מכונת כביסה, תנור...) לפני ההפעלה הוא צריך לקרוא את הראות היצרן ולציית בדיוקנות להן בכדי שקבל את מלוא נצילות המוצר ולשמרו לאורך ימים.

כך האדם. הקב"ה ברא עולמו ונתן את התורה כתכנית מקיפה עם הוראות הפעלה מדויקות ועל האדם לציית להן בכדי להאריך ימים על פני

האדמה. ועניין זה נרמז בפתיחת הספר הראשון, ספר בראשית, במילה: "בראשית".

באם נוציא את האות שין מן המילה בראשית נקבל שהשארית עולה למניין תרי"ג. נחזיר את האות למילה הבאה לאחר ונקבל "תרי"ג שברא אלוקים" יסודות התרי"ג השזורים בתורה כתוכנית מקפת לעולמו, נשאר רק ללכת לפי הוראות הצרן.

רמז נוסף למילה בראשית ידוע לנו שיש ללמוד ולבאר תורת ה' יתברך שנתננו בחמלתו עלינו ונסדר את המילה בראשית בצורת אותיות אחרת: באר-תיש.

באר מהמילה ביאור, תורתו יתברך שנתננו, (נוטריקון) מכאן יוצא: באר תורתו יתברך שנתננו.

"תדשא הארץ דשא עשב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פֶּרִי עֹשֶׂה פֶּרִי לְמִינֹ...וַיְהִי כֵן" (פסוק יא).

בכל מקום אחר באמירות הקב"ה בבריאה לאחר אמירת "וַיְהִי כֵן" היה מתבצע הציווי. וכאן בציווי הזה נאמר במפורש מעשה הארץ. "וַתוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ".

ויש שינוי לשון נוסף הקב"ה ציוה "עֹשֶׂה פֶּרִי לְמִינֹ" והארץ ביצעה "מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ". ההבדל הוא בין המילה: לְמִינֹ ובין לְמִינֵהוּ, בביצוע הארץ יש תוספת האות ה'. בפרק ב' פסוק ד' נאמר "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאם", אל תקרי בהבראם אלא באות ה'.

בראם. (מנחות כ"ט ל"ב), עיין הזוהר הקדוש תזריע דף ה'-ט"ז.

רצה לומר, המעשה של הארץ בהשתדלות לקיים מצות ה' אלוקים חיים להוציא דשאים ועשבים ועצים בכל מיני טעמים וסוגים ולרצות רצון הבורא והוסיפה את האות ה' כהוספה לרצון ואהבה במילה למינהו ולא כמו בציווי עצמו למינו.

לכן על זה נאמר באות ה' בראם בזכות תוספת האות ה' עמדה להם זכות הבריאה ולכן בתחילת הפסוק נאמר **"תולדות השמים והארץ"** הקדים שמים לארץ ולאחר ה' בראם נאמר: **"ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים"** הקדים ארץ לשמים בגלל ההקרבה והוספת האות ה'.

"וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפוז באפיו נִשְׁמַת זָיִים ויהי האדם לְנֶפֶשׁ זַיָּה" (ב-ז) פסוק זה מרמז על ארבעה מרכיבים עיקריים מהם מורכב האדם: ראשית הגוף הגשמי בעל התאוות והרצונות הארציים המורכבים מן **"עפר מן האדמה"**. לאחר מכן שלושה כוחות רוחניים שאדם מורכב מהם אך עליו לעבוד ולהתקדם בדרכי ה' בכדי להשיגם והם נקראים נר"ן: נפש, רוח ונשמה.

הנפש היא הכוח הרוחני בעל התאוות, המשלים את גוף האדם באכילה, שתייה וכולי וגם לחית הארץ יש חלק ממנה והיא נקראת **"ויהי האדם לְנֶפֶשׁ"**

חילה נוסף היא הרוח שנאמר: **"ויפוז באפיו"**.
והמדרגה הנעלה היא הנשמה, שבשבת אדם זוכה
לנשמה יתרה וזה רמוז **"בנשמות חיים"**. ישנם
שני כוחות נוספים אבל הם אורות מקיפים לעומת
הנזכרים שהם אורות פנימיים והם נעלים יותר
וקראים בשם: יחידה וחיה, יחידה עם הכולל עולה
למניין ר"ת לנפש חיה, וחיה מרומז ע"י המילה נפש
חיה.

מעשה באחד החכמים ששמו היה רבי יוסי בן פזה
שנזדמן פעם לדרך ונשאר בלילה בכפר אחד
שאנשיו היו עליזים ושמחים בחלקם. והיה מסתכל
ורואה שבלילה לא היו בעלי הבית יחד, אלא הוא
היה בקרן זה והיא בקרן אחר והיו שוטחים תלה
לפני הקב"ה. ביקש מהם שיגידו מה הם עושים.
אמרו לו: זמן העונה שלנו הוא רק פעם אחת
בשבוע, ובשאר ימי השבוע אנו מתפללים שלה'
שהילד יצא טוב וירא שמים, ושיהיה לו חשק לעסוק
בתורה ושלא יעבור על מצות ה'. אז אמר להם:
יה"ר שהקב"ה ימלא חפצכם, כי כוונתכם לשמים.
וספר ר"י ואמר: בזכות זה זכיתי לראות בזיו
השכינה. כי אחר זמן עברתי שם. וראיתי את הבן
שנולד, והיה בן שבע, וכשראה אותי נכנס לתוך
הבית לא רצה לבוא אצלי כדי לדבר עמי. אמר לו
אביו: לך בני אל האיש שבא כי אדם גדול הוא,
וחכם. השיב לו ואמר: חוששני להתקרב אליו ולדבר
עמו, כי איני יודע אם יש לו נשמה קדושה אם לאו.
כי כך אמר לי החכם היום, כי אדם שאין לו נשמה

קדושה אסור לדבר עמו, ולא להתקרב אליו. אמר לו אביו: חס ושלום, אל תאמר כך. כי אמרתי לך שהוא אדם גדול וחכם, והחשוב ביותר בין אלו שבדורנו. אז התקרב אלי התינוק הזה. אבל בכל זאת לא רצה לדבר עמי. אח"כ אמר לי: עכשיו רואה אני שיש לך נשמה קדושה שזה ימים אחדים שבאה לך. ואין זו אותה הנשמה שנולדת עמה. ותמהתי הרבה לראות חכמתו. אמרתי לו: כן הדבר כפי שאמרת כי מאז שעסקתי בתורה באה לי נשמה זו. אח"כ ביאר דבריו ואמר: כך לימדני היום החכם שלי, יש נשמה הצומחת ועולה מן הארץ והיא נפש חיה שעל ידה נע הגוף, ומין נשמה זו יש לבעלי החי ולשאר החי שבה הם הולכים ונעים אבל אין להם דעת ולא מבינים שום דבר. וכן הוא האדם, כי כל זמן שאינו עוסק בתורה אין לו נשמה אלא אותו רוח והוא דומה לבעלי החי. אבל משעה שמתחיל ללמוד תורה והוא מחליט ללמוד בה כדי להבין את מצוות ה', ולהתרחק מן העבירה, אז באה לו הנשמה הקדושה. ומי שהוא חכם יודע ההבדל בין האחת לשנייה. והרבה נהניתי לשמוע שיחתו של תינוק זה, וכן עסקנו שנינו בסודות התורה אע"פ שהיה קטן, כי מאחר שכוונת אביו ואמו הייתה לטובה זכו לבן כזה מאיר ושלם, כי הכול תלוי בכוונה שיש לאדם בשעת העונה.

"וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תָאוּהָ הוּא לְעֵינַיִם וְנֹחֵמֵד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וְתִקְוֹז מִפְּרִיו וְתֹאכְלָה" (ג'-ר').

הפסוק בא להזהיר אותנו על דברים שאנו צריכים לשמור עליהם בכדי להתרחק מן החטא. בראש ובראשונה שמירה על הפה, רמוז ב "כי טוֹב הָעֵץ לִמְאֹכַל", מאכל מסמל את הפה ומלמד על שמירת הפה הן בהכנסה והן בהוצאת דברים מן הפה.

שנית: "כי תאווה הוא לעיניים" – מרמז על שמירת העיניים, שבתחילה העיניים חומדות והמחשבה רוצה והכלי גומר. לכן יש להיזהר בשמירת העיני מאד.

שלישית: "וּנְזוֹמוֹד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל" – שמירת המחשבה לאחר שמירת הפה והעיניים. המעולה מכולם הוא מוח האדם ולכן הם מסודרים כך גם בפרצוף האדם: הפה תחתון, מעליו העיניים ומעליהם ומעל הכול הגוף – המוח.

מומליץ לעיין בספר טהרת הקודש של הרב הקדוש אהרן ראטה זצ"ל ולטעום ממטעמיו במאמרי שמירת העיניים ושמירת המחשבה וכל המוסיף ינעם לו.

אך באם האדם לא ישמור על אלה כחווה שחטאה במעשה, שנאמר "וּתְקוֹז מִפְּרִיו וּתֹאכַל" וגורם

גם להחטאת הרבים, שנאמר בהמשך "וּתִתֵּן גַם

לְאִשָּׁה עֵיבֹמָה וּיֹאכַל" יגיע למצב של ענוש

יענש "וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר הָרְבֵּה אַרְבֵּה

עֲצָבוֹנָךְ וְהִרְנֶךָ בְּעֶצֶב תִּלְדִּי בָנִים" (ט"ז).

"ויתפרו עֲלֶיהָ תַּאֲנָה" (שם ז') רש"י ז"ל "הוא העץ שאכלו ממנו בדבר שנתקלקלו בו נתקנו". מכאן יוצא שעץ הדעת הוא עץ התאנה. ואנא עבדא מצאתי תירוץ לעניין: גמט' של תאנה עולה ארבע מאות חמישים ושש וגמט' של דעת עולה ארבע מאות שבעים וארבע. רוצה לומר שטעמו מעץ הדעת, ניטלה מהם זכות חיי הנצח וזכו בכך **"ותפקדוֹנָה עֵינִי שְׁנִיהֶם"**, שנכנסה בהם דעת. לכן נחסיר מן גמט' דעת גמט' חי המרמז על החוסר שגרמו לעצמם ונקבל גמט' **תאנה**.

"...ויאמר לוֹ אִיכָה" (פסוק ט')

מלך חנון ורחום מצפה לתשובה כנאמר **"ושׁב ורפא לוֹ"** (ישעיה ו' י'). ידועים דברי רש"י ז"ל שהקב"ה נכנס עמו לדין ודברים "ידע היכן היה הוא, אלא ליכנס עמו בדברים שלא יהיה נבהל להשיב". הקב"ה מצפה לתשובת האדם לאחר שאכל מעץ הדעת וחטא. היה לו לעשות תשובה, שנאמר **"ויאמר לוֹ" על משקל "ושׁב ורפא לוֹ"**. האדם מראה חרטה לפני ה', שנאמר **"את קוֹלְךָ שִׁמְעֹתִי בִּגְןִי ואִירָא"** על משקל **"שמעתי שמעך יראת ה'"** (חבקוק ג'). אך בסופו של דבר הוא מטיל האשמה על האישה **"האִשָּׁה שִׁנְתָּת עֲבוּרִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן־הָעֵץ ואֲכָלִי"**. והקב"ה ממשיך ברב רחמיו ופונה לאישה והיא ממשיכה בקו

זה וטוענת "הַנּוֹזֵעַ הַשֵּׂאֲנִי וְאֶכֶּל". אי יכולת להודות באשמה ולחזור בתשובה לפני ה' גרם להם להפליל אחד את השני ומידה זו פחותה היא, שנאמר בתפילה "לְמִיֵּיִם וּלְמִלְשֵׁיִם אֵל תְּהִי תַקְוָה" (תפילת עמידה), ולאחר שה' נתן לאדם וחווה אפשרות לתקן דרכם והם לא עשו זאת, פונה הקב"ה אל העונשים בתור תיקון במעשה לחטא, ואין פניה לנחש מפני שהוא היה ערום מכל חית השדה שהוא על דין מסית ומדיח ולכן אין פותחים לו בזכות וקולל בקללה הנמרצת ביותר "...אֲרֹר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל גִּזְזֹנְךָ תֵּלַךְ וְעֹפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי זְיִיךָ" (פסוק י"ד).

מעשה היה בזמנו של רבנו משה בן מימון זצ"ל שהיה רופא המלך והיה אוהב מאד ולכן נתקנא בו רופא אחד שהיה ראש הרופאים משאר האומות ולא היה יכול לסבול שיהודי יהיה חשוב כל כך בעיני המלך. טען הרופא בפני המלך: איזו מעלה מצא בו שאוהבו כל כך? שאם הוא רופא גדול הוא מוכן להתמודד עמו. שהוא יכין לו משקה והוא ישתהו בפני המלך ואם הוא מסוגל להישאר בחיים, סימן שהוא רופא גדול מאתנו. וכן אשתה אני משקה שהוא יכין. ואם אוכל לרפאות עצמי תחזיקני לרופא גדול ממנו. וניתן לו זמן של ארבעים יום. אם יופיע לפניך לסוף ארבעים יום בריא ושלם, אתן אימון בחכמתו. והמלך בשמעו דברים צודקים אלו אע"פ

שאהב את הרמב"ם לא היה יכול להתנגד לדבריו ולמנוע אותו מסכנת מוות. ובייחוד שהרמב"ם עצמו היה מוכן למבחן בלב שלם.

וכך נכתב הכול לעיני המלך כדי שיהיה ברור כי כך היה התנאי בין שני הרופאים. ואם ימות אחד מהם מאותו משקה לא יתבעו ממנו היורשים כלום. אמר רבנו משה לרופא השני כי יכין המשקה כפי שהוא יודע כי הוא מוכן לשתות. הרופא הזה עשה המשקה שהיו בו כל הסמים והרעלים שבעולם. ורבנו משה עשה משקה הפוך מזה, המשמש להקיא הדברים המזיקים. והורה לתלמידיו ואמר להם שביום פלוני יתנו לו לשתות ממשקה פלוני, והסביר יפה לתלמידיו כיצד ינהגו גם בלילה שאחריו. וכך הופיע לפני המלך. ורבנו משה שתה מן המשקה הזה, והיה ארסי כ"כ שנעשה הרמב"ם שחור ולשונו נשתרבבה בחוץ יבשה כמו עץ מן האש שבמעיו. ומיד הובילוהו תלמידיו לביתו ונתנו לו מן המשקה שהכין לעצמו, ומיד הקיא המשקה הארסי, והוא קם בריא ושלם כאילו היה איש אחר. אח"כ לקח רבי משה קצת סוכר מהפרחים נקי מאד מן המין שהיו עושים למלך ושם אותו לתוך צנצנת סגורה יפה והצנצנת נתן בקופסא וכיסה אותו בכמה מטפחות. והלך לבית הסוהר ולקח אחד מן אסירים שנידונו למות ע"י המלך ונתן לו שיביאו אותו למלך והלכו למלך.

ובראותם את הרמב"ם שהולך כתמול שלשום בריא ושלם התפלאו והשתוממו מאד, כיצד היה יכול להציל את עצמו, ובייחוד היה גדול צערו של הרופא ההוא. אמר הרמב"ם למלך: מאחר שאני עשיתי את

חובתי, בדין הוא שגם הרופא יעשה חובתו וישתה מה שהכינותי לו.

וכלם הצדיקו אותו ואמרו: ודאי אין ספק במיוחד אחרי שאתה עמדת בניסיון. והרמב"ם לקח מטפחת וסתם נחיריו, וכן אמר למלך שיעשה כן ושיתרחק מן המקום כדי שלא יספוג את האדים, מאותו שיקוי שהוא מסוכן מאד. וכן עשה. והאיש שפתח את התיבה מת מן הריח, והוא היה איש שנידון למות.

כשראה הרופא את ההכנות האלו היה פחדו גדול מאד. חשב בדעתו אם ברגע שמריחים בו מתים, אם ישתה כולו על אחת כמה וכמה. לקח הרמב"ם כפית מאותו משקה וביקש את המלך לשתות ממנו. אמר לו המלך: נדמה לי כי המשקה הזה שנתן לך הרופא אף על פי שלא ניזוקת, מכל מקום נחלשה דעתך, כי אם אתה מעז לתת לי לשתות מן המשקה שלך, בודאי יצאת מדעתך. השיב לו הרמב"ם ואמר: חי ראשך שאין במשקה הזה שום סכנה, ודע שזה סוכר מוזקק מאד כפי שאתה שותה בכל יום. אבל מאחר שהרופא מטופש מאד ואינו יודע אחד מאלף מן המדע, אינו יכול לתאר לעצמו שיכולתי להינצל מן המשקה שנתן לי. והוא חושב בליבו לפי שלא ניזוקתי, אתן לו משקה ארסי פי כמה מזה שלו, והפעולה של דמיונו עלולה להרוג אותו. והרמב"ם בהיותו בעל דיבור נעים שידל המלך לשתות מן המשקה הזה. ומאז היו כולם מכבדים אותו והיו מאמינים בחכמתו.

פרשת

נח

בר לרגלי דברך, ואור לנתיבתי

תסדך ה' מלאה הארץ חוקיך למדני

נהדר שמו

נורא עליליה

תרוז בכתרו

תכמת עוזו

"אמר רבי שמעון מידת הצדיק, קשה לכעוס ונוח
לרצות. וזו המידה גדולה מכולם, ובא הכתוב
להורות, אלה תולדות נח. נח בדעתו, נח בדיבורו, נח
במהלכו. ומי עושה זה. איש צדיק. וכשמת אומרים
עליו, אי עיניו, אי חסיד. תמים היה בדורותיו, ולמאי
יזכה. את האלהים התהלך נח, למעלה על על
המעלות"

(זוהר הקדוש, מדרש הנעלם נח י"א-מ"ה)

פרשת נח

"אלה תולדות נֹחַ, נֹחַ איש צַדִּיק וְתָמִים הָיָה בְּדִרּוֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ".
רש"י ז"ל מפרש "את האלהים התהלך נח" באברהם הוא אומר את אשר התהלכתי לפניו. נח היה צריך סעד לתומכו אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו".

עניין הסעד טמון לעניות דעתי באמירת פעמיים "נח נח". נח נח במ"ק עולה מנין עשרים ושש כמנין הויה. נח לבדו לא יכל לעמוד כנגד דור המבול והיה זקוק לסעד מאת ה' יתברך ולכן ה' סעד אותו בחתימת שמו בשמו של נח לקבלת סייעתא דשמיא להצלחה כנגד הדור שנגדו.

רמז לצדקתו של נח מתאפיין בכך ששמו מופיע שלוש פעמים בפסוק הראשון בפרשה. ר"ת שמו עולים מנין מחש עשרה כמנין מ"ק של המילה "צדיק" המופיע בפסוק.

רמז נוסף של שלוש פעמים נח בפסוק שיצאו ממנו שלושה בנים, שם, חם ויפת שמ"ק של שמותיהם עם המילים עולה מנין שלוש פעמים נח במ"ק.

רמז נוסף שם נח הראשון כנגד נח לפני המבול: "נֹחַ איש צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדִרּוֹתָיו" (ד' ט'). שם נח השני כנגד ימי התיבה המסמלים מעבר בין עולמות, לפני החורבן לאחריו: "וַיִּשְׂאֵר אֶךְ נֹחַ וַאֲשֵׁר אִתּוֹ בַּתְּבֹה" (ז' כ"ג). שם נח השלישי כנגד

הימים לאר המבול והחורבן. "וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו
וּאִשְׁתּוֹ..." (ח' י"ח). ושלב מאוחר יותר לאחר
המבול "וַיֵּשֶׁת מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּלֶּה בַּתּוֹךְ
אֶהֱלֶה" (ט' כ"א).

הקבלה לנח נמצא אצל איוב: במצב של העושר
והאשר שנתן לו ה' ובמצב של הניסיון במות בניו
ואיבוד עושרו וצער גופו. (עיין בזה גם יחזקאל י"ד
י"ד פירוש רש"י על הפסוק) ושלב לאחר הניסיון
כשחזר לקדמותו.

הקבלה נוספת בדמיון רב נמצא בגלגול האדם
בעולם. לפני שהוא בא לעולם, הנשמה נמצאת
ברקעי רום, ונקראת צדיקה תמימה. כמו בנח
"**אִישׁ צָדִיק תָּמִים**" ולאחר מכן שהנשמה
נכנסת לגוף העובר, והוא נמצא ברחם אימו נותר
לבדו כנאמר בנח "**וַיֵּשְׂאֵר אֶךְ נֹחַ**" (ז' כ"ג). כנח
בתיבה כן העובר ברחם אימו. לאחר תשעה חודשי
הריון ברחם האם, יוצא הוולד כדמיון יציאת נח מן
התיבה "**וַיֵּצֵא נֹחַ**" ושלב הבא בימי בגרותו באם
הלך בדרכי ה' ברוך הוא יהיה. אך באם התרחק
והתפתה להצעות היצר ושתה מיין התענוגות, בסופו
להשתכר ולהגלות במבושיו כנאמר בנח "**וַיִּשְׁכַּר**
וַיִּתְגַּלֶּה" לכן יש כאן לאדם מוסר גדול לדעת
להשכיל ללכת בדרכי ה' ולא לסור ימין ושמאל. כי
טמונה בנו נשמה יקרה החצובה מתחת כסא הכבוד,
ועלינו לשמר אותה.

רמז נוסף לשלש פעמים נח. נח התעטר בשלושה תארי כבוד ע"י ה' איש צדיק תמים. הראשון איש שנאמר "והאיש משה" (במדבר י"ב ג') ואין איש אלא מעלת כבוד וכנגד משה רבנו ממידת ההוד. השני צדיק כנגד יוסף הצדיק "וצדקתו עומדת לעד" (תהלים קמ"א) ומידתו מידת "יסוד". שלישית תמים שנאמר "יעקב איש תם וישב אהלים" (בראשית כ"ה כ"ז) כנגד יעקב אבינו מידת תפארת, ר"ת האישים הנ"ל עולה מנין שישים כמנין נח עם האותיות (משה, יוסף ויעקב).

"בדרתיו" – רש"י ז"ל אומר "יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים, היה צדיק יותר, ויש דורשים אותו לגנאי. לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם".

ואנא עבדא מחזיק בדעה הטוענת שהיה צדיק ראוי לשבח שלמרות הדור שהיה שרוי בו, הצליח להתעלות ולהיות איש יחידי ירא אלוקים ושחינך בניו ללכת בדרכי ה' (דבר הרשה יותר). ונמצא תירוץ לעניין במילה "בדרתיו" לגבי שלושת התארים שכתרה התורה לנח: "איש צדיק תמים": "דר" עולה מנין מאתים וארבע כמנין "צדיק" "ת" מסמל תמים.

"יו" במ"ק עם הכולל עולה שבע כמנין איש המ"ק עם האותיות.

ואביא כאן לשון "פלא יועץ" בעניין חינוך הבנים:
כתיב (משלי כ"ב ו'): חנוך לנער על פי דרכו כי גם יזקין לא יסור ממנה. וזו מצות האב על הבן לחנכו בתורה ובמצוות, כי זה כל פרי הבנים לגדלם על התורה ועל העבודה. שאם יהיו, חס ושלום, בנים משחיתים ההעדר הטוב ממצואות הרע, וכשם שצריך לחנכם בתורה ומצוות, כך צריך ללמדם ולחנכם בדרך-ארץ ומדות טובות וישרות באפן שכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה', ויחנכם וירגילם במידת ההסתפקות ושלא יהיו להוטים אחר מאכל טוב ומלבושים טובים. ואף אם חננו ה' עשר, ירגיל את בניו להסתפק בטוב מעט כדי שאל יצר להם לעתות בצרה. והרוצה לחנך בניו ולהרגילם בדרך טובים, לא יראה להם פנים, רק לעולם יכם ובפיו יוכיחם באופן שלא יתגאו ושלא יהיה להם געגועים. ואף אם הוא בן יחיד, לעולם יראה לו תוכחת מגולה מאהבה מסותרת, עד אשר יגדל. וחושך שבטו שונא בנו, ואהבו שחרו מוסר (משלי י"ג כ"ד). וצא ולמד מה שארע לדוד המלך עליו השלום עם אבשלום על אשר לא עצבו אביו מימיו לאמור מדוע ככה עשית (ש"ב ט"ו, ט"ז-י"ז), וידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן (איכה ד' י'). והכול לפי דעתו שלבן ולפי שניו יגלגל עמו: פעמים בהכאות, פעמים בתוכחות, פעמים בקשות, פעמים ברכות, פעמים במנות ומתנות, פעמים בדברים טובים. ויחנכם בכבוד הבריות, ושלא יהיו עזי פנים וקשי-ערף, ושיהיו מן הנעלבין ואינן עולבים. וירחיקם מחברת חברים רעים ומן השבועות ומן השחוק ומן הכעור ומן הדומה לו. וצריך חכמה ודעת לירד חדרי בטן הבנים ולגלגל

עימהם כראוי לפי דעתם ולפי השנים. ועל הכול – לשפך נפשו לפני ה' שלא יהיו חטאיו מונעים הטוב ממנו, ושיהיה כל זורעו זרע קדש קדשים זרע אנשים.

מידות התיבה: "שְׁלוֹשׁ מאות אמה אורך התיבה זבִּישִׁים אמה רִזְזָה ושְׁלוֹשִׁים אמה קִוְּמָתָה" (ו' ט"ו). נפח התיבה לפי חישוב הנדסי שהוא מכפלת האורך ברוחב בגובה, עולה במ"ק למניין ארבעים וחמש, כמספר של הויה במילוי אלפין, כמניין גאולה וכמניין אדם. רצה לרמז לזה במידות הנ"ל ששם ה' ילווה אותו בתיבה **"ויסֹגֹר ה' בְּעָדָיו"** ותהיה לו **גאולה** בתיבה הזאת, ושהוא יהיה אב כל האנושות **כאדם** הראשון של הדור החדש לאחר המבול.

רמז נוסף: המילה **אמה** א מרמז לאדם, מה למידות התיבה, מכאן אדם (נח) בתיבה.

"בְּזֹדֶשׁ הַשָּׁנָי" (זי"א) – רש"י ז"ל רבי אליעזר אומר, זה מרחשון. רבי יהושוע אומר, זה אייר" ואנא עבדא על דעת רבי אלעזר שגמט' של חשון עולה שלוש מאות ששים וארבע וגמט' של השני מרמז על חודש זה עולה עם הכולל והאותיות למניין שלוש מאות ששים וארבע.

"ויזלֵךְ נֹזֵא אִישׁ הָאֲדָמָה ויטַע כֶּרֶם" (ט' כ'). מהו ויחל? במשה נאמר **"ויזלֵךְ בִּישָׁה אֶת פָּנָי ה'**

אלקיו (שמות ל"ב י"א). משה התפלל אל ה'. וגם כאן התפלל נח לה' אלוהיו במילה **"ויחל"** מה התפלל נח? גמט' **ויחל** עולה מנין חמישים וארבע כמניין שלוש פעמים **"חי"**. כלומר נח התפלל כעין שלוש תפילות שמונה עשרה. בכדי שתשרה ברכה במעשי ידיך אך לא עלה בידו כמובא במדרש.

רמז נוסף: ס"ת **ויחל** נח איש מתקבלת המילה **"לחש"** שם נוסף לתפילת העמידה.

"איש האדמה" – אנשי אדמה נחשבים אנשי עמל. ושהו רמז לאד להיות עמל בעבודת ה' שלאחר מכן נאמר **"ויטע כרם"** שר"ת עולה מנין עשרים ושש כמניין הויה (והמילה כרם עצמה עולה עשר פעמים הויה) לומר: תהיה עמל בתורת ה'.

"וישית מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה" (כ"ב) התורה משולה למים, שנאמר **"הוי כל צמא לכו אל המים"** (ישעיה נ"ה א') סודות התורה והפנימיות נקראים בשם **"יין"**. ויש כאן אזהרה חמורה לאדם: כשהוא לומד בתורת הקבלה ופנימיות התורה, עלי ולהיזהר מדרך שתית היין. שידוע מהגמרא מסכת חגיגה על ארבע שהציצו מאחורי הפרגוד ושלושה נפגעו. ורק רבי עקיבא יצא בשלום ואלישע בן אבויה המכונה **"אחר"** נפגע ויצא לתרבות רעה. לכן בשעה שלומד יזהר שלא ישכר חושים בתוך האהלה שאין אהלה אלא **"אהלה של תורה"**, ויכין עצמו בנקיות והכנה מתאימה. תגובת הבנים למעשה נח. (פסוק כ"ב-כ"ד).

ישנם בנים כחם המגלים ערוות אביהם ברבים ומלבינים פניהם בחוסר כבוד ומזלזלים בכבוד הורים וע"י כך בכבוד שמים. ונעשה בן סורר ומורה שהתורה מדברת בו, שנאמר **"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה"** (דברים כ"א י"א). והלוא על נח נאמר **"איש צדיק תמים"** וחטאו של חם כפול ומכופל שלא הסתפק בכך שראה ערוות אביו, חטא בנוסף בכך שסיפר לאחיו **"ויגד לשני אָזְזִי בְּזִזִּי"** (לשון הרע). ולעומת זאת שם ויפת נהגו בכבוד אביהם וכיסו עלבוננו ללא פגיעה בכבודו. ויש כבוד הורים גם לאחר המוות. שכן צדיק ההולך בדרכי התורה מסוגל להעלות את אביו ממדרגה למדרגה עד גן עדן עליון. לעומת זאת בן סורר ומורה גורם לצער אביו גם לאחר מותו במעשיו הרעים. ולכן כשהקיץ נח מינו וידע את המעשה קילל את בנו חם בקללה כפולה על העוון הכפול של **"וירא" בעצמו, "ויגד"** לאחיו (שנאמר לעיל) **"ב"עבד עבדים"**.

מעשה באחד שהיה לו אב זקן, ולא היה חס עליו להביאו בתוך ביתו להאכילו ולהלבישו, אלא היה הזקן דר עם העניים שבעיר. ויהיה היום, בימי הקור, היה הזקן יושב עם העניים ברחוב העיר, ויעבור שם בן בנו של הזקן, ויתחנן הזקן אל נכדו, ויאמר לו: **"ראה איך הקור רב ועצום, ואני ערום בתוקף הקור, על כן אמור לאביך שישלח לי בגד להתכסות בו וללבוש בימי הקור הזה"**. וילך הבן ויספר לאביו מה

שאמר לו זקנו, ויאמר לו אביו: "תעלה אל העלייה ותמצא בגד תלוי ביתך, תיקח אותו ותוליך אותו לזקנך". ויעלה הבן אל העלייה, וימצא בגד ישן נושן שיש בו קרעים, וייחר לו מאד על הדבר הזה. וייקח מספרים ויחתוך הבגד לאורכו לחצאים שווים, ועל ידי כך נתעכב בעליה. ויצעק אביו: "למה נתעכבת? ומה תעשה שם?" ואחר שקרא אליו כמה פעמים – ירד הבן מן העלייה, ובידו חצי בגד. ויאמר לו אביו: "למה חתכת את הבגד לחצאים, ומה תעשה בחצי האחר?" ויאמר לו: "החצי השני הצגתיו בשבילך, כי אחר שתזקין – אוציא אותך מן הבית הזה, ובעל כורחך תשב עם העניים, ובימי הקור – כשתבקש ממני בגד ללבוש – אשלח לך זה החצי הנשאר פה, כי מעשה אבות יעשו בנים, וכמו שאתה מתנהג עם אביך – כן אתנהג אני עמך!" ויבוש האב ויכלם, וידע כי חטא חטאה גדולה בזה כבוד אביו, והרגיש שאחרי זה גם עליו תעבור כוס זו של הביזיון, והלך אצל אביו וביקש ממנו מחילה, והביא לביתו.

יתהלל המתהלל השכל וידוע כי יש אלוקים שופט בשמים ממעל על כל דבר פשע וחטאה ונקה לא ינקה חלילה, וכל המידות בטלו – ומדה כנגד מדה לא בטלה.

לכן, בן-אדם, רק חזק ואמץ לעשות מעשים טובים, ועשית הישר והטוב בעיני אלוקים ואדם, ואם אתה עושה כן – "בניך כשתילי זיתים סביב שולחנך" המלא דשן, "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך", והעשר והכבוד לא ימושו מתוך אהלך על מי מנוחות שבע שמחות את פניך.

**"ותהי שְׂרִי עֶקְרָה אֵין לָהּ וּלְדָ" (י"א ל') "על
שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על
שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר" חצי
הפסוק האחרון מרמז על שנאמר במשנה פרקי שבת
ס"ת של "אין לה ולד" מתקבלת המילה נדה.
חלה- רמוז במילה ולד שעם האותיות עולה מנין
חלה.
נר רמוז במילה אין שעולה במ"ק כמניין נר במ"ק.**

"ותהי שְׂרִי עֶקְרָה"

מציין זאת משום שאחד מצאצאיה שיצא מחלציה
יכעיס לבורא ורמוז בר"ת שעולה לשם **"עשו"**. לכן
ה' יתברך הוריד לשְׂרִי את האות י' (גמט' עשר)
והוסיף לה את האות ה' (גמט' חמש) כך שגרע
ממניין שמה חמש. מאחר ועשו רמוז בר"ת ותהיי
שרה עקרה, נגרע משמו חמש ונקבל במקום עשו
עש"א שעולה במ"ק כמספר שמו של **יעקב** במ"ק
עם הכולל ואותו העיקרון לגבי אברהם.
ישמעאל יצא מאברהם כשהיה ללא ברית מילה לאר
שה' הוסיף לו את האות ה' על שמו התקבל מנין שמו
של אברהם לכדי מאתיים ארבעים ושמונה
(רמ"ח) ולאחר מכן צווה במצות המילה שעל ידה
הוריד את הערלה מן הברית. לכן נוריד מן מנין שמו
של אברהם את האות הראשונה מן המילה "מילה"
שהיא מ"ם (ארבעים) ונקבל מנין מאתיים ושמונה
כמניין שמו של **יצחק** שנולד לאחר שאברהם מל
עצמו והיה מוכן להולדת בן קדוש.

מעשה היה במלך אחד שהיה נקרא מונבז שהיה אחד ממלכי "עג'ים" ואחותו הילני המלכה הייתה אשתו. לילה אחד שמע קול בחדרו שאמר לו: דע כי אשתך עתידה לילד בן ויהיה מלך גדול, וסופו יהיה טוב מאד. וכך כשילדה לו בן קרא שמו איזטס ואהבו מאד מאד יותר משאר בניו, עד שנכנסה קנאה גדולה בלבם בראותם שאביהם מחבבו ביותר, ולא היו יודעים מה היה סופו. ואביו שהיה מתיירא שמא יהרגו אותו אחיו, שלחו מביתו לעיר אחרת אל המלך אספסיינוס וקיבלו בסבר פנים יפות, וכ"כ חיבבו עד שלקח אותו כחתן לבתו, ונתן לו במתנה עיר אחת שהייתה מכניסה לו כל שנה הכנסה טובה. כשהיה איזטס באותו עיר נזדמן לשם חכם אחד מארץ ישראל. קיבלו זה בביתו שילמד אותו את דיני התורה הקדושה, ובכל יום לימדו מצוה אחת והסביר לו את הכול, כשהגיע למצות מילה ביקש איזטס למול עצמו, אבל אמו לא הניחה לו לעשות דבר כזה. הסבירה לו, אם ייוודע לגדולי המלכות ששינה דתו ונתגייר ישנאו אותו ויישאר בודד בלי אנשים לצידו. ואף החכם מנען מכך. אמר לו: שמא יחשבו כי אני יעצתי לך לעשות כן, ומאחר שלבך דבוק ליהדות אע"פ שלא מלת עצמך לא יחשוב לך הקב"ה דבר זה לעוון.

בינתיים נפל מונבז למשכב ועשה צואה שבנו איזטס ימלוך במקומו. והמלכה הילני קראה את כל גדולי המלכות והודיעה להם דבר הצואה. והם הסכימו בחפץ לב. שלח מונבז וקרא לבנו איזטס שימלוך במקומו. ובינתיים ציוה לבנו הגדול שימלוך במקומו

עד שיבוא אחיו. ושבא איזטס ומסר לו אחיו את המלוכה כי כך הייתה מצות אביו. וכל בני מלכותו קבלוהו כמלך ברצון טוב ושחרר את כל אחיו מן הכלא ולח אותם לרומי.

יום אחד בשעה שאיזטס ישב ולמד עם החכם, ביקש רשות להכניס יהודי אחד בשם אלעזר. משנכנס אליו וראה שהוא בקי בתורה, תמה ואמר: מה התועלת יש בתורה שאתה לומד, אם אין אתה מקיימה, שבהיותך ערל אי אפשר שיהיה לך אהבת תורה ולא תוכל להבין סודותיה. וכך מל עצמו בחשאי.

וכשנודע הדבר לאמו ולחכם הצטערו על כך מפני כמה סיבות: אבל אמרו: מן השמיים ירחמו שהרי כוונתו הייתה לשמים.

וכשנודע הדבר לגדולי מלכותו שמלכם איזטס התגייר, נפל ליבם על השמיר דתו, וביקשו תחבולה להרגו. ואף על פי שראו שהצלחתו גדולה ולא יוכלו לו, עשו בכל זאת תחבולה, היינו, הם כתבו מכתב למלך אלארביס שיערוך קרב עם איזטס, והם ימסרו אותו לידו שיהרוג אותו. כשקיבל זה המכתב שלח והודיע לאיזטס שיהיה מוכן למלחמה כי הוא בא עליו בחיל עצום. וכך התכונן איזטס יצא בחיל כבד, ונערך למלחמה. אך כשהתחילה המלחמה ברחו כל גדולי המלכות בחשאי והשאירו אותו בדד עם כמה מהמון העם. אבל הייתה לו הצלחה גדולה להכניע את כל האויבים והכניסם לעיר את והקיפה מכל הצדדים שלא יוכלו לברוח. והצית אש ושרף את רוב האנשים האלה, ואת רב השרים שם בכלא, וחיפש מלכם להורגו, אבל לא מצאו, כי שלח יד בנפשו מחשש פן יתעללו בו. וכך חזר איזטס

למקומו שמח וטוב לב, ובלה את כל השרים כנקמה על שעזבו אותו לנפשו.

ועם כל זה לא שתק אויביו וביקשו עוד תחבולות להורגו. עמדו ושיגרו מכתב לאחד ממלכי פרס ובו נאמר שאם יהרוג את איזטס הם יקבלו אותו למלך, ונוח להם להיות משועבדים תחת אחד מעבדיהם מאשר ימלוך עליהם אחד ששינה דתו ונימול. ואותו מלך פרס אסף חיל גדול ובא בחילו עד נהר פרת, ושלח איגרת לאיזטס וכך נוסחו. אתה העזת להניח דתך ודת אבותיך וקבלת דת נכרייה שאינה נאה לנו, לכן אעניש אותך כגמולך ואראה אם אלוהיך יציל אותך מידי, ואראה לך הטובה שאיבדת והשגיאה שעשית שנתגיירת. ואיזטס נצטער צער גדול כי ידע שמלך זה גיבור גדול ואיש מלחמה אבל לא גילה הדבר שהיה לו פחד, ושלח והודיעו שהוא מוכן למלחמה.

ובינתיים נכנס בחשאי לישיבה שבה למד עם אותו חכם, ולבש שק, והסיר העטרה מראשו, וישב לארץ והתפלל בפני השי"ת באומרו: ריבוננו של עולם, אתה יודע את ליבי הטוב ואתה יודע שמלתי עצמי כדי לקיים מצוותך ועל כך שונאים אותי האנשים ורוצים לאבדני מן העולם. ופעם אחת שהייתי בקרב עזבוני אנשי בדד במערכה, ואתה באת לעזרתי וניצחתי כל אויבי ונקמתי מהם נקמתי. אבל כיום אין לי אומץ לצאת לקראת חייל כבוד כזה ולא נשאר בי כוח כפי שהיה לי קודם, כי לאחר שמלתי עצמי נחלשתי. ולכן חוס עלי והצילני מידי אויבי שייוודע בגויים שניצחתי בזכות המצווה הגדולה הזאת.

כשסיים איזטס את תפלתו זו, באו והודיעו לאותו מלך פרס שאויב מתקרב לממלכת "עג'ים" והדבר יהיה לו קל מאד, כי הוא ואנשיו אינם נמצאים שם. ובכך היה מוכרח לחזור למקומו ולהתייאש מן המלחמה הזו. כימה שהוא עשוי להרוויח כאן אינו פילו חלק העשירי מזה שהוא עלול לאבד שם. ובכך נשאר איזטס במלכותו באין מכלים.

וכשראתה אמו הילני את הניסים שנעשו לו, נדרה נדר לילך לירושלים ולהיות שם כמה שנים, וכל הלכה יחד עם בנה הגדול ומצאה שם בצורת גדולה, והאנשים שם היו עניים וריחמה עליהם, ובזבזה סכום גדול של דינרים ושלחה ספינות לאלכסנדריה של מצרים והטעינה אותם חטים, וספינות אחרות שלחה לג'פרי ושם הטעינה אותם בכל מיני מזון, וחלקה היום לעניי ירושלים.

פרשת

לך - לך

ל עולם ה', דברך נצב בשמים

כ לתה לתשועתך נפשי לדברך יחלתי

ל דר ודר אמונתך, כוננת ארץ ותעמוד

כ חסדך חניני ואשמרה עדות פִּיךָ

לך עליון	לך אדון
כתר פאריך	כתר לראשך
לך הומה	לך יודה
כבד לשון	כבד פה

"ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם"
להיות הנשמה שלמה בתכלית השלימות והטוב,
שנאמר: "עין לא ראתה אלהים זולתך ועשה למחכה
לו" (ישעיה ס"ד) (זוהר הקדוש מדרש הנעלם לך-לך כ"א צ"ט).

פרשת לך לך

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לֵךְ"

פתח ה' באמירה אל אברם לצוותו בצווי של זירוז, שבא כאן בכפל לשון להראות חשיבות והדגשת המילה "לך". בכדי לגרום לאברם להידבק במידת הזריזות. רמז לזה נמצא בפסוק עצמו **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לֵךְ מֵאֶרֶץ וּמִכֹּל־הָרָקָב וּבֵית אֲבִיךָ..."** ס"ת המילים הנ"ל עולה במ"ק עשרים ושמונה כמניין המילה "זריזות" במ"ק עם הכולל. וזהו מוסר לאדם לדבוק במידת הזריזות בעבודת ה' כמו אברם שציווה ב **"לך לך"** וביצע **"וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה'" (י"ב כ).**

בן איש חי, שנה שנייה פרשת לך לך **"ואברם כבד מאד במקנה, בכסף ובזהב"**, נראה לי בסייעתא דשמיא. בא הכתוב ללמדנו שבח אברהם אבינו עליו השלום במידות הטובות הנפשיות, לומר אף על פי שאתה רואה שהיה לו מידת הזריזות גדולה. וכאשר ביארנו בסייעתא דשמיא בפרשה זו בפסוק **"וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה'"** כלומר תכף ומיד. ונראה לי בסייעתא דשמיא, לרמוז זריז עולה מספר זר טוב, כי מידת הזריזות היא כתר טוב לאדם שעל ידה יוכל לעבוד עבודת הקודש כראוי..., המקור משורש הזריזות היא מידת השמחה שיהיה לאדם בתורה ובמצוות. כי כך חייב הטבע של

הנבראים, שכל דבר שהאדם שמח בו עושהו בזריזות" (בא"ח לך לך שנה שנייה).

"וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַזֶּרֶךְ" (י"ב ה')

רש"י ז"ל: "שהכניסן תחת כנפי השכינה אברהם מגייר את האנשים ושרי מגיירת את הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו". ר"ת המילים במ"ק עולה כמניין המילה תשובה במ"ק עם הכולל מכאן הנפש אשר עשו בתשובה. כלומר החזירו בתשובה.

"וַיֹּאמֶר אֶל עָרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מֵרָאָה אֶת" (י"ב י"א).

בפרשת כי תצא מדובר בעניין אישה יפה, **כְּנָאִמֹר** **"וְרָאִיתָ בְּשִׁבְיָהּ אִשָּׁה יִפֹּת תֹּאֲרֶה"** (דברים כ"א י"א). ושם מגולל עניין יציאת האדם למלחמה על יצר הרע המתואר כאיש היפה המפתה את האדם ביופייה (עיין פרשת כי תצא). כאן מרמז לו נכתוב על עניין דומה. על האדם להכיר את היצר שבקרבו ולהיות מודע לו ורק לאחר שידע שיש בו יצר והוא מוגדר לפניו **"הִנֵּה זֶה יָדַעְתִּי"** לאחר מכן יאמר **"אֲמַרִי זֶה אֲזֹזְתִּי אֶת"**. צריך האדם לגרות ליצר הרע בדרך פתילה ובקשה מה' יתברך להפכו ליצר הטוב שמוגדר כאחות לאדם שאין בו תאוה ומשיכה אליה. ואין נא אלא לשון תפילה שאנו אומרים **"וּתְרַזְזִיקֵנִי מֵיֵצֶר הָרָע וּתְדַבִּיקֵנִי הַיֵּצֶר הַטֹּב"** (ברכות השחר).

**"וַיִּשְׁלֹט לִי יֵצֶר הַטּוֹב וְאֵל יִשְׁלֹט בִּי
יֵצֶר הָרָע"** (הקדמה לקריאת שמע על המיטה) ועוד כהנה
וכהנה. בסופו של דבר **"יִטָּה לִי בַעֲבוּרֶךְ"** אדם
יזכה לכל טוב העולם הזה הגשמי. **"וּזְיִיתָה
הַנֶּפֶשׁ בְּגֻלְלֶךְ"** לעולם הבא.

**"וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדוּם אֶל אַבְרָם תֵּן לִי
הַנֶּפֶשׁ הַרְכֵּשׁ קֶזֶז לֶךְ"** (י"ד כ"א). זוהי קריאתו
של היצר הרע אל האדם **"תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ"** ואני
אפצה אותך בגשמיות, אשלם שכרך ברגע ביצוע
התאוה ולא כיצר הטוב שנאמר **"מִתֵּן שְׂכָרָם
עַל צְדִיקִים לַעֲתִיד לָבוֹא"**. הפולמוס בין
היצר הטוב ליצר הבע הוא בזמינות תשלום השכר
שניתן לאדם. וכמובן לנגד עינינו משנתו של רבי
לויטס, האומר: **"אֵל תִּהְיוּ כַעֲבָדִים
הַמִּשְׁמָשִׁים אֶת הָרַב עַל מִנַּת לִקְבֹּל
פָּרַס... וַיְהִי מוֹרָא שְׂמַיִם עֲלֵיכֶם"** (אבות פ"א).
אך לצערנו אנו עשויים מבשר ודם והיצר הרע מאש
והוא משלם במזומן, והיצר הטוב משלם לעתיד
לבוא. לכן יש לרע יכולת לפתות את האדם באמירת
"תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ". באמירתו הוא מתכוון להתעלם מן
הרוחני ומן השכר העתיד לבוא ואת הרכוש הרגעי
והגשמי קח לך ותהנה **עכשיו**.
תשובתו של אברהם כתריס בפני הפורענות
"הַרְבֹּתִי יָדַי אֶל ה' אֶל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׂמַיִם"

וּאֶרֶץ". אברהם, באמירתו, מציג בפנינו עצה
נפלאה להתגברות על היצר הרע והתאוות
"**הַרְמַתִי יָדַי אֶל ה'.**" אני בוטח בה' כנאמר
בתהילים "**אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר יִבְטָחוּ בֹה' וְהָיָה ה' מִבְטָחוֹ.**" בטחונו של אברהם בה'
מעניק לו יכולת לעמוד בפיתוי נגד החומרי. בידעו
שהשפע בא מה' יתברך, כנאמר "**הַשֵּׁלֶךְ עִלְּה' יִהְיֶה וְהוּא יַכְלִיכֶךָ.**"

"וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשֵׂרְתִּי אֶת אֲבֵרִם"
שלא יהיה פתחון פה לטעון "**כֹּזֵזִי וְעֹצֵם יָדַי עֲשֵׂה לִי אֶת הַזֵּיִל הַזֶּה.**" כי העושר הוא מה'
יתברך ולא מעצתו ועזרתו של היצר לעבוד קשה
ולעמול בגשמיות להשגת מטרות יום יומיות לרווחת
האדם ולהזניח חיי נצח "**עֹוֹבִים זֵזִי נִצָּחוּ וְעֹסְקִים בְּזֵזִי שִׁעָה.**" (שבת ל"ג ע"ב). אך בכל
זאת ישנם סוגי תאוות לטובת האדם, כגון: אכילה
ושתייה לקיום הגוף, פריה ורביה להמשך הדורות
וכל את כמובן במשורה ובמידה כמובא בספרי מוסר
רבים.

אך לולא היצר לא היה באדם תאוה לאכילה ולא
הייתה בו היכולת לקיים מצוות. ללא היצר לא היה
יודע את אשתו ומביא צאצאים לעולם והעניין נרמז
ב"**בְּלִעְדֵּי רֶק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וּזְכָלְהָ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ אִתָּי.**" שבכל זאת יש מי
שזקוק לשכרו כמובא לעיל.

"אָנוֹכִי מוֹנֵן לָךְ עֶכְרֶךְ הַרְבֵּה מְאֹד" (ט"ו)
(א). הקב"ה רצה לרמוז לאברהם שכרו, שעיקרו יהיה לו בכן שיולד לו, וממנו יעמוד עם לעולם. והעניין רמוז במילה הרבה שעולה למניין מאתים ושנים עשר כמניין **יצחק** עם האותיות.

רמז נוסף מן הזוהר: במילה מגן מרמש על שלוש מלאכי שרת המיועדים לשרת את האבות בעליונים: רמז בנוטריקון המילה **"מגן"** מיכאל, גבריאל, נוריאל, מיכאל- מידת החסד כנגד אברהם. גבריאל- מידת הדין (גבורה) כנגד יצחק. נוריאל-מידת תפארת כנגד יעקב.

רמז נוסף מחכמנו המילה מגן עולה כמניין שלוש פעמים המילה **א-ל** לרמוז על אלוקי אברהם ואלוקי יצחק ואלוקי יעקב.

רמזים לשמו של יצחק אינו ע"ה יצחק עולה למניין מאתים ושמונה, כמניין מאה שמנות אברהם, תשעים שנות שרה שמונה ימי מילה שנימול יצחק (שהיה הראשון שנימול ביום השמיני), ותוספת שתי אותיות ה' אחד לשמו של אברהם ואחד לשמה של שרה, שעולה מניין עשרה. סה"כ מתקבל מאתים ושמונה כמניין **יצחק**. וכן לדעת רש"י ז"ל שבמקום שתי אותיות ה' ציין עזר כמספר ניסיונות שניסה ה' את אברהם.

רמז נוסף ארבעה פעמים מובטח לאברהם במפורש שיולד לו בן. פעמיים בפרשת **"לך לך"** ופעמים ב"וירא".

פעם ראשונה: "וברכתי אותה וגם נתתי
ממנה לך בן" (י"ז ט"ז).

פעם שניה: "ויאמר אלהים אבל שרה
אשתך ילדת לך בן וקראת שמו יצחק"
(י"ז י"ט).

פעם שלישית: ע"י המלאכים "ויאמר שוב אשוב
אלי כעת וזיהו הנה בן לשרה" (י"ח א').

פעם רביעית: "היפלא מה דבר למועד
אשוב אליך כעת שרה וזיה והנה לשרה
בן". בכל הבטחה מוזכרת המילה "בן" שעולה מניין
חמישים ושניים. ארבע פעמים בן עולה כמניין
יצחק.

"צדיק כתמר יפרוז כארז בלבנון ישגה"
(תהלים צ"ב). "גם בארז יש במספרו ארבע פעמים
"בן", שגזעו מחליף. להוליד בן חכם בתורה בחלק
הנגלה, ובן חכם בתורה בחלק הנסתר, ובן צדיק
במצוות ומעשים טובים, ובן שלם בדרך ארץ" (ב)
יהודע מסכת תענית דף כ"ה). ומספרו של יצחק עולה
כמספר ארז ובו התקיימו הדברים הנ"ל.

רמז נוסף: יצחק בעל מידת הגבורה (דין). יצחק
שהיה הראשון שנימול ביום השמיני שהוא יום
המילה שנוסף למספר שמו מאתים ושמונה עולה
מניין מאתים ושוש עשרה, כמניין גבורה שהיא
מידתו.

רמז נוסף- ברית מילה. בר-ית בר פירושו בן. ית עולה מניין ארבע מאור ועשר כמניין קדוש. מכאן בכניסתו למיל הנהיה **בן קדוש** ושייך לעם קדוש. **מילה** בסדר אותיות שונה: מ"ה-ל. מ"ה-שם הויה במילוי אלפין. מכאן **"ה' לי לא אירא"**, כשחתום באדם אות הברית קודש והאדם מקדשו, אין לו לירא מן הרע.

רמז נוסף- יצחק במילוי אתון כזה: יוד צדי חית קוף. אותיות מצעיות עולות מניין הויה מרמז על ה' שהיה בקרבו של יצחק.

"ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובן רעי מקנה לוט והכנעי והפרזי אז בארץ" (י"ג ז).

ואנא עבדא שואל מה הקשר בין סוף הפסוק **"והכנעני והפרזי אז בארץ"** לעניין ריב בין רעי אברהם ולוט? משפט המפתח לתשובה הוא **"אוי לרשע ואוי לשכנו"** ציון העניין שהכנעני והפריזי יושב בארץ בסמיכות לאברהם ולוט מראה על ההשפעה השלילית של שכן רע על האדם (בעל כורחו). ובעקבות ההשפעה הזו נגרם הריב בין רעי מקנה אברם ורעי מקנה לוט. אבל כמובן ההשפעה היא על החלשים שכן אברהם ולוט עצמם לא רבו אלא רק רועיהם. חיזוק לעניין מובא בפרקי אבות.

"איזו היא דרך רעה שיתרוזק מבנה האדם... רבי יוסף אומר שכן רע" (פרקי אבות פב יד) מכאן ששכן רע גורם רעה לאדם. לכן על

האדם להתפלל להצלה משכן רע, כנאמר בברכת השחר: "שֶׁתְּצִילֵנִי הַיּוֹם וּבִכֹּל יוֹם... מִשֶּׁכֶן רָע".

רמז נוסף: שכן במ"ק עולה מניין עשר כמניין ר"ת כנעני, פריזי, במ"ק.

אז במ"ק עם הכולל עולה כמניין "רע" במ"ק, מכאן עולה "הכנעני והפריזי אז- כשכן רע".

"כן" יש "אז" בקליפה שהיא ר"ת אשת זנונים זו נוקבא דקליפא וגם הוא ר"ת אל זר והוא דוכרא דקליפא וגם ר"ת אויבים זרים" (עוד יוסף חי פרשת לך לך).

להראות רעת המילה אז ביחס לכנעני והפריזי.

מעשה שהיה בזמנו של רבי יצחק לוריא ז"ל, שבא אליו עשיר אחד מעיר אחרת שעבר על כל העבירות שבעולם, ובא לנסות את הרב לראות אם הוא יודע לגלות העבירות שעשה מעודו ועד היום. וכשבא לפניו הרב התחיל הרב למנות לפניו כל העבירות שעשה ובכלל העבירות שמנה מנה גם עבירה שעשה עם שפחתו. והגביר הזה הודה בכל מה שאמר לו הרב שאמת הדברים, אבל כיחש בעבירה זו עם השפחה ואמר שדב רכזה לא אירע כלל. אמר לו הרב: עכשיו אראה לך השפחה הארורה הדבוקה בך. ומיד הושיט הרב ידו למעלה הימנו, והופיעה השונה הזאת והגביר ראה אותה לצידו. וכשראה אותה הכירה, ולא נותר בו נשמה, ומיד נפל לרגלי הרב ואמר חטאתי. ואז הושיב אותו הרב והתחיל הגביר לצעוק בקול מה שיסיר ממנו

הארורה הזאת. אמר לו, לא נעשה הדבר אלא להודיעך עד כמה גדולים דברי חכמים שאמרו כל המזנה עם גויה היא מלפתת אותו בעוה"ז ובעוה"ב, ואינה סרה ממנו אלא ע"י תשובה גדולה. ואז הורה לו תיקונו כנגד העבירה הזאת. אמר הגביר הזה: מוכל אני לכל ד' המיתות שהעולם ולכל עונש שבעולם. אמר לו הרב: תיקונו באחת המיתות והיינו שריפה. וכששמע הגביר דבר זה הוציא כסף מכיסו ומר שילכו מיד ויקנו עצים לשרפו. אמר לו הרב: דע שהשריפה לפי דינינו אינה בעצים, כדרך שדנים הגויים. אלא לוקחים כוס עופרת מותכת ויוצקים לפי הנדון ושורפת בני מעיו. אמר הגביר: תהיה המיתה ככל שתהיה. אני מוכן ומזומן לקבל עלי עונשי ויהיה כפרה על עוונותיי. אז צוה הרב להביא לפניו עופרת ואש, התיך העופרת לפניו ואמר לו להשתרע על הארץ. וכך עשה. ואמר לו: פשט ידיך, ופשט ידיו. אמר לחו: עצום עיניך, ועצם עיניו. אמר לו: פתח פיך, ופתח פיו. אז לקח הרב כוס סירופ ושפכו לתוך פיו ואמר לו: וסר עונך וחטאתך תכופר. והקב"ה יכפר עונך ולא תמות. והקימו וסידר לו תיקונים על עוונותיו. ובכללם לקרוא כל יום ה' דפים של הזוהר אף על פי שאינו מבין מה שהוא קורא, שלשון הזוהר רפואה לנשמה.

**"ואברהם בן תשעים ותשע שנה
בהמלו בשׁר עָרְלָתו" (יז כד).**

במקומות אחרים במקרא בהזכרת שנות חייו של אדם מוזכר בסדר: מאות, עשרות, יחידות. דוגמא

"ואֵבְרָם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים" (יז טז)
"וַיְהִי זִוְי שָׁרָה בִּמְאֹה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
וַיֵּבֶעַ שָׁנָה" (כג א).

נשאלת השאלה מדוע חרג המקרא כאן וציין שנות אברהם ללא הזכרת המילה שנה כדלהלן: "תשעים (שנה) ותשע שנים".

לענ"ד עניין המילה שנה הושמט להראות עניין עזר ה' לאברהם בעניין מילת עצמו משום שדבר זה דורש מהאדם אומץ רב והיה ה' בעזרו והרחיק את השטן ממנו שלא יגרום לו להרהורים וחרטה בשעת המעשה.

ורמז לזה נמצא בהשמטת המילה שנה. המילה "שנה" עם התיבות והכולל עולה למניין שלוש מאות חמישים וחמש כמניין המילה "שטן" וע"י הרחקת המילה שנה גרם להרחקת השטן ממעשיו.

פרשת

וירא

ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד
ידעתי ה' כי צדק משפטיך
ראה עניי וחלצני כי תורתך לא שכחתי
אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'

והוא ראשון	והוא אחרון
ידו גברה	ידו החזקה
ראה עניי	ריבה ריבי
אדון עולם	אשר מלך

ר' אבהו אמר, כמה יש לו לאדם להרהר במעשיו,
ולפקוד אותם בכל יום, הואיל ונתן בו הקב"ה נשמה
טהורה לדעת ולהכיר את בוראו, ולהסתכל
בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום. (זוהר הקדוש
מדרש הנעלם תקל"א).

פרשת וירא

"וירא אליו יהוה באלני מברא והוא יושב פתח האהל כוזם היום".

רמז לאדם על עשיית תשובה ולא להתיימש חלילה מן טרדות היום יום. שנמר ע"י רבי ישראל סלנט: **"כל עוד הנר דולק אפשר לתקן"**. כל עוד יש באדם נשמה, שנאמר **"נר אלהים נשמת אדם"** עדיין יש בו סיכוי לחזור לה' אלוקיו ותתקבל תשובתו. ורמז לזה נמצא במילים **"אלני ממרא"**. מר"ת נקבל את המילה **"אם"** מאותיות שלשיות נקבל **"נר"**, אם יש נר באדם (נשמה) ניתן לתקן עדין לפי דברי ר' ישראל סלנט.

"והוא יושב פתח" – בכל יהודי באשר הוא יש ניצוץ אלוקי המחכה להתפרצות של תשובה להיכנס ב**"אהל"** שהוא אהלה של תורה ומצוות. כל יהודי ואפילו המרוח ביותר נחשב ל**"אוד מוצל מאש"** שע"י נשיפה קלה ניתן להבעירו מחדש.

"כוזם היום" – לאחר התשובה, התורה בוערת בקרבו של האדם **"וזם ליבי בהג'גי תבער איש"**. בפרקי אבות מזהיר **"הזהר בגחלתן שלא תכזה"** תלמידי חכמים נמשלים לגחלים בוערות כתוצאה מחום התורה, ונחזור לתחילת הפסוק **"וירא ה' אליו"** זוכה האדם לראות פני השכינה

ולהזבק בכסא הכבוד כנאמר "צְדִיקִים יוֹשְׁבִים
וְעֲטֹרֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנֹהָגִים מִזִּי
הַשְּׂכִינָה".

"אֲזָרִי בִלְתִּי הִיתָה לִּי עֲדָנָה וְאֲדָנִי זִקֵּן"
(י"ח י"ב). אחרי שהמתתי עצמי בדרך התורה שעל
האדם להמית עצמו האהלה של תורה. ובלתי מרב
תלאות ומלחמות על היצר שיעצני ופיתני במועצות
לרעתי. התגברתי בזכותה תורה שהיא תבלין ליצר.
"וְאֲדָנִי זִקֵּן" רמז למלך זקן וכסיל (קהלת ד'), (משל
ליצה"ר) שבסופו של דבר "הייתה לי עדנה" הצלחתי
לזכות באורה של תורה ולגבר עליו ולכפותו תחת
רצונו.

ואביא כאן לשון "פלא יועץ" על עניין היצר:
"כל אדם יש לו שני יצרים: יצר הטוב ויצר הרע.
ואמרו רבותינו זיכרונם לברכה (ברכות ס"א) רשעים
יצר הרע שופטן, צדיקים יצר הטוב שופטן, בינונים
זה וזה שופטן. רוצה לומר, שהצדיק בדבר שהורגל
בו כבר, יצר הטוב מושל בו עד שלא תאוה נפשו
לעשות רע. ורשעים כיון שעברו עבירות והורגלו
בהן, נעשה להם כהיתר שלא להשתדל לעשות דבר
טוב ושלא למשך ידו מעשות כל רע, ולא תאוה
נשפו לעשות זאת, כי דרך איש כסיל ישר בעיניו,
ומרעה אל רעה יוצא ומתאוה מתי תבוא העברה
לידו, כי יאנה חשובה לעבירה בעיניו.
אבל בינונים זה וזה שופטן, שאך בשרו עליו יכאב
לעשות העבירה, אבל יצרו תקפו, עד שעובר על

דעתו ועל דעת קונו. ועל כגון אלה אמרו רבותינו זיכרונם לברכה (ברכות ה') לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע, רוצה לומר במחשבות טהורות, שהחי ייתן אל ליבו טענות מספיקות, שיש ויש כהנה וכהנה להוכיח במישור, שראוי לאדם להיות רץ לכל מצווה ולהיות בורח מן העברה. אם נצחו מוטב ואם לאו, שאין דעתו משגת הטענות מספיקות שיש לדחות את יצרו הרע מעליו, יעסוק בתורה בספרי המוסר, וכאשר ייתן לב ללמוד או לשמע בלימודים על מנת לעשות, דברי המוסר נוקבים את הלב עד לבית חללו, ואם היצר הרע הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ. אם נצחו מוטב ואם לאו, שגברה עליו תאוות העברה, ואינו יכול לכבוש את יצרו לפרש הימנה, יקרא קריאת שמע, ובעיניו יראה דחיובא רמיא על האדם למסר נפשו על קדושת ה' לכבוד ה'. ואם נקל בעיניו למסור נפשו למיתה, כל שכן שיסבל לכף את יצרו, ולפם צערא אגרא. אם נצחו מוטב ואם לאו, שחושב אחטא ואשוב ועוד חזון למועד, ואטעם טעם עברה ואשמח בבחרותי ואשוב בתשובה בזקנותי. לזה ישכר לו יום המיתה, כי אין למות התמהמה, ו"לו" דיקא, שתקדים המיתה, לבוא עליו, כי האומר אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פ"א), ובזה יוכל להינצל מיצרו. וכל הטורח הוא בתחילה, שההתחלות קשות, עד שירגיל ויכנס בגדר צדיק לאותו דבר, שאז יצר הטוב שופטו ולא תאוות נפשו לעשות הרע.

"לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה,

וגם אתה לא הגדת לי,

וגם אנכי לא שמועתי בלתי היום" (כ"א כ"ו).

הפסוק הנ"ל בא ללמד אותנו מוסר לשמירה מפני לשון הרע. על בסיס שלושה עקרונות ידועים בלשון הרע, שבהם נפגעים מן הדיבור, ואפילו הוא אמת, כי לשון הרע אמת הוא. (אחרת הדבור שקר – והוא מוציא שם רע, וזה חמור יותר). הנפגע הראשון הוא הדובר עצמו. הנפגע השני השומע לשון הרע. הנפגע השלישי הוא האדם עליו דוברים שלא בידיעתו ונפגע מכך (הלכות לשון הרע ורכילות לחפץ חיים), ובפסוק הנ"ל יש שמירה על עקרונות אלו:

"לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה" כאן

יש הגנה על הגורם השלישי בו היו אמורים לדבר ושהיה אמור לעשות המעשה (מי עשה).

"וגם אתה לא הגדת לי" אבימלך מציין אגב

מגן בדבריו על אברהם ואומר גם אתה לא הגדת לי לשון הרע.

"וגם אנכי לא שמועתי" ונמנע גם משמיעת

הדבר באם היה.

"בלתי היום" ביום המשפט מותר לספר את האמת בכדי להצדיק את הצדיק ולהרשיע את הרשע.

רמז לעניין: "בלתי היום" עולה במ"ק למניין

"במשפט" במ"ק. שבמשפט מותר לספר אמת.

(כנאמר לעיל שלשון הרע אמת הוא).

"בלתי" עולה למניין **אמת** עם הכולל (ארבע מאות ארבעים ושנים) מכאן יוצא בלתי היום לספר לשון הרע אלא **"במשפט אמת"**. **"היום"** "היום הרת עולם היום יעמוד במשפט כל יצורי עולם" שאין היום אלא יום הדין (משפט). כנאמר באיוב (א' ו') **"ויהי היום ויבאו בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתִּיצֵב עַל ה'."**

רמז נוסף: בפסוק המדובר מופיעה שלוש פעמים המילה **"לא"** שלוש פעמים **"לא"** עולה למניין המילה **"מגן"** (תשעים ושלוש) שכל מי ששומר פיו ולשונו מלשון האֵרֶע, ה' מגן בעדו כנאמר **"אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ שֶׁכֶּרֶךְ הָרַבָּה מְאֹד"** (ט"ו א').

רמז נוסף: שמירה על שלושת פתחי האדם החשובים בהם עלול לחטוא:

הראשון **לא ידעתי** – כנגד המוח- שמירת מחשבה.
השני **לא הגדתי** – כנגד הפה – שמירה מפני לשון הרע \ מאכלות.

השלישי **לא שמעתי** – כנגד האוזניים – שמירת האוזן משמיעת לשון הרע ודברי תועבה.

מעשה בראובן שהיה לו חבר אהוב עליו כנפשו. וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, גם שמעון אהב את חברו אהבת נפש. יום אחד כתב ראובן לשמעון שביום פלוני יבוא לעירו לבקר. שמח שמעון על הדבר ויצא לקראתו אל שער העיר, קיבל את פניו בשמחה והביאו לביתו בכבוד רב. וייחד לו חדר בביתו. וכל בני ביתו היו משמשים אותו. פעם

אחת שאל ראובן את שמעון: מה ראית לשאת ארבע נשים, וכולן אינן צעירות? נאנח שמעון ואמר: אחי, רק אישה אחת יש לי, והשלוש האחרות הן בנותיי, שהגיעו לפרקן, ומכוון שלא מצאו את בני זוגן מצטערות ובוכיות, ולפיכך נראות כזקנות. אמר ראובן לשמעון: למה לך להצטער? לי יש שלושה בנים גדולים ולך שלש בנות בוגרות. בא נשיאם אלו לאלו ונשמח שנינו בבנינו ובבנותינו. אמר שמעון לחברו: בקשה ממך, הסר מחשבה זו מלבך, כי בנותיי אינן ראויות לבניך, שהם כשתילי זיתים נטעים נאמנים. תמה ראובן: מפני מה אתה סבור כך? ענה שמעון: משום שכל אחת מבנותיי נגועה באיזו מידה רעה, ואיני רוצה שבניך הטובים יסבלו מידי בנותיי. אמר ראובן: אם לא קשה הדבר עליך אחי, אמור נא לי את מידתה של כל אחת, ואולי בעזרת ה' אמצא לה תקנה. ענה שמעון: אמונה הגדולה נגועה במחלת הגניבה. אהובה האמצעית עוגבת אחרי בחורים ודבורה הקטנה חץ שחוט לשונה, גדולה בלשון הרע עד למאוד. ומסיבות אלו אין איש רוצה בשום אחת מהן. אחרי כמה דקות של דומיה אמר ראובן לחברו: אף על פי כן אני מבקש ממך, שתסכים לזיווגים אלו. ואני מקווה שבעזרת ה' יעלה בידי להשפיע על בנותיך, שתהיינה כלותי, לשוב מדרכן ולשפר מעשיהן. אמור לדבוק טוב הוא, וה' יהיה בעזרנו. לא יכול עוד שמעון לעמוד בפני הפצרות חברו, ובעל כורחו הסכים לזיווגים, אף על פי שבמעמקי לבו חרד לעידן של המשפחות. נשואי הזוגות נערכו כדת, ומשתאות נעשו בשמחה רבה. ולאחר ימי המשתה לקח האב את החתנים בניו

עם כלותיו בנות חברו וחזרו לעירם. מה עשה ראובן? מסר ביד אמונה את מפתחות אוצרו ואמר לה: כל אוצרי יהיה בידך, ועל פיך יתנהל משק ביתי. אמרה אמונה בלבה: הרי כל אשר לחמי ניתן בידי, ולמה לי לגנוב. כך נגמלה ממידת הגניבה. את אהובה הושיב בבית, שהיו לו שערים לכל עבר. אמרה אהובה בלבה: כיצד אעגוב על גברים זרים? שמא יבוא בעלי פתאום, או עוברים ושבים יראוני, וכיצד אשא חרפתי, חרפת אישה מנאפת תחת אלוף נעוריה? גם היא נגמלה ממידת העגיבה על זרים, ומיום ליום נתחזקה בה האהבה הטהורה לבעלה, ותהיי נאמנה לו בתכלית. את דבורה הושיב בבית בודד רחוק מן העיר ושאוניה, ולא היו נכנסים ויוצאים אצלה, ולא היה לה אפוא עם מי לספר לשון הרע. ראה ראובן ששלוש כלותיו היטיבו את דרכן, ושמח שה' הצליח דרכו.

ובשמחתו נהג לבקר בכל יום את בניו וכלותיו וברכם בשלום. ואחר שהיה מחבק בכל בית את בנו וכלתו ונושק להם היה הולך לעבודתו ולמסחרו. כך עברו על ראובן ועל בניו כמה שנים של חיי אושר. אחרי כמה נים אמר שמעון בליבו: אסע לעיר של ראובן חברי, ואראה כיצד חיות בנותי עם בעליהן. בבואו לעיר נכנס לבית חברו, וראובן קבלו באהבה רבה, ובלילה ישבו ושוחחו ארוכות וקצרות והעלו זיכרונות מימי נעוריהם. ושמעון שמח לשמוע מפי חברו, שבנותיו חיות בשמחה ובשלום, כל אחת בביתה. למחרת הלך שמעון לבקר את בנותיו. בתחילה בא לבית אמונה ושאל לשלומה וכיצד מתנהלים חיייה. ואמונה הודתה לו וברכה אותו: יהי

רצון כשם שאני מרוצה ממך, כך יהי ה' מרוצה ממך, וימלא את כל משאלות ליבך לטובה. ברוך ה'. אינה חסרה כלום וכל אשר לחמי מסור בידי. הוא ראה שנאמנה אני כשמי ומסר בידי את כל מפתחות אוצרו. יפתח ה' לך את אוצרו הטוב מן השמיים.

משם בא לביתה של אהובה ושאל לשלומה. פתחה אהובה את פיה והעתירה עליו ברכות עד אין קץ: ברוך אתה לה', אבי אהובי, שהשאתני לבעל אהב ונאמן כזה. אני מאושרת בחיקו. בזכות מעשיך זה תהיה מאושר ובריא עד מאה ועשרים שנה.

שמח האב לשמוע דברי ברכה אלה מפני שתי בנותיו ובלב נרגש הלך לבית דבורה שאומנותה הייתה סיפור לשון הרע והטלת מחלוקת בין איש לאחיו ובין בעל לאשתו. אך פתח שמעון ושאל לשלומה, התנפלה דבורה על אביה בחירופים וגידופים וקללות וביזיונות: ארורים יהיו חייך שהשפלת אותי, שחורים יהיו חייך שהשחרת את פני. לא תראה יום טוב בחייך כשם שהבאתני לחיי סבל וצרות. והאב עומד רותת ורועד ומוכה תימהון על עזות פניה של בתו. הבליג האב על כעסו, ושאל אותה בנחת: למה את כועסת בתי, הרי שתי אחיותיך מאושרות בחייהן; ומדוע את מחפשת ריב ומדון? צעקה דבורה: לא כמצבן מצבי. אני שפחה במשכבו. גיחך האב ואמר: כיצד לא תבושי דבורה לטפל שקר גם כזה על חברי הצדיק? עדיין לא נגמלת מלשון הרע שלך? אשריך שיש לך חבר כזה- אמרה דבורה בלגלוג. אם אינך מאמין לינה הערב בביתנו, ומחר בבוקר לאחר שיצא בעלי לעבודתו תכנס לחדר הפנימי ותמתין עד בו חמי הוא בעלי השני,

ותיווכח אם אמת דברי או שקר בפי. אמר האב: יפה עצתך, ואם כדברריך כן הוא אהרוג אותו בחרבי ואשוב לעירי. למחרת בבוקר נכנס שמעון לחדר הפנימי. לא עברה שעה קלה וראובן בא כדרכו לברך את כלתו ב"בוקר טוב". וכמו שהיה רגיל חיבק אותה ונשק לה. מיד הרימה הרשעה קול צעקה גדולה ומרה: הצילו בא אלי לשכב עמי. ראו מה הוא עושה לי. התחנן ראובן ואמר: מה קרה לך היום דבורה בתי? וכי מה אני עושה לך? חיבקתיך ונישקתיך כאב את בתו. כלום יעלה על דעתך, שהיום באתי במחשבה רעה? אוי לאותה בושה. אך דבורה המשיכה בצעקותיה, בינתיים יצא שמעון מהחדר הפנימי, ובלי אומר ודברים דקר בחרבו את חברו, כעבור זמן קצר בא בעלה של דבורה הביתה, וראה את אביו מתבוסס בדמו. שאל: אבא, מי דקר אותך? האב הגוסס ענה בקול חלש: חותנך, התנפל החתן על חותנו, חטף מידו את החרב והרגו, ואח"כ נפל בעצמו על החרב ומת. ודבורה המרשעת ברחה ונהייתה גויה.

ואביא כאן לשון "מדרש תנחומא" על עניין לשון הרע:

"מות וזיזים ביד הלשון" וגו' (משלי י"ח כ"א) הכול תלוי בלשון. זכה, לחיים. נתחייב, למות. עסק אדם בתורה בלשונו, זכה לחיים. שהתורה עץ החיים, שנאמר, **עץ זיזים היא למוזיקים בה** (שם ג' י"ח). והיא רפואתו של לשון הרע, שנאמר, **מרפא**

לשׁוֹן עֵץ זַיִים, וּסְלָף בַּהּ שֶׁבֶר בְּרוּזוֹ (שם
ט"ו ד'). ואם עסק אדם בלשון הרע, מתחייב בנפשו,
 למות. שקשה לשון הרע משפּיכות דמים. שכל
 ההורג, אינו הורג אלא נפש אחת. והמספר לשון
 הרע הורג שלושה, האומרו והמקבלו והנאמר עליו.
 שהרי דואג אמר לשון הרע על אחימלך בן אחיטוב,
 ונהרג, שנאמר, **"וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת**
אֶחָיו מֶלֶךְ" (ש"א כ"ב, ט"ז). ונהרג שאול שנאמר,
"וַיָּמוּת עָאוֹל בַּמַּעַל אֲשֶׁר מַעַל בַּה'" (דברי
 הימים י' י"ג). וכן שאול אומר, **"עֲבֹד נָא עָלַי**
וּמִתַּתִּי כִּי אֶחָדִי הַשִּׁבְעָן" (י' ט') קטגוריא של
 נוב עיר הכוהנים. ואין השבץ אלא בגדי כהונה,
 שנאמר, **"וַעֲשִׂיתָ מִשְׁבַּצַּת זָהָב"** (שמות כ"ח
 י"ג). ודואג נשתרש מחיי העולם הזה ומחיי העולם
 הבא, שנאמר: **"יִתְצַךְ לְנַצְחוֹ יִזְוֹתָךְ וַיִּסְוֹךְ**
מֵאֵהֶל, וַיִּשְׁרַעַךְ מֵאֶרֶץ זַיִים סִלָּה" (תהל' נ"ב
 ז'), מחיי העולם הבא. מי קשה, המכה בחרב או
 המכה בחץ. הוי אומר, המכה בחץ. שהמכה בחרב,
 אינו יכול להמית את חברו אלא אם כן קרוב אצלו
 ונגע בו. והמכה בחץ, אינו כן אלא זורק את החץ
 ומכה אותו מכל מקום שהוא רואה אותו. לכן נמשל
 מספר לשון הרע כחץ, שנאמר **"זֶזְךָ שִׁזְזוֹטִי**
לְשׁוֹנִים מִרְבֵּה דִבָּר" (ירמיה ט' ז'). וכן הוא אומר,
"שִׁנִּי אָדָם שִׁנִּיהֶם זִנִּית וּזְצִים וּלְשׁוֹנִים
זָרַב זִדְהָ" (תהלים נ"ז ה'). ראה מה קשה לשון

הרע, שהיא קשה משפיכות דמים ומגלוי עריות ומעבודה זרה. משפיכות דמים דכתיב **גְּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא** (בראשית ד' י"ג). מגלוי עריות, דכתיב, **וְאִיךְ אֶעֱשֶׂה הָרַעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת** (שם ל"ט ט'). מעבודה זרה, דכתיב, **אֲנִי זֹטָא הָעָם הַזֶּה זֹטָא הַגְּדוֹלָה** (שמו' ל"ב ל"א). ובמספר לשון הרע אין כתוב בו לא גדול ולא גדולה, אלא גדלות שיכרת ה' כל שפתי חלקות, לשון מדברת גדלות (תהלים י"ב ד). לכך נאמר, **בוֹת וּזְזִיִּים בִּידִּי הַלְּעוֹן**."

ומעשה במלך פרס שהיה חולה אנוש. טובי הרופאים נסו לרפאו אך לשווא. המחלה גברה והלכה והמלך נטה למות. דבר מחלתו של המלך הגיע לאוזני רופא גדול, ששמעו הלך בכל הארץ ואשר החליט לנסות את כוחו בריפוי המלך. לאחר שבדקו היטב, חשב קמעא ואחר קבע: אדוני המלך יצווה ויביאו לפניך חלב לביאה, ממנו תשתה והבראת מיד!

התעצב המלך אל ליבו ביודעו שלא יוכל למצוא תרופה למחלתו, כי מי האיש אשר ימלאנו לבו לגשת ללביאה ולקחת מחלבה?!

חלפו ימים והנה עלה בדעתו לשאול בעצתו של המלך שלמה, שחכמתו הייתה מפורסמת בכל העולם. ובודאי יוכל להושיעו בעצה טובה. ואכן שלח שליח מיוחד אל המלך ונתן בידו ממון רב למלך שלמה.

שר חשוב היה לשלמה המלך, בניהו בן יהוידע שמו, ומינהו המלך לשר צבאו. הוא גם עמד בראש הסנהדרין, כי תלמיד חכם היה וצדיק מאין כמוהו. את תורת כוהנים למד ביום אחד בלבד, ובכל פעם טבל גופו כדי ללמוד תורה בקדושה וטהרה. אף בימי קור ושלג טבל גופו במי קרח קרים לטהר את עצמו. שמעו של בניהו בן יהוידע יצא גם בשל גבורתו, וחיתתו נפלה על פני כל הגויים. כשהגיע השליח את המלך שלמה וסיפר לו את כל המעשה, קרא לבניהו בן יהוידע ואמר לו: הנה בא שליח מאת ידידנו מלך פרס החולה מאד, ורופאיו אמרו לו, רק חלב לביאה יוכל להציל את חייו. הא תוכל לקבל על עצמך משימה זו ולהביא חלב לביאה מגוב האריות.

אמר בניהו למלך: תן לי עשר עיזים, ובעזרת ה' אשתדל למלא את רצונך. הבין המלך את כוונתו ונתן לו את העיזים אשר ביקש. הלך בניהו וכמה מעבדי המלך מלווים אותו, עד שהגיע לגוב האריות, והייתה שם לביאה מינקת את גוריה. הסתתר בניהו מאחורי העצים ושלח לעברה עז אחת. זינקה הלבאה וטרפה כהרף עין את העז.

למחרת התקרב מעט ושלח לעברה עוד עז, ושוב טרפה הלבאה את העז, והתלקקה בהנאה מהטרף המוכן, שנזרק לעברה.

וכך, בכל יום התקרב בניהו אליה יותר והשליך עז אחת. הלבאה התבוננה בו בהנאה, והכירה לו תודה על הארוחות הדשנות שהוא מעניק לה.

ביום העשיר התקרב אליה כל כך, עד שהשתעשע עימה ונתן לה את העז האחרונה. הלבאה ליטפה את בניהו כאומרת תודה אזי הזדרז בניהו ומילא את כדו

מחלב הלבִיאה ומיד פנה אל ארמון המלך שלמה.
מסר המלך את החלב לשליחו של מלך פרס שיצא
מיד לדרכו אל מלכו החולה.

באמצע הדרך לעת ערב שכב השליח לישון,
ובחלומו הוא שומע את איבריו מתווכחים אלו עם
אלו. אמרו הרגלים: אין כמונו בכל האיברים, שאם
לא אנו מי היה מביא את החלב למלך?

נענו לעומתם הידיים: אין כמונו בכל האיברים,
שאנו נושאים את החלב!.

פתחו העיניים ואמרו: אנו מעל כולם, שאם לא הינו
מראות את הדרך, לא היה נעשה ולא כלום. שמע את
דבריהן הלב ואמר: אני חשוב מכם שאם לא יעצתי
עצה זו, לא היה השליח יוצא כלל לדרך!

פתחה הלשון ואמרה: אני טובה מכם, שאם לא הייתי
מדברת אל המלך בדבר חלב הלבִיאה מה הועלתם
כולכם?

גערו בה כל האיברים בלשון ואמרו לה: איך את
מעיזה להשוות עצמך אלינו? ואת יושבת במקום
חושך ואפילה?! ענתה הלשון ואמרה: היום אוכיח
לכם שאני שולטת בכולכם!

כשנעור האיש משנתו, לא הבין את פשר החלום,
אולם שמר זאת בלבו והמשיך בדרכו. בא ועמד לפני
המלך, מסר לו את כד החלב ואמר: הנה הבאתי לך
המלך חלב כלבתא, תשתה ממנו ותבריא.

קצף המלך מאד וציווה לתלותו. כשהלך להיתלות
החלו כל איבריו רועדים, אמרה להם הלשון: אם
אציל אתכם עכשיו, תודו לי שאני שולטת בכם? ענו
לה: כן! כן!

מיד פנה האיש לחיילי המלך ואמר להם: השיבוני אל המלך דבר לי אליו. שאל האיש את המלך: מדוע ציוותה לתלותי?

אמר לו המלך: מפני שהבאת לי חלב כלבתא במקום חלב לביאה שביקשתי. אמר לו האיש: לביאה נקראת כלבתא, אנא אדוני המלך נסה ושתה מזה החלב ותבריא מיד.

שתה המלך מהחלב ואכן נתרפא ממחלתו ואזי התברר שאמנם היה זה חלב לביאה. הודה המלך לאיש ופיס אותו על אשר גרם לו צער. אמרו האיברים ללשון: עכשיו אנחנו מודים בכך, שאת שולטת עלינו. והנה הבנת איך לתקן את הדיבור לפני המלך והצלת את כולנו. ועל זה נאמר:

"מות וזי"ם ביד לשון"
"שומר פיו ולשונו שומר מצרות
נפשו"

"ותכזש שרה לאמר לא צזקתי כי יראה ויאמר לא כי צזקת" (י"ח ט"ו)
הפסוק בא ללמד אותנו דבר חשוב בדרכי הנהגת ה'. שרה הצדקת הכחישה את "פשעה" שצחקה משום שירה מה'. והקב"ה קובע בפניה עובדה נחרצת "לא כי צזקת" ולא מתיר לשרה אמנו אפשרות לכחש נוסף וכל זאת בכדי לכפר על "פשעה". שרה אמנו

בצחוקה על דבר ה' לכאורה מראה חוסר בטחון בה'.
וע"י ההכחשה מחמירה את המצב, וכשה' אומר
נחרצות "לא כי צחקת", לא נותר אלא לשתוק
ולהודות באשמה וע"י כך לכפר על החטא. כל זאת
על העיקרון של "מורה ועוזב ירוזם" שע"י
הודאה בחטא מתכפרים עוונותיו של האדם, כנאמר
בחזרת שליח ציבור בתפילת שחרית של יום
הכיפורים: "ריבוננו של עולם, מנהיג בית דינך הצדק
לא כמנהג בתי דינין של בשר ודם כי מידת בשר
ודם. כשאדם תובע את חברו ממון יבוא אל הדין. אם
יכפור, ינצל מן הממון, ואם מודה מתחייב לתן. ובית
דין הצדק לא כך הוא, אלא אם יכפור אוי לנפשו
ואם מודה ועוזב אתה תרחמהו ותציל נפשו מדינה
של גיהנם". וכאן אנו למדים שה' קיים מצות
"הוכוז תוכיזו את עמיתך ולא תישא
עליו זמא" בשרה אמנו.

"ויאמר קוז נא את בנך את יוזידך אשר
אהבת את יצזק ולך לך אל ארץ
המוריה והעלהו שם לעולה" (כ"ב ב). לע"ד
הפסוק בא ללמדנו דרך ארץ והתנהגות עם הזולת
בעת שרוצים לבשר לו דבר קשה. בתחילה באופן
כללי "קוז נא" פתח בלשון בקשה ונועם למתק
הבשורה. לאחר מכן בסדר עולה מסירת הבשורה מן
הקל אל הקשה כדוגמת הפסוק: "את בנך" והרי
לאברהם היו שני בנים, "את יוזידך" והלוא

שניהם בנים יחידים לאימותיהם, "אִשָּׁר אֶהְבֵּת" את שניהם אהב אברהם (לדעת רש"י ז"ל) ובסופו של דבר "אֵת יִצְחָק" שעליו צווה בלך לך להעלותו לעולה.

רמז נוסף: מדוע שילש בשלוש לשונות "בנך יחידך אשר אהבת" ולא אמר ישירות יצחק. נ"ל בס"ד שרצה לרמוז לו על צאצאיו שיצאו מיצחק:

בן – עולה בגמט' כמניין אליהו שהוא מבשר הגאולה וכן פנחס הוא אליהו שבזכותו ניצלו כל דור המדבר בכליה בזכות, "בקנאו את קנאתי בתוכם".

יחיד – נחלק המילה לשתיים יח' ו- יד'. יד' עולה כמניין דוד ו- יח' כמניין חי. מכאן נקבל "דוד חי" שנאמר "דוד מלך ישראל זוי וקיים" ר"ת המילים הנ"ל עולה כמניין "חיים" שדוד חי לעד ומזרעו יצא מלך המשיח שעליו יכריז ב"ה אליהו הנביא.

אהבת – עולה כמניין ארבע מאות ושמונה, כמניין "צום כל ממון" – שהבטיחו באם בניו ילכו בזאת (ארבע מאות ושמונה) הדרך יזכו לקבל הבטחתו לגאולה. שלושת היסודות העיקריים שכאן: מבשר הגאולה, הגואל והנגאלים.

"...וְנִשְׁתַּזְזוּ וְנִשְׁוֵבָה אֲלֵיכֶם" (כ"ב ה'). לע"ד

בא הפסוק ללמדנו כי גם כאשר האדם הולך בדרך קשה, במקומות מסוכנים, אל יתייאש מישועת ה' נאמר ע"ע דוד, נעים זמירות ישראל "גם כי אֵלֶךְ בְּגֵיאַ עֲלָמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אַתָּה

עֲבֹדִי (תהלים כ"ג). ע"י האמונה בה' ינצל האדם
מכל צרה וצוקה כנאמר **"אִפְּיֻלוּ זֹרֵב זֹדָה
מוֹנֹזֹת עַל צְוֹאָרוֹ שֶׁל אָדָם אֵל יִמְנֹעַ
עֲצָמוֹ מִן הַרְזָוִי"** (ברכות דף י' ע"א).

שר"ת **"נִשְׁתַּזְזוּהָ נְשׁוּבָה אֲלֵיכֶם"** עולה
כמניין מאה ואחד כשם המלאך מיכאל שהוא שר
ואפוטרופוס של ישראל והוא מגן על ההולכים
בתמים בדרכי ה'. מלמדנו מביטחוננו של אברהם ע"ה
כשלקח את יצחק לשחיטה השתמש במושג של
ונשובה בלשון רבים שמראה על בטחוננו בה'.
"והִנֵּה אֵיל אֲזֹר" (כ"ב י"ג). **"אחר"** עולה בגמט
כמניין יצחק עם הכולל לרמז שבא במקום יצחק.

**"וַיֵּשְׁבוּ אֲבֹרָהִם בְּקָר וּיְקֹז לֹזֶם וּזְמַת
מִים וַיִּתֵּן אֵל הַגֵּר שֵׁם עַל שִׁכְמָהּ וְאֵת
הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלֹזֶה"** (כ"א י"ד).

"ואת הילד" – הנשמה הניתנת לאדם בעולם הזה.
והקב"ה נתן לה לחם לאכול ובגד ללבוש, וכשיצא
לאוויר העולם, הוריו טיפלו בו ודאגו לכל צרכיו.
ונתן לו מים. שאין מים אלא תורה. ואז בעוונותינו,
הנשמה טועה במדבר שהוא העולם הזה ומתרחקת
מן התורה ומעשים טובים, ומשיל מעצמו עול מלכות
שמים. ואז באות על האדם רעות, שכלו המים
והלחם **"כי אם אין קמוז אין תורה, ואם
אין תורה אין קמוז"** (פרקי אבות פ"ג מי"ז). ובצר לו

קורא אל ה' אלוהיו ונושא קולו אל אביו שבשמים וממרר בבכי שכל השערים בשמיים ננעלו חוץ משערי דמעה (בבא מציעא נ"ט ע"מ ב). וה' חנון ורחום ארך אפים ורב חסד **"וישׁמע ה' לקול הנער"** שגדל מאד ומהגדרה של ילד, עבר לנער, וזכה לעשות תשובה ומראים לו את באר המים שנקרא באר לחי ראי. והקב"ה מראה לו דרכה של תורה. נער בגמט' עולה עשר פעמים "לב" כנאמר **"לב נער ונרכא אלהים לא תבזה"** (תהלים נ"א). עשר פעמים מרמז על שלמות והשראת השכינה על מעשה האדם כדוגמת המניין לתפילה וכו'.

פרשת העקדה

כשעלו האב ובנו לקיים מצוות בורא עולם, הניח אברהם את עצי העולה על יצחק בנו ולקח בידו את האש והמאכלת. לפי רש"י ז"ל זהו סכין השחיטה. **"ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת"** (כ"ב ו'). ויצחק שואל: **"הנה האש והעצים ואיה השא לעולה"** (ז), ומשמיט המילה מאכלת מדברו. נ"ל בס"ד רמוז כאן הבנתו של יצחק את עניין העקדה שיש ברצונו של אביו לשוחטו לשם בעליו. וחדר בליבו הפחד – מן החטא שמא יחטא בליבו או מעשיו בכוונת העקדה ומכאן נקרא ופחד יצחק (פחד מפני החטא). לכן השמיט את המילה "מאכלת" שציינה בעבורו דין קשה. ששחיטה מסמלת דין משום שהשוחט הוא מצד הדין,

והיה צריך להיות שופך דמים, אך ה' הפכה לטובה והוא שופך דמים לשם שמים (מילה – שחיטה). המילה **מ א כ ל ת** מורכבת מחמש אותיות. האות המרכזית **כ** מסמלת את יצחק, שיצחק במ"ק עם הכולל עולה מניין כ'. האותיות החיצוניות הם מם ותף ועולה מהן המילה **מת** ויצחק חשב שזה מרמז על קיצו, אך ה' חשבה לטובה והאותיות הפנימיות עולות למניין **לא** ונקבל מהמילה מאכלת "**יצחק לא מת**".

מעשה ברבי אליעזר, שבא אליו גוי אחד חכם ואמר לו שלוש שאלות יש לי לשאול ממך. **השאלה הראשונה**, על זה שאתם אומרים שבית המקדש עתיד להיבנות לכם בפעם השלישית, ואילו מתוך התורה שלכם מוכח שבית המקדש יבנה רק ב' פעמים לא יותר. שכן נאמר בתרי עשר: גדול יהיה כבוד בית האחרון מן הראשון (חגי ב'), ואם כן משמע מכאן שלא יבנה בית המקדש אלא שתי פעמים, האחד הוא בית המקדש הראשון והשני הוא בית המקדש האחרון. וכוון שהבית השני נחרב, היכן נאמר בתורתכם שבית מקדש שלישי עתיד ליבנות. **השאלה השנייה**, על זה שאתם אומרים שאתם קרובים ביותר לקב"ה, ושאר האומות מרוחקים ממנו והוא מתעבם, ואם כן לפי דבריכם בדין היה שאלו הקרובים למלך יהיו שרויים בשמחה ובטוב לב ולא יסבלו שום יגון וצער ודוחק, ואני רואה את ההפך מזה, שאתם שרויים בצער ובעוצר יגון ואנחה יותר מכל אומה ולשון, ואילו אנו שרויים בטובה

ובשמחה וברווחה יותר מכם, ומשמע שאנו הקרובים למלך ולא אתם.

והשאלה השלישית, על זה שאתם אומרים שאין אם אוכלים נבלות וטרפות, כדי שגופכם יהיה חזק ובריא. והנה אני רואה ההפך מזה, אנו שנו אוכלים כל מה שאנו רוצים בריאים אנו ושלמים, ואילו אתם, חלשים ושבורים ורצוצים יותר מכל אומה ולשון. ובודאי סימן יש בדבר שאלוהכם שונא אתכם. ואל תענה לי תשובה על שאלותיי, שעליך לדעת שלא אקבל ולא אשמע שום תשובה ממך. אז עמד ר"א ונתן עיניו בגוי הזה בכעס גדול על שסירב לשמוע תשובתו עד שנעשה הגוי גל של עצמות.

כשעבר כעסו התחיל ר"א בוכה. אמר: ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ (תהלים ח'). שאלות אלו ששאל הרשע, שאלתי אני את אליהו הנביא, ואמר לי, דע, בשעה שיצאו ישראל ממצרי, רצה הקב"ה לתת להם גדולה יתרה, לקדשם בקדושה יתרה שיהיו כמלאכי מעלה, ורצה לבנות להם בית המקדש ולהוריד להם את בית המקדש מן השמים שלם ובנוי. וזה שאמר משה רבנו בשירתו: תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך. וכונן שחטאו ישראל במדבר ועבדו לעגל, איבדו את כל הטובות האלו ומת כל הדור ההוא במדבר, והכניס הקב"ה את בניהם לארץ ישראל, ונבנה בית המקדש בידי בשר ודם ולכן לא נתקיים, בעונות, ונחרב. וכן בשמנו של עזרא נבנה בית המקדש השני ונחרב מפני שנבנה ע"י בשר ודם. וזה שאמר שלמה המלך עליו השלום: אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בונים בו (תהלים קכ"ז), ר"ל אם הקב"ה בכבודו

ובעצמו לא יבנה את בית המקדש, שווא הוא עמל הבונים, כוון שלא יתקיים. ועדיין אנו מצפים לקיום נבואתו של משה רבנו, שכבר ראינו למעלה ששני בתי מקדש עתידים לירד בנויים מן השמים האחד יקרא בית ראשון והשני יקרא בית שני, ושניהם עתידים לירד, האחד הוא הבית הראשון יהיה מוצנע מעיני בני אדם, מוקף בענני כבוד על גבי השני שייקרא הבית השני, והבית השני יהיה גלוי לכל העולם ברוב כבוד וגדולה, ויראו הפלא הגדול שנעשה בידי הקב"ה. וזה שאומר הנביא בספר תרי עשר: גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון, שאין הכוונה לבית ראשון ושני שהיו ונחרבו, אלא הכוונה לאותם שני בתי המקדש שעתידים לירד מן השמים כשהם בנויים בידי הקב"ה כשיבוא בע"ה המלך המשיח, והם יתקיימו לנצח ולא יהיה שום חורבן שולט בהם. ואפילו העיר ירושלים עתידה להיבנות בידי של הקב"ה ולא בידי בשר ודם, כמו שנאמר: "ואני אהיה לה חומת אש סביב" (זכריה ב'). ואם העיר עצמה תיבנה ע"י הקב"ה ולא בידי בשר ודם, בית המקדש עצמו ששם מקום השכינה על אחת כמה וכמה.

ועל השאלה השנייה ששאל הגוי, השיב אליהו ואמר: דע שאמת הדבר שאנו קרובים להשם יתברך, שהקב"ה עשה את ישראל כלב שהוא באמצע שאר האיברים, וכשם שכל האיברים אינם יכולים להתקיים אפילו רגע אחד בלי הלב, כך אין האומות יכולים להתקיים בלי ישראל. וכן העיר ירושלים הרי היא בתוך שאר הכרים כלב בתוך הגוף. וכוון שישראל בלב האומות, כשם שהלב עדין וחלש וכל

דבר קל שסובל הגוף פוגע בראשונה בלב, כוון שבו שוכנת החכמה והתבונה, ושאר האיברים הרי הם כעצים שאינם יודעים ואינם מבינים, ולכן רק הלב מרגיש בצער. כך ישראל מרגישים בצער יותר משאר האומות. וכשם שהלב קרוב למוח בדעת ושכל, כך קרובים ישראל לקב"ה ושאר האומות רחוקים מהקב"ה, כשאר האיברים הרחוקים מן המוח.

ואודות השאלה השלישית ששאל הגוי אמר לו אליהו: דע שזה מאותו הטעם שאמרתי קודם, שמאחר שישראל הם הלב שבאומות הרי כשם שהלב עדין מאד וחלש והוא בוחר במאכל הנכנס לגוף את המובחר והנקי וטהור מכל פסולת, ואם רוצה להיות ניזון מכל המאכל, הוא נחלה בהיותו עדין, ואילו שאר האיברים לא אכפת להם דבר, והם ניזונים מכל פסולת הנכנס לגוף. כך ישראל שהם לב האומות, אם רוצים לאכול נבלות וטרפות שקצים ורמשים, הרי הם נחלים ונחלשים. אבל שאר האומות דומים לשאר האיברים ולא ניזונים משום פסולת ומאכל רע.

ובתשובה לשאלה הראשונה שהשיב אליהו לר' אליעזר תבינו הפסוק הראשון של הפרשה הזאת שנאמר: אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה. ר"ל, בעוון העגל שחטאו דור המדבר שאמרו אלה אלוהיך ישראל לא בנה הקב"ה את בית המקדש ביופיו אלא בשר ודם ולכן נחרבו ב' בתי המקדש, מפני שנבנו בידי בשר ודם.

פרשת

חיי שרה

חליתי פניך בכל לב
ידיך עשוני ויכוננוני
ידעתי ה' כי צדק משפטיך ואמונה עניתני

שבע ביום הללתיך, על משפטי צדקך
רחמיך רבים ה', כמשפטיך חניני
הורני ה' דרך חקיך, ואצרנה עקב

חכמת עולם	חכמת חסדך
יודו חסדו	יחיד בשחקים
יתרה נשמתי	יתעלה בקירבי

שבע ענוגה	שלום ביומו
ראה להורות	ראשית חכמתו
היום הקדוש	הנחיל לעמו

פרשת חיי שרה

"ויהיו זי"י שרה מאה שנה ועשרים שנה
ושבע שנים זי"י שרה, ותמת שרה
בקרית ארבע היא זכרון"

שרה אמנו לפני שילדה את יצחק אע"ה היו כל חייה
ביסורים וצער, ורק שלושים ושבע שנים חייתה
בשלווה. דהיינו מזמן שנולד יצחק עד יום מותה.
והתורה רומזת דבר זה במילה "ויהיו" שעולה בגמט'
למניין שלושים ושבע לומר שחייה של שרה שהיו
בלא ייסורים הם שלושים ושבע שנים (וכן דעת זקנים
מבעלי התוספות),

טעם נוסף למילה "ויהיו", המרמז על האדם שגרם
לה לנחת רוח ושלוה והוא יצחק בנה. יצחק במ"ק
עולה מניין תשע עשרה, כמניין המילה ויהיו במ"ק.
להראות ש"ויהיו" עיקר חייה, הוא יצחק.

"ותמת שרה" – מרמז על הצדיקים אשר
במיתתם נקראים חיים, מ"ק של "ותמת" עולה מניין
"חי", ומכאן רמז על הפסוק הקודם אשר מוזכר
פעמים עניין חיי שרה. פעם "ויהיו זי"י שרה"
ושנית "שני זי"י שרה". בפעם הראשונה מרמז
על חיי העולם הזה ובפעם השנייה על המשך החיים
בעולם הבא. שע"י השארת בן צדיק בעולם נחשב

האדם לחי. "שני חיי שרה" שני עולה בגמט' שלוש מאות וששים. עשר פעמים ל"ו מרמז על חיי שרה שהייתה עם אברהם אע"ה ולא ילדו ילדים נבראו נשמות קדושות מהתעברות רוחנית והנשמות שאברהם ושרה בראו סיפקו מזון רוחני ל- ל"ו צדיקים העומדים בכל דור.

בן איש חי שנה ב' פרשת וירא הלכה כ"ד, וזה לשונו: "...ואפילו אשה עקרה או שפסקו דמיה, שאינה ראויה להוליד עוד, חייב בעלה לקיים מצוות עונה בה, ואפילו שהוא חכם וחסיד אינו ראוי לבטל ממנה מצוות עונה, ואל יחשוב שבעילתו תהיה לבטלה. אלא באמת גם בעילות אלו עושים פרי למעלה, ויוולדו מהם נשמות. כמפורש בדברי רבנו האר"י ז"ל, בשער טעמי המצוות. וזה לשונו: אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הגם כי היו נשותיהם עקרות, לא היו נמנעים מן הזיווג והיו מכוונים אל הזיווג התדירי וכו' יעויין שם. והגאון חיד"א ז"ל מביא בספרו מדבר קדמות וזה לשונו: "אמר רבי שמעון לעולם יקיים אדם מצוות עונה בזוגתו לשם שמים, שכל אותם וכו'. אף שהיא עקרה וזקנה אינם הולכים לאיבוד אלא הקב"ה מצוה למלאך הממונה שישמרם לעתיד לבוא ויהיה לכל אחד גוף ויהיו לו בנים רבים וכו' יעויין שם".

"ויקם אברהם" (פסוק ג'). קם על עניין הלנת המת שאסור להשאיר מת בלא קבורה, לכן הוצרך לציין שקם אברהם מעל מתו בעבור שהנשמה בצער בלא קבורה.

"גֵר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם" (פסוק ד'). יש כאן
 סתירה לכאורה כשאברהם אומר גר ותושב. גר
 משמע ישיבה זמנית **"כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ
 מִצְרַיִם"** (שמות כב כ) ותושב מראה על קביעות
"וַיְכַנְּנוּ עִיר מוֹשֵׁב" (תהלים קז לה). על הפסוק זה
 מביא רש"י שני פירושים. לפי הפירוש האחד, בדרך
 פשוטו של מקרא, היה אברהם גר בעבר "מֵאֶרֶץ
 אַחֶרֶת, וְנָתִישְׁבֹתִי עִמָּכֶם". לפי הפירוש השני,
 המבוסס על המדרש, "אם תרצו - הריני גר, ואם
 לאו - אהיה תושב ואטלנה מן הדין, שאמר לי
 הקב"ה 'לזרעך אתן את הארץ הזאת'".
 לע"ד העניין מסתדר כך: נשמת האדם בעולם הזה
 על חשבון זמני ז"א "גר" והנשמה גרה בגוף האדם
 באופן זמני ולאחר מאה ועשרים שנות חיים חוזרת
 לבוראה, ויוצאת מן העולם.
 הגוף הגשמי המתכלה תושב קבוע בעולם שלאחר
 מכן נאמר **"תָּנוּ לִי אֲזוּזֹת קָבֵר"** ז"א לקבור את
 הגוף הגשמי שנאמר **"כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר
 תִּשׁוּב"** (ג יט) אל תאמר תשוב אלא **"תושב"** (בשינוי
 אותיות המילה) **"וְאֶקְבְּרָה בֹתִי לִפְנֵי"** מתי עולה
 בגמט' ארבע מאות וחמישים כמניין עשר פעמים
"אדם" שכבודו של האדם בקבורתו ועשר פעמים
 מרמז על עשר למניין בעבור הקדיש למת. ונאמר
 ע"י שלמה המלך החכם באדם **"טוב יום המות מיום**

היולדו", מ"ק של "הקבורה" עם הכולל עולה למניין
"טוב" שטוב לו למת הקבורה.

"אם יש את נפשכם" (פסוק ח'). אם ברצונכם
להציל את נפשכם מדינה של גיהנום ומן המוות.
שרשע נקרא מת וצדיק נקרא חי "צדיק חי
העולמים".

"שמעוֹנִי" – שמעו בקול דברי התורה הזו וחיו
כנאמר בפסוק: **"שמר ושמעת את כל
הדברים האלה אשר אנכי מצווך..."**
(דברים יב כח).

"ואברהם זקן בא בימים" (כד א). ואברהם זקן
בא- ס"ת עולה מניין צ"א (תשעים ואחד) כמניין שם
יהוה משולב באדנות. להראות שאברהם מצעירותו
עד שזקנתו הבאה בימים היה בדרכי ה' והקב"ה
השרה שכינתו עליו.

"הוא ישלח מלאכי לפִּנִיךְ" (כד ג). בשעת
ליווי אדם בצאתו לדרך אומרים לו הפסוק **"כי
מלאכיו יצוה לך"** (תהלים צא) ס"ת עולה שם
קדוש יוה"ך שהוא שם קדוש הממונה על שמירה
בדרך. המלאך מיכאל ממונה על שמירת ישראל
وهוא שרו של ישראל "מלאכי" בהיפוך אותיות
מתקבל "מיכאל".
סגולה לומר כל בוקר אחר ברכות השחר שלוש
פעמים: **"מיכאל הכהן הגדול שר ואפוטרופוס של
ישראל"**

רמז לתכשיטים שנתן אליעזר לרבקה.

"נָזַם זֶהָב" (כד כב) ר"ת המילים הנ"ל עולה ז"ן
שנאמר **"מִזֵּיוָנוּ מַלְאִים מִפִּיקִים מִזֵּן אֶל זֵן"**
(תהלים קמד יג). ביום חול בכל תפילה ותפילה ישנם
תשע עשרה ברכות בתפילת העמידה ובסה"כ ז"ן
(חמישים ושבע) ברכות כמניין דגן. כי ע"י שלוש
תפילות יהיה שפע פרנסה לישראל (עיין בן איש חי שנה
א' הקדמת פרשת משפטים ותחי נפשך). אותיות שניות בכל
מילה מתקבל "זה" שעולה מניין שתיים עשרה, רמז
לשניים עשר השבטים שיצאו מיעקב אע"ה בנה
הצדיק של רבקה. ס"ת נזם זהב עולה מניין ארבעים
שתיים כמניין "בם" שנאמר **"וּשְׁנֹנֹתָם לְבָנֶיךָ
וּלְבָרְתָּ בָם"**.

"בם" עולה ב – "בראשית" תחילת תורה שבכתב.
מ – "מאמתי" תחילת תורה שבע"פ.

עוד **בם** מרמז:

ב"ם – ר"ת ברית מילה.

ב"ם – ר"ת בר מצוה.

ב"ם – ר"ת ברית מחותנים.

ב"ם – ר"ת בר מות לאחר אריכות ימים ושנים

מחזיר נשמתו לבורא העולם לקיים מה שנאמר: **"כִּי**

עָפַר אֶתָּה וְאֶל עָפַר תָּשׁוּב" (בראשית ג יט).

ועוד שם מ"ב מתנוסס בראשי תיבות תפילת אנא

בכח המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה.

אָנאָ בְּכַחַ גְּדֻלַּת יְמִינָהּ תַּתִּיר צָרוּרָה
 קִבֵּל רִנַּת עַמָּהּ שְׂגִבְנוּ טְהַרְנוּ נוֹרָא
 נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יַחֲוּדָה כְּכַבֶּת שְׁמֶרֶם
 בְּרַחֲמֵי טְהָרִם רַחֲמֵי צִדְקָתָהּ תִּמְיֵד גְּמִלֵם
 חֲסִין קְדוֹשׁ בְּרוּב טוֹבָה נִהַל עֲדָתָהּ
 יַחֲיֵד גָּאָה לְעַמָּהּ פִּנְה זֹכְרֵי קִדְשָׁתָהּ
 שְׁוַעֲתֵנוּ קִבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקֵתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת.
 "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"

השיר הוא בן שבע שורות, שש מילים בכל שורה,
 מכפלתם עולה בגימטריה למניין ארבעים ושניים
 כמניין במ.

**"ויוציא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים
 ויתן לרבקה ובגדנות נתן לאזויה ולאמה"**
 (כד נג). מדוע מוזכר שהעבד הוציא ראשית כלי כסף
 ולאחריו כלי זהב, והרי הזהב יקר ערך יותר מן
 הכסף. לפי חכמת הקבלה, הכסף צבעו לבן והוא
 מסמל את מידת הרחמים, והזהב צבעו אדום (יומא ד'
 ד) והוא מסמל את מידת הדין.

רצה לרמוז כאן שהקב"ה שופט את בניו ובנותיו
 במידת הרחמים ונותן לאדם הזדמנות ועוד אחת,
 ורק לאחר שמוצו האפשרויות והאדם לא הסיק את
 המסקנה הנדרשת וחזר לאלוקיו, אז משתמשים נגדו
 במידת הדין ומוציאים את כלי הזהב הרמוז לדין.

**"ובגדים" – ביצחק נאמר "וירוז את ריזו בגדיו
 ויברכהו ויאמר ראה ריזו בגי כריזו
 השדה אשר ברכו יהוה"** (תולדות כז כז).

הבגדים מסמלים את העברות והחיצוניות שנאמר:
"אל תאמר בגדיו אלא בוגדיו" (בגד-בוגד)
(סנהדרין ל"ז) שע"י התבוננות בדרכי ה' וחזרה
בתשובה יכול האדם לפשוט מעל עצמו את העברות
כמו שפושטים בגד מלוכלך וללבוש בגד צה ונקי
וע"י כך ניצול ממידת הדין ונכנס למידת הרחמים.
לכן: התשובה לכל הבעיות היא: **התשובה**

**"וישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד
אם דיברתי דברי ויאמר דבר"** (כד לג). אין
לאכול עד שלא יתפלל כי ע"י כך ניצול ממות
כדוגמת אליעזר עבד אברהם ששמו לו סם בארוחתו
בכדי להנות מרכושו הרב שהביא עמו. רמוז במילה
"וישב" נחלקו לשתיים "וי" "שב" וכשדיבר דברו
הומתקו הדינים ובוטלה גזרת הסם שהמלאך החליף
הקערות. כמובא בילקוט מעם לועז וזה לשונו:
"ודעו כי זכותו של אברהם עמדה לו להינצל
מהרעלה. ובא מלאך מן השמיים והחליף את
הצלחות שעל גבי השולחן כדי שלא יאכל אליעזר
מאותו מאכל מורעל ואתה צלחת נזדמנה ליד בתואל
והוא אכל ממנה ומת. לפי שבתואל זה היה מלך חרן,
וכל בתולה שהייתה נישאת היו צריכים להביאה
בלילה הראשון לארמונו. וכולם חרקו שן, אבל לא
היה להם עוז לומר לו דבר. עכשיו משראו האנשים
שגומרים השידוך של רבקה, נועצו כולם ואמרו: אם
בתואל יעשה כך גם עם בתו טוב, ואם לא, נהרוג
אותו ואת אליעזר ואת רבקה. וכלן סיבבו מן
השמיים שיאכל שם המאכל המורעל כדי שיינצלו

רבקה ואליעזר. וי"א שבתואל לא הסכים לשלוח את רבקה, כי טען: יבא יצחק לכאן וישאנה. לכן היה ראוי למות במגפה באותו לילה"

"ויצא יצחק לשׁוֹז בַּשָּׂדֶה לַפָּנוֹת עֶרְבֹ"

(כד סג). בשעת יציאה יצחק אע"ה לשדה תיקן את תפילת מנחה ועניין זה רמוז במילים "ויצא יצחק" ס"ת המילים בנוסף לכולל שתי המילים עולה למניין מאה ושלוש כמניין המילה "מנחה". וכן "ויצא" בגמט' "מנחה" עם האותיות.

פרשת

תולדות

תאות ליבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל
למנצח על אילת השחר מזמור לדוד
דבקה עפר נפשי, חניי כדברך
ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד
תהי ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי

תורה נעימה
ושמך בגבורה
לרום מעונך
דרך הודך
ונצח כתרך
תגל בינתך

תורת אמת
ואתה אמת
לעולם דברך
דבקה בנפשי
ואשמרה סודך
תפארת כחמה

פרשת תולדות

**"וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם,
אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"**

לאחר שנאמר אלה תולדות, מדוע נצטרך לומר **"אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"**. רצה לציין מעלת אברהם ויצחק, בכך שאברהם עולה בגמט' למניין רמ"ח (מאתים ארבעים ושמונה) כנגד רמ"ח איברים שבאדם. שרק לאחר שאברהם מל עצמו ותיקן את מילתו ובכך השיג שלמות רמ"ח איברים זכה לבן כיצחק. יצחק בגמט' עולה כמניין **"צדיק"** עם האותיות, אברהם אע"ה בזכות ברית המילה זכה לבן צדיק כיצחק. גמט' של המילה **"ברית"** עם הכולל עולה למניין תרי"ג. שס"ה גידים היו מתוקנים ותיקון הברית נעשה ע"י ביצוע הברית לשלמות רמ"ח איברים. שס"ה ורמ"ח עולה למניין תרי"ג להראות שלמות בעבודת ה' וקיום מצוות.

**"וַיַּעֲתֵר לוֹ" (פסוק כא). רש"י ז"ל – "לו ולא
לה עֲאִין דומה תפילת צדיק בן רשע
לתפילת צדיק בן צדיק לפיכך לו ולא
לה" ס"ת "וַיַּעֲתֵר לוֹ" עם האותיות עולה למניין**

מאתים ושמונה כמניין יצחק, מכאן לו ולא לה.
ויעתר לו בגמט' "יצחק הוא לבדו צדיק בן צדיק".

מעשה היה בחסיד גדול שהיה נקרא אבא חלקיה,
והיה חשוב מאד בעיני חכמים בזמן הגמרא. וכשהיה
להם צער מפני שלא ירדו גשמים, היו באים לביתו
ומבקשים ממנו שיתפלל לשם יתברך, ולא היו
יוצאים ריקם, שכן בעודם בביתו היו הגשמים
מתחילים לירד.

שנה אחת היה העולם שרוי בצער מפני שלא ירדו
גשמים. הלכו כמה חכמים אצל החסיד הזה שיבקש
עליהם רחמים, ולא מצאו אותו בביתו. יצאו לחפש
אותו בשדות ומצאוהו עוסק במלאכתו, אמרו לו:
שלום עליכם, ולא השיב להם ולא החזיר להם פניו
כדי לברכם. והיו החכמים יושבים כל אותו היום
בשדה וממתינים עד שיגמור מלאכתו. ולעת ערב
כשרצה לילך לביתו התנהג כך: בהיותו עני הוא חטב
משא של עצים והטעין העצים והאת על כף כתף
אחת ואת גלימתו על הכתף השנייה. ובכל הדרך
הלך יחף, אך משהגיע למקום של מים לבש הנעלים
עד שעבר ואח"כ חלצם. וכשעבר דרך קוצים
וברקנים צרר היטב גלימתו והרים כנפיו ושםם ע"ג
כתפיו. וכשהיה סמוך לביתו יצאה אשתו לקראתו
והייתה מקושטת מאד. ובכניסתם נכנסה אשתו
ראשונה ואח"כ נכנס הוא אחריה. ואע"ג שחכמים
אלו עמדו בצידו לא חלק להם כבוד. אבל הם נכנסו
בעצמם, כי ידעו את הנהגתו הטובה.

ואותו חסיד ישב לאכול יחד עם אשתו ושני בניו, ולא הזמי את החכמים האלה: אולי תואילו לאכול משהו. כפי שרגילים הבריות לומר משום נימוס. והחסיד חתך את הלחם לשלושה חלקים. האחד נתן לשנו הגדול, ושניים לבנו הקטן. אח"כ אמר לחש לאשתו: נדמה שחכמים אלו באו בעניין הגשמים, ועצתי שנעלה על הגג כאילו אין אנו רוצים בכך ושם נתפלל, ואולי תהיה שעת רצון וירדו גשמים בלילה, והם לא ידעו כי בגללנו ירדו. לפי שעדין לא דיברו עמי כלום.

עלו השניים לגג, עמד חסיד זה בזוית זו והחסידה בזוית אחרת והתפללו בחום הלב. ולפני שגמרו תפילתם נתקשרו השמים בעבים שחורים. בצד האישה היו עבים רבים, ואלו בצד החסיד היו השמים בהירים ובכוכבים כי לא היה אפילו ענן אחד.

ירד אותו החסיד אל החכמים והתחיל לדבר עם החכמים האלה וקבלם בסבר פנים יפות, אמר להם: לשם מה באתם. אמרו לו: ידע מר שגדולי הדור שלחו אותנו אליו כדי שיבקש רחמים על הגשמים, לפי שיודעים הם שתפילתו מתקבלת מהר.

אמר להם: יהי שם ה' מבורך שריחם על העולם ובכך אין אתם צריכים עוד לתפילתי. ענו לו החכמים ואמרו: יודעים אנו בירור שתפילת מר היא שהביאה את הגשמים, שברגע שהתחבא בפנינו התפלל והקב"ה ייתן לו שכר טוב. וזה שאנו מבקשים ממנו שיסביר לנו את הנהגתו, לפי שראינו דברים משונים ואנו תמהים מאד כפי שנשאל פרט אחרי פרט ויענה לו מר.

השאלה האחת למה כשנתנו לו שלום לא החזיר לנו שלום. ענה: דעו כי אני שכיר יום ואסור לי להניח למלאכתי ולדבר עם אחרים אפילו רגע אחד.

השאלה השנייה למה הטעין את העצים על כתף אחת והטלית על כתף שנייה. ענה: דעו כי הטלית הזו לקחתי שהשאלה על מנת שאתלבש בה כשאני הולך בה בין הבריות ולא כדי לשים עצים עליה שתיקרע.

השאלה השלישית למה כל הדרך הלך יחף וכנכנס לתוך המים נעל נעליו. ענה להם: לפי שבדרך אני רואה לאן אני הולך ואין הכרח לקלקלם. אבל במים יש ללובשם אולי יש שם איזה נחש או דג ואנזק בהם.

השאלה הרביעית למה כשהלכת בין הקוצים הרמת כנפי בגדך, והרי להפך, אז היית צריך לכסותם כדי להינצל מן הקוץ. ענה ואמר: דעו כי הבשר הוא מעלה ארוכה, ואם נעקץ חוזר ומבריא. אבל הגלימה אינה מעלה ארוכה.

השאלה החמישית מה הסיבה כשבא מר לביתו יצאה הרבנית לקראתו כשהיא מקושטת, ענה ואמר: דעו שהאדם צריך להיזהר הרבה ולא להסתכל בפני אישה שאינה שלו. שהראיה הזו גורמת לו נזק גדול: ומפני שאנו גרים בחצר רוצה אני להסתכל באשתי ולא בשום אישה אחרת.

השאלה השישית למה נכנס מר לביתו תחילה ואח"כ אנחנו נכנסנו, ולא חלק לנו כבוד. ענה ואמר: מאחר שאיני מכיר אתכם, יש להחזיק כל אדם כרשע ולכן לא רציתי ליכנס תחילה ותישארו עם אשתי לבדכם, וכן לא רציתי לחלוק לכם כבוד שתכנסו אחריה.

השאלה השביעית למה כשישב מר לאכול לא אמר לנו: אולי תואילו לטעום משהו. אמר להם: כי לא היה אוכל מספיק לכולנו ואין ראוי להזמין אחרים כשיודעים שאין מספיק. וזה נקרא גונב דעת הבריות.

השאלה השמינית למה נתת פרוסה אחת לבן הגדול ושתי פרסות לבן הקטן. ענה: הגדול נמצא בבית ואוכל כמה שהוא רוצה ואילו הקטן כל היום נצא בישיבה ואין לו פנאי לאכול.

השאלה התשיעית למה נתכנסו העבים בצד שבו עמדה אשתך, והצד שלך היה בהיר. ענה ואמר: דעו שהצדקה שהאישה עושה חשובה יותר מזו של האיש, בגלל ב' סיבות: הן מפני שהיא מצויה בבית וכל עני שבא אינו חוזר ריקם. ואילו הבעל עסוק במלאכתו ואין העני מוצא אותו בנקל. וכן מפני שהצדקה שלה חשובה יותר, כי פת הלחם שהיא נותנת מחיה את העני, ואילו הכסף שנותן הוא יש טורח לעני עד שפורטו, ואם הוא מת ברעב אי אפשר להחיות בנקל. ואבא חלקיה הוסיף ואמר: יש לאשתי עוד מעלה, שכן שכנים רעים היו לנו ואני התפללתי שהם ימות וכדי להיפטר מהם. והיא התפללה שהם ייעשו טובים, וגרמה לכך שהם חזרו בתשובה, ולכן קדמו ובאו העבים לצידה.

אם כך יש לשאול מדוע נתקבלה תפילתו של יצחק ולא של רבקה. והתשובה היא כי אינה דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע. ולפי שהייתה רבקה בתו של בתואל. אע"פ שהיא הייתה חסידה

לא הייתה תפילתה חשובה כמו זו של יצחק שהיה בנו של אברהם.

ותהר רבקה אשתו. שני בנים בפעם אחת ואע"פ שאנו מדברים ברבקה למה צריך להוסיף הכתוב **אשתו**. אלא להודיענו כי לא היה צורך לשנות שמה כפי שהיה אצל שרה.

"ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן לבמה זה אנכי ותלך לדרוש את יהוה" (כה)
(כב). הבנים מסמלים את שני היצרים בקרב האדם, שהם מתרוצצים ורוצים לנצח האחד את השני וע"י כך לשלוט באדם. עשו מסמל את היצר הרע ויעקב את היצר הטוב, והמלחמה עם היצר הרע קשה היא לאדם וארוכת ימים עד שהאדם נאלץ לומר: **"לבמה זה אנכי"** ופתרון לבעיה הוא **"ותלך לדרוש את יהוה"** כנאמר **"אם פגע בן מצוול זה משכחו לבית המדרש"**. ע"י הביטחון בה' ועבודתו יכוף יצרנו לעובדו בלבב שלם והתורה תמיס את הרע, שנאמר **"בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין"** (קידושין ל' ע"ב) השם עוז לעמו ייתן ויעזור לנו להתקרב אליו ובסופו **"יהוה יברך את עמו בשלום"** כנאמר בפסוק הבא: **"ורב יעבוד צעיר"** שהיצר הרע משול למלך זקן וכסיל (קהלת ד), והיצר הטוב לנער

צעיר "וְנָעַר קָטָן נֹהֵג בָּם" וכשאדם יתעלה ויגיע למדרגה שהרע יהיה תחת שליטתו של הטוב.

"...לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי" (כז ב). "שוב יום אחד לפני מיתתך" (פרקי אבות ב). שאין אתה יודע יום מותך ולכן כל ימך יהיו בתשובה. דוד המלך ע"ה ביקש מבורא עולם: **"הוֹדִיעֵנִי יוֹם קִיצִי וּמוֹדֵת יָמֵי מוֹתִי הִיא אֲדַעָה מִה זֶכְרִי אֲנִי"** (תהלים לט), על האדם לחיות במחשבה שהמוות בפתח ולכן לא יחטא ויעשה תשובה.

"וַיֵּשֶׂא עֵשָׂו קוֹלוֹ וַיִּבְרַךְ" (כז לו). בצערו של עשו על לקיחת הברכות ע"י יעקב אחיו, הזיל עשו שלוש טיפות של דמעות, שתיים מהן התגלגלו ונפלו והשלישית נשארה תלויה. הדמעות האלה נתנו כוח לשרו של עשו לקטרג על יעקב ובניו במשך הדורות מסיבת "גזל הברכות".

לכן אנו באים לתקן דבר זה בנוסח **"ויברך דוד"** "כשיגיע לפסוקים ויברך דוד, ואומר ואתה מושל בכל, ייתן צדקה שלוש פרוטות וימסור השתיים בבת אחת ואחריהן השלישית, ויש סוד בדבר" (בן איש חי שנה א' ויגש הלכה י"ג). ואנא עבדא שואל מדוע לתת שלוש מטבעות, שתיים בבית אחת ושלישית בנוסף מדוע דווקא כשאומרים "מושל בכל" לענ"ד, שלוש המטבעות הן כנגד דמעותיו של עשו, שתיים בבת אחת כנגד שתי הדמעות שנפלו ואחת בנפרד כנגד הדמעה התלויה.

"מוֹשֵׁל בְּכָל"

מוֹשֵׁל בגמט' עולה למניין שלוש מאות שבעים ושש כמניין עשו, שהיה בו כוח של "**כֹּאֲשֵׁר תֵּרִיד וּפְרָקֶת עָלָו מוֹעַל צֹאֲרֶךְ**". (כו מ) שרו של עשו מצפה לרגע בו יחטאו בניו של יעקב ויעמוד לו כח המרידה וע"י כך יוכל להגיע להזדמנות להרע ליעקב ובניו.

"ובכל" – ש"כל" מסמל את יעקב שנאמר "**וַנְּבָרְכֻךְ בָּרַךְ כָּל מַעֲשֵׂיפְּזוֹת הָאָדָמָה וּבִזְרַעְךָ**" (ויצא כח יד). ולכן בשעת אמירת "משל בכל", ע"י מתן צדקה אנו מחלישים כוחו של עשו ונותנים כוח ותגבורת ליעקב אע"ה בתיקון כנגד דמעותיו של עשו.

"...**רַבְּקָה אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂוֹ**" (פרק כח פסוק ה). מתחילת יציאתם לעולם הייתה בין יעקב ועשו מלחמת כוח על הבכורה, ברכות ואהבת האב. וידו של עשו הייתה על העליונה ככתוב "ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו". "**וַיֹּאחֲזֵב יַצְזֹק אֶת עֲשׂוֹ**". אך יעקב התמים נאלץ להשתמש כנגד עשו בנשקו הוא כנאמר "**עָם נָזַר תַּתְּבַרֵּר וְעָם עֲקֹשׁ תַּתְּפַּתֵּל**" (תהלים יח). ראשית הוא קונה את הבכורה בנזיד עדשים "**וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכוֹרְתּוֹ לַיַּעֲקֹב**" (כה לג). ולאחר מכן בעצת אמו המנסה בתחבולות מבית לבן אחיה לא מוטעת מפּי החלקלקות של עשו "**כִּי צִיד**

בְּפִיו ויודעת לנתב את בנה הצדיק לקבלת הברכות מאביו. ושוב בהתערבות רבקה אמו, מברך יצחק פעם שנייה את יעקב ומצוהו ללכת פדנה אדם לקחת משם אישה מבית אמו. ומסים הפסוק **"רַבְקָה אִם יַעֲקֹב וְעָשׂוּ"**. המקרא בא לציין את התגברותו של יעקב על עשו והכרת יצחק בכך שנאמר: **"גַּם בְּרוּךְ יְהִי"**. יעקב הצליח לקנות בכורתו של עשו ובזכות אמו זכה לברכות ועכשיו ברכה חוזרת מאביו וציווי לקחת אישה מבית אימו. כל אלה מעלים את יעקב למעמד של בן בכור וזאת רבות בזכות רבקה אימו. ולכן המקרא מציין רבקה ראשית אם יעקב ולאחריו עשו.

מעשה בחסיד אחד שלא היה לו עסק ולא ידע שום מלאכה, וכל מה שהיה עושה לא היה מצליח, והיה רעב וצמא הוא ובני ביתו. פגש אותו חכם אחד שהיה יודע במזלות וראה שהוא נולד במזל מאדים. אמר לו אנוכי רואה במצחך שאם אתה תלך לגנוב תצליח. אמר החסיד חס וחלילה למה אתה יועץ עצות רעות או שמא אתה מהתל בי. לא שמע לקולו. ראה אותו עוד פעם ואמר לו כך. ועוד כמה פעמים. עבר כמה זמן, והחסיד הגיע לידי דוחק גדול עד שלא היה לו אפילו לחם לאכול. אמר בליבו הנה החכם הזה אמר לי שאלך לגנוב ואני אצליח. ריבונו של עולם אל תביאני לידי ניסיון, אבל אנוכי אלך ואקח רק זהוב אחד בהלוואה וכאשר יהיה לי אשיב לו. הלך וקנה מפתחות אחדים. בלילה הלך לחנות

אחת ופתח אותה וגנב משם זהוב אחד ואח"כ סגר את החנות והלך לדרכו, והשומרים לא הרגישו כלום. נתפרנסו הוא וביתו בזהוב עד שנגמר, אז הלך בלילה בחנות אחרת וגנב גם מש רק זהוב אחד, וכתב בפנקסו את שמות בעלי החנויות שגנב מהם. בעלי החנויות והסוחרים התפלאו על הגנב הזה שנכנס לחנות וגונב רק זהוב אחד. נשמע דבר הפלא הזה בעיר עד שהגיע לאוזני המלך. קרא המלך לשומרים ואמר מדוע אינכם תופסים את הגנב הזה. אמרו השומרים אדוננו המלך מעולם לא נכנס גנב בשוק הזה שאנחנו שומרים. אמר להם המלך אם אנכן יודעים לשמור אנוכי בעצמי אתפוס את הגנב המשונה הזה. התחפש המלך ולבש בגדי הדיוט ועמד בפתח השוק שני לילות ולא ראה איש. לילה השלישי בא החסיד ופתח חנות אחת ולקח משם זהוב אחד ויצא. כשרצה לנעול ניגש אליו המלך ותפסו בידו ואמר הנה תפסתי את הגנב. התחיל החסיד מתחנן לפניו שיעזוב אותו ואומר לו אינני גונב, אלא לוקח בהלוואה לקנו לחם לבני ביתי וכשיהיה לי אחזיר לכל אחד ואחד. אמר לו המלך מה יש הפרש אם אתה גונב זהוב אחד או אלף, אני מוסר אותך בידי המלך. בכה החסיד ואמר לו אני מבקש ממך שתעזבני ואני שנבע לך שלא אגנוב עוד.

אמר לו המלך אם אתה רוצה שאעזוב אותך בו עימי ואנוכי מראה לך אוצר גדול שתוכל לגנוב ממון הרבה ונשתתף אני ואתה. אמר לו החסיד הלא אמרתי לך אדוני שאנוכי אינני גונב אלא לוקח בהלוואה להוצאות ביתי, וזהוב זה מספיק לי

לשבועיים, ולמה לי לסכן נפשי, בי אדוני תעזבני למען ה'. אמר לו המלך אינני עוזב אותך ואם לא תשמע בקולי אנוכי מוסר אותך למלך וסוף כל גנב לתליה. ראה החסיד שאין לו מנוס נאנח ואמר חטאותיי גרמו אלה לי והלך אחרי המלך. בא עד האוצר הראה לו המלך דרך סתר ואמר לו תלך מכאן והשומרים לא יראו אותך ותגנוב כמה שאתה יכול. כשעלה החסיד למעלה שמע שני שומרים מתלחשים בניהם ואומרים מה אנחנו יושבים פה יומם ולילה עד יום מותנו. מחר נשים סם המוות במשקה המלך וימות, ובתוך המהומה של קבורת המלך והספדו נבוא לכאן ונמלא שקנו כסף וזהב ונברח למדינה אחרת. החסיד שמע את הדברים האלה ולא נכנס לגנוב. כשיצא שאל אותו המלך מה הבאת. אמר לו לא מאומה כי השומרים היו ערים ופחדתי שיתפסו אותי. וגם שמעתי דברים שמחר נספר אותם למלך, והמלך יכבד אותנו במתנות ויותר טוב אשר נגנוב. ספר לו את כל העניין ששמע והשביע אותו שלא יגלה. כוון ששמע המלך שמח שמחה גדולה והלך עם החסיד ללוותו לביתו ואח"כ חזר לארמונו. למחרת בוקר הביאו השומרים למלך קפה לשותות. אמר המלך שתו אתם בראשונה וא"כ אשתה אנכי. שתו השומרים ונפלו מיד פגרים מתים. ראו השרים ונתפלאו, שלח המלך אחר החסיד ובא. שאל אותו בפני כל השרים מה עשית אתמול בלילה, ומדוע היית גונב בכל חנות זהוב אחד דווקא. סיפר החסיד את כל מה ששמע בלילה, וגם הטעם שהוא גונב רק זהוב אחד. אמר לו המלך אתה הצלת את נפשי ממות הנה לך חצי אוצרי. התעשר החסיד ומיד

פרע את כל מה שגנב. וידע שהחכם שאמר לו לגנוב דבר מרוח הקודש שידע שהמלך ינצל ידו ממות. ומפני שהיה חסיד במעשיו אפילו כשגנב באה לו כל זאת וז"ש לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב. ואף על פי כן חייב אדם להתפלל שהקב"ה יפרנסהו בהיתר ולא באיסור.

"וַיִּגְדַּל לְרַבֵּקָה אֶת דְּבָרֵי עֲשׂוֹ בְּנֹת הַגָּדָל"
(כו מב). רש"י ז"ל: "ברוח הקודש הוגד לה..." ר"ת המילים הנ"ל עולה למניין עשרים במ"ק כמניין נבואה במ"ק עם הכולל. ר"ת המילים הנ"ל עולה למניין "המלאך הגיד". רוצה לומר שרבקה זכתה לנבואה.

"וַעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהָבִיֵּאתָ לִי וְאָכְלָה בְּעָבוֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרִם אֲמוֹת" (כו ד). יצחק ע"ה איש הדין והגבורה המתנזר מתאוות העולם ונחשב בעיני ה' כצדיק בחייו **"וְאֹכְלֵי יִצְחָק"** (כ"ה י"ג) – רש"י ז"ל – אע"פ שלא מצינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלוקי פלוני משום מה שנאמר (איוב טו) **"הֵן בְּקִדּוּשֵׁיוֹ לֹא יֹאמִין"**. כאן ייחד שמו על יצחק לפי שכהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו (מדרש תנחומא). האם זקוק הוא לומר לעשו בנו **"וַעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהָבִיֵּאתָ לִי"**

ואכלה", יצחק אבינו ע"ה העולה התמימה אשר היה מוכן להקריב את עצמו על המזבח, פשט צוואר מאליו בכדי להישחט למען הקב"ה, שהה בגן עדן בכדי להירפא מהשחיטה שעבר על המזבח, אשר באחרית ימיו איבד את מאור עיניו והיה העיוור יושב באוהל איונו יוצא ואינו בא ויצר הרע פסק ממנו, האם יצחק אבינו זקוק לאכול מטעמים? וזאת בכדי לברך את עשו. התשובה לענ"ד היא שיצחק אע"ה ידע את סודו של השטן העומד ומקטרג על כל מעשה טוב שהאדם עושה ומנסה להחליש את כוחו. דוגמא מובהקת לכך: ברכת המזון, האדם נוטל ידיו בקדושה וטהרה ומברך המוציא, טובל פתו במלח ואוכל לשם שמים לתקן ניצוצות קדושה במאכל. ומתכוון בסוף הארוחה לברך לבוראו בדחילו ורחימו, ברכת המזון שהיא מצווה עשה דאורייתא. לכאורה אכילה זו תאוה גופנית הבאה לספק ולקיים את צרכיו הגשמיים של האדם, היצר הרע מבקש לקבל את חלקו בכל מצווה. זו הסיבה שאנו מפרישים לו מים אחרונים, שארית של טומאה מקצות האצבעות בכדי להשתיק אותו והוא לוקח חלקו והולך. "יהי רצון שתגרש הסטרא אחרא בכח שם אהיה דמילוי יודין" (לשון חכמים יהי רצון קודם מים אחרונים). ואנו מתכונים לברך ברכת המזון בקדושה וטהרה ללא הטרדת השטן לאחר שקיבל את חלקו.

נחזור לענייננו, יצחק אע"ה העולה התמימה. רצה לפעול על העיקרון הנ"ל הוא רצה לאכול מטעמים גשמיים בכדי להשקיט את השטן, ואז יוכל ברוחניות

טהורה ומרוממת לברך את בנו. כנאמר "בְּעֹבֹר
תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי" שהנפש תהיה חופשיה מתאוות
העולם ולהשקיט השטן וע"י כך יוכל להתרומם
ולעלות למעלות רוחניות גבוהות ונשגבות בהם יוכל
לברך את בנו על ידי נפשו הרוחנית ללא מגבלה
גשמית ארצית.

"עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדוֹם" (כה ל). נקרא שמו
אדום בכדי שליעקב תהיה שליטה עליו באחרית
הימים שר"ת "שמו אדום". עולה "אש" לרמז לכך:
"וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהֱבֶה
וּבֵית עֲשָׂו לִקְשׁ וּדְלָקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא
יִהְיֶה עֲרִיד לְבֵית עֲשָׂו" (עובדיה א).

"וַיֹּאמֶר רִיזוּ בְנֵי כְרִיז הַשְׂדֵּה אֲשֶׁר
בָּרַכּוּ יְהוָה" (כו כז). רש"י ז"ל – "מלמד שנכנס
עמו (עם יעקב) ריח גן עדן" ר"ת כריח שדה" עולה
במ"ק כמניין גן עדן מ"ק עם הכולל.

"וַיֵּגֶשׁ לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֹא לוֹ יִין וַיִּשֶׁת" (כו כה).
מלמד לאדם הנהגה על סדר האכילה. שראשית יאכל
מאכלו ולאחריו ישתה בכדי לא לקרר את הקיבה
(דעת הרמב"ם). "יין ישן יפה למעיים" (מועיל לפעולת
המעיים) (נדרים ס"ו).

"וישלוּ יצוּק את יעקב וילך פדנה

ארם" (כ"ה ה') שליחי מצווה אינם ניזוקים. סגולה לשליחת אדם לדרך היא לתת לו מטבע ולומר לו: כאשר תשוב תמסור מטבע זה לצדקה, כך יהיה נשמר בדרך הלךך ושוב שידוע ששליחי מצווה אינם ניזוקים, ובעל הצדקה הוא שליח מצווה.

מעשה נורא אשר עשה השם יתברך, לנקום נקמת איש ישראל אשר נהרג ע"י נוכרי אחד, והוא כי איש יהודי עשיר היה הולך בשירה במדבר מעירו לעיר אחרת, והיה נושא באמתחתו על בהמתו צרורות רבים של דיגרי זהב בשביל עסקו. נזדמן שם בשירה ההוא נוכרי אחד מאנשי חיל, שהרגיש שיש אצל היהודי צרורות דיגרי זהב. מה עשה? התחבר עמו בדרך חיבה ורעות, והיה משמשו כמו משרת, והיו רוכבים כל יום על בהמתם ביחד זה אצל זה, והיה הנוכרי משמח את היהודי בדברי טיול וסיפורי מעשיות בכל הדרך. יום אחד היה מספר לו סיפורים נאים המושכים את הלב, והיה ממנהיג הבהמה בנחת כדי שילכו יחדיו, ועל ידי כך נתרחקו מאנשי השיירה כי הם היו אחרונים, והיהודי בהיותו נותן ליבו לדבריו לא הרגיש בהתרחקותם מן השיירה. ויבואו למקום עמוק עד שאין איש רואה אותם מרחוק כלל, ואם יצעק היהודי אין קולו נשמע ואז ירד הנוכרי מן הבהמה וחרבו שלופה בידו, והפיל את היהודי לארץ, וכפת אותו לשחוט אותו כדי לקחת צרורות הזהובים אשר באמתחתו.

והיהודי ראה כי כלתה עליו הרעה, ויבט כה וכה וירא כי אין איש, ורק ראה עוף אחד יושב על סלע, אחד סמוך אליו, ויאמר לנוכרי: "עוף זה ששמו כך, הוא יעיד על דמי לנקום נקם". ויצחק הנוכרי, ושחטו תכף, והניח גוויתו בגומה אחת וכסהו בעפר, ולקח צרורות הזהובים וחזר לאחוריו, ולא הלך לשירה, ואחר כמה ימים שב לעיר שמח.

וקרוביו של היהודי חשבו שהגיע היהודי לעיר שהלך שם, אך כשראו שבאה משם שיירה אחר שיירה, ולא הגיע להם מכתב ממנו – הלכו לחפשו ולא מצאו, ויטיאשו ממנו ויתאבלו עליו. והנוכרי ההוא דר בעיר היהודי, שהיא עיר המלוכה, ואין מי שמכיר ומרגיש בדבר זה כלל, אך זה הצליח ע"י העושר ההוא שלקח מן היהודי אחר שרצח אותו, ובמעט שנים עלה לגדולה עד שנעשה משנה למלך, והצליח יותר עד שהגיע למעלה גדולה שבכל יום סועד עם המלך ביחד.

ויהי היום, והמלצר של המלך קנה עוף אחד חשוב שהוא מזה המין של העוף אשר העידו היהודי על דמו, כי זה המין אינו מצוי כל כך, ובשרו שמן וטוב, ועלה בלב המלצר לעשות מטעמים למלך מפני שאינו מצוי, וכן עשה – בשלו ועשהו מטעמים לפאר, וכשהגיע זמן הסעודה של המלך – הגיש המלצר בידו את העוף הזה בקערה אחת, ויאמר למלך: "זהו עוף פלוני שנקרא כך, ונזדמן לידי היום, ועשיתיו מטעמים. אכול ממנו – ויערב לך!" וזה המשנה היה יושב על יד השולחן עם המלך, וכששמע מפי המלצר שמו של זה העוף צחק, כי זכר את דברי היהודי שאמר לו לפני שרצחו "זה עוף

פלוני יעיד על דמי לנקום נקם" ואמר בליבו: "אנוכי הצלחתי לאחר הרצח עד שהייתי משנה, והנני אוכל עם המלך מן העוף הזה אשר הכינו היהודי לעדות!". וכאשר עבר דבר זה בלבו אותה שעה – צחק על דברי היהודי, ואף על פי שהמלך ישב עמו צחק, כי לא יכול היה להתאפק. אך המלך כשראהו שצחק בלי אומר ובלי דברים תמה על הצחוק הזה שראה בו, וישאלהו: "למה צחקת? הגד לי!". ויאמר: "לא אוכל להגיד". והמלך חרה אפו, ויאמר: "אם לא תגיד את האמת – מה עניין הצחוק הזה – אהרוג אותך עתה!". וזה, כשראה דבר המלך אמר אי אפשר שלא יגיד, ואין לו זמן לצייר דברים בשקר – אמר בליבו: אגיד הדבר כמו שהוא, ומה בכך? כי ודאי המלך לא יקפיד על שהרגתי יהודי אחד, והוא יודע שלפעמים אני צולב עשר נפשות ביום אחד, ומה נחשב בעיני המלך דם יהודי אחד שהרגתי לפני כמה שנים?" ויגד למלך הדבר כמו שהוא ויאמר: "צחקתי עתה, בזכרי דברי היהודי שאמר 'זה העוף יעיד על דמי', והנה עתה אני אוכל את העוף הזה על שולחן המלך". ויאמר המלך בליבו: "דבר זה נעשה לפני בהשגחה מן השמים שנתגלגל הדבר שאדע אני על הריגת היהודי על ידי מן העוף הזה בעצמו, ולא לחינם נתגלגל ידיעה זו לפני – אלא כדי שאנקום נקמת דם היהודי ואעשה משפט!. כל זה חשב המלך בלבבו, והראה מעט שחוק על פניו, ויאמר למשנה בנחת: "מי זה היהודי הנרצח?" ויאמר: "יהודי שולחני שמו כך וכך, והוא ידוע בעיר זו". ויקם המלך מעל השולחן, ועדין לא אכל, וישלח את עבדיו לבית המשנה להוציא את אשתו ובניו

ושפחותיו לחוץ לשמור את הבית, ויגזור אומר שילכו לביתו של אותו היהודי השולחני שנרצח, וייקחו את אשתו ובניו ויביאום לבית המשנה, להיות לה הבית וכל אשר בו לנחלת עולם, ויתלו את זה המשנה על פתח ביתו.

ראה כמה גדלו מעשי השם יתברך, כי היהודי אמר: "עוף פלוני זה יעיד על דמי", וככה עשה השם יתברך אשר סבב כמה סיבות, עד שסוף דבר זה המין של העוף – בו נודע דמו של היהודי, ונהרג הרוצח, ותחת ממון שלקח מן היהודי – שלם מאה פעמים, כי נעשה זה עשיר גדול, וביתו וממונו נתן ליורשי היהודי הנרצח. אל נקמות ה', אל נקמות הופיע. ומזה וכיוצא בזה יבין כל אדם כי אין העולם הפקר, חס ושלום, כי יש אלוקים גדול ונורא ואיום, אשר עיניו פקוחות על כל דרכי בני האם, וכל צעדיהם יספור, לפניו ניגלו כל תעלומות והמון נסתרות, מעשה איש ופקודתו ועלילות מצערי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו, ויצרי מעללי איש.

לכן בן אדם, השתונן והכונן וישר דרכיך באמת וביושר, ובחרת בחיים, למען תחיה ותירש טובה לעולם הבא.

פרשת

ויצא

ויהי בשלם סוכו , ומעונתו בציון
יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה
צדיק אתה ה' , ויש משפטיך
אהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב

ושמך עליון	ואתה קדוש
יסוד בריתך	ידך בחכמה
צדקה להציל	צדיק במישרים
אדיר אדוננו	אחד אלקינו

ר' יוסי ור' חייא אומרים שניהם כתוב: "אל'
גִּזְתָּ אֲנֹוֹ יִרְדֹּתִי לִרְאוֹת בְּאֵבִי הַזֹּזֵל" (שיר
השירים ו'). ראה כמה יש לאדם להרהר ולדקדק
בליבו בכל יום ויום ולפשפש במעשיו, ולדקדק
בכל עניניו ויהרהר בליבו שלא בראו הקב"ה ונתן

בו נשמה עליונה, ומעלה על שאר בריותיו, אלא
להרהר בעבדתו להתדבק בו ולא ילך אחרי ההבל.
(זוהר הקדוש מאמר גן עדן תשמא).

פרשת ויצא

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֵׁבַע וַיֵּלֶךְ זֶרְנָה"
יצא יעקב מאהלה של תורה, כנאמר "יַעֲקֹב אִישׁ
תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים". וילך חרנה שהלך לגלות
ממקומה של תורה. גלות במ"ק עם הכולל עולה
למניין חרנה במ"ק.
"וַיֵּצֵא חֲרָנָה" מרמז על יציאת הילד לאוויר העולם,
שידוע כשהאדם לפני שנולד נשבע לקיים את כל
דברי התורה וללכת בדרכי ה' וזה רמוז המילה "באר
שבע".

באר – רמז לרחם האם או לבאר \ מחצב הנשמות.
ששם נשבעת הנשמה וכשהיא יוצאת מן הרחם,
הולכת חרנה שמסמלת את הגלות בארץ הגשמית עד
החזרת הנשמה אל מקורה, אל מחצב הנשמות.
"ויפגע במקום" המקום שהו הר המוריה. רש"י ז"ל
– שנאמר בו "וירא את המקום מרוזוק" ועל
מקום זה חלה קדושה ורמז לזה במילה "ויפגע".

"וי פן גע" – אוי פן תיגע, כנאמר אצל משה רבנו
ע"ה "אל תקרב הלום, שֶׁל נְעֻלֶיךָ מַעֲלֵ
רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו

אדמת קודש הוא" (שמות ג') ויעקב לא ידע זאת,
שנאמר "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש
ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" – שאם
ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, רש"י ז"ל.

"כי בא השמש" – היה לו לכתוב "ויבא השמש
ויכל שם" רש"י ז"ל. יעקב אע"ה משול למש
שנאמר בחלום יוסף "והנה השמש והירח
ואזור עשר הכוכבים מתשזזים לי" (וישב
ל"ז ט). פירוש: כי בא צדיק (שמש) אל מקום קדוש
ורצה ה' שילין במקום בכדי לברכו וישרה שכינתו
עליו. ולכן רש"י ז"ל מפרש "ששקעה לו זומה
פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם".
ונסתר מיעקב אע"ה קדושת המקום כל אלה בכדי
להבטיח השארתו במקום.

"ותאמר לאה בגד ותקרא שמו גד" (ל'-
י"א). אל תאמר בגד אלא בא-גד שמספרו של גד
עולה מניין שבע, רצה לומר בא ליעקב בן שביעי
כמספרו של גד. גד שהיה בן שביעי ליעקב, ראובן,
שמעון, לוי, יהודה, דן, נפתלי וגד שביעי.

"ראה אלהים ויכזז אמש" (לא מ"ב)
"הכזז תוכיזו את עמיתך ולא תשא עליו
זטא" יש חובה על האדם להוכיח את חברו על
דבר עברה אך ישנם תנאים מסוימים להוכחה:
ראשית, על האדם עצמו לראות במו עיניו את האדם

עובר עברה ולא ליוזן ממשמע אוזניים (לשון הרע)
אלא כנאמר: **"ראה אלהים"** (מה הוא חנון כך
אתה חנון).

שנית, על האדם להיות בטוח שהאדם חטא בחטא
לפי ההלכה כנשמר בהמשך הפסוק **"ויוכח אמש"**
שבהיפוך אתוון נקבל **"ויוכח אשם"**. שאתה בטוח
באשמתו רק אז תוכיח שלא תשא עליו חטא של
הוכחה בלא אשם.

**"ויוזלם והנה סלם מצב ארצה וראשו
מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים
עולים ויורדים בו"** (כ"ה י"ב). **"סולם"** בגמט'
עולה מניין **"ממון"** לרמוז לאדם על מתן ממונו
לצדקה שמ"ק של **סולם** עולה מניין **"צדקה"**. **"מצב
ארצה"** שהצדקה נעשית בארץ עם האדם ומדרגתה
מגיעה עד **"וראשו מגיע השמימה"**. ע"י כל מעשה
צדקה נעשים מלאכים שעולים לשמים ונעשים
סגורים לאדם ומליצי יושר בעדו, ומורידים לו שפע
של קדושה ופרנסה שנאמר על עניין מעשרות
"בזונאי נא בואת" (מלאכי ג'), שהקב"ה בכבודו
מזמין את האדם לנסותו על עניין הצדקה
והמעשרות מכל רווח שבא לידו (החיד"א - עבודת הקודש)
לקבלת קדושה ועושר, ומדרש יפה ששמעתי מפי
השמועה על המשנה בע"פ **"מרבח צדקה מרבח
שלום"** ונשאלת השאלה מה הקשר בין צדקה
לשלום והעניין מתורץ יפה ע"י מעשה: אדם עני
מתפלל לפני ה' בוכה ומתחנן **"תפלה לעני כי**

יַעֲטֹף וּלְפָנָי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיזֹזוּ (תהלים ק"ב) מבקש מה' יתברך פרנסה לו ולבני ביתו, לכאורה בא בטרוניה לפני ה' על חוסר מזלו בפרנסה. וכשהאדם נותן צדקה לעני ומפר ממנו הטענה על חוסר פרנסה גורם לשלום בינו לבין הקב"ה בכך שמודה לה' יתברך על המתן שניתן לו. וע"י הצדקה שניתנה לעני מרבה שלום בעולם.

"פֶּת בַּמִּלֹּזֶז תֹּאכַל וּבַיּוֹם מִשְׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וּזְזִי צֶעַר תִּזְוִיָּהּ. וּבַתּוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל אֲשֶׁרְךָ וטוֹב לָךְ אֲשֶׁרְךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא" פרקי אבות.

ביעקב אע"ה התקיימו כל התנאים הנ"ל.
"פֶּת בַּמִּלֹּחַ תֹּאכַל" – יעקב אע"ה ביקש מה' **"וְנָתַן לִי לֹזֶזִים לְאֹכֹל"** (כ"ח כ').

"וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן" ביעקב אע"ה נאמר **"וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ"** (כ"ח י"ג).

"וּזְזִי צֶעַר תִּזְוִיָּהּ" – הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדדה שנתי מעיני (ל"א מ').

"וּבַתּוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל" – **וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים** (כ"ה כ"ז) ואין אהלים אלא אהלה של תורה.

"אֲשֶׁרִיד וטוֹב לָךְ" – **"הַמִּלֶּאכָה הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע"** (מ"ב ט"ו).

"וטוב לך לעולם הבא" – יעקב אע"ה בכיר באבות ושמך חקוק על כסא הכבוד ובטוח שמובטח לו עולם הבא שבנוסף השאיר בנים צדיקים ומטתו הייתה שלמה.

"ויתן לבן לך את זלפה שפוזתו ללאה בתו לשפוזתו" (כ"ט כ"ד).
"ויתן לבן לרחל שתו את בללה שפוזתו לך לשפוזתו" (כ"ט כ"ט).

אנא עבדא שואל מדוע יש שינוי לשון בין שני הפסוקים הנ"ל, שהרי הפעולה היא אותה פעולה. פעם נתן לבן ללאה את זלפה ופעם שנייה את בלהה לרחל. ושאלה נוספת: מדוע טרח לבן לרמות את יעקב בתיתו את לאה במקום רחל, מה פועל יוצא מזה? לע"ד נראה, שידוע שכל פעולותיו של יעקב אע"ה היה למלא את הבאר לדורות הבאים ממנו ישקו כל העדרים. וע"י כך לתת כוח לבניו לעמוד בדורות הבאים בגליות וימים קשים שיביא עליהם. ולצערנו ידע לבן דבר זה שמאוחר יותר התגלה כבלעם, שנאמר **"אַרְבִּי עֹבֵד אֲבִי"**. שעליו נאמר: שבישראל לא קם גדול כמשה אבל בגויים קם והוא בלעם שהיה בו כוח טומאה גדול שבפרשת בלק, נאמר **"אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר"** (במדבר בלק כ"ב ו'). ולבן בפעולותיו רצה לשבש יכולתו של יעקב אע"ה: ראשית החליף את בת זוגתו המיועדת רחל בלאה. רש"י ז"ל על הפסוק

"ועֵינֵי לֹאֵה רְכוּת וּרְזוּל הֵייתָה יֶפֶת תֹּאֵר
וּיֶפֶת מִרְאֵה", רש"י על "רכות" – שהייה סבורה
לעלות בגורלו של עשו ובכתה והיו הכול אומרים
שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול
והקטנה לקטן".
"ובכתה" – שערי דמעה לא ננעלו וע"י הורדת
דמעה בתפילה ניתן לבטל גזרות קשות. לבן ע"י
בלבול יעקב בהחלפת רחל בלאה רצה לגרום
לירידת קדושת יעקב ולהולדת בנים לא כשרים.
ולכן בפסוק נאמר **"וַיֵּתֶן לָהּ אֶת זֶלְפָּה"** והיה לו
לומר 'ויתן ללאה את זלפה' והחסיר מלאה אותיות
אל (הפרש בין ללאה ל- "לה") בכדי לגרום בנוסף
חוסר בשמה באותיות "אל" ולהזיק ליעקב. אך
לאחר שראה שאין ביכולתו להזיק ליעקב כי אלוהי
אביו בעזרו, נתן לו את רחל ובה נאמר כפי הסדר
הנכון **"וַיֵּתֶן לָבֶן לְרִזְזוֹל..."**

"וַיֹּאמֶר לָבֶן טוֹב תַּתִּי אֶתָּה לְךָ מִתַּתִּי
אֶתָּה לְאִישׁ אֲזוּד שֹׁבָה עֹמְדִי" (כ"ט י"ט)
"וַיֹּאמֶר לָבֶן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוֵמוֹ לַתַּת
הַצֵּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה" (כ"ו). אלו אמירות
היצר הרע הבא להזיק את האדם. ראשית פותח
בדברי חנופה **"טוב תתי אתה לך"** מחמיא לאדם
ומפתהו וגוררו להדבק בחלקו **"שבה עמדי"**. ולאחר
המעשה והנזק לאדם בא אליו בטרוניה משום ההגנה
הטובה לפי תורת הגויים הנה ההתקפה, והיצר חלקו

מן חלק הגויים והוא נוהג באסטרטגיה זו בכדי להגן את עצמו. ומצפה לפתחו של האדם למכשול הבא. ס"ת **"טוב תתי אתה לך"** עולה למניין לאה עם הכולל, רצה לומר שכבר בהבטחתו של לבן ליעקב רצה לרמות את יעקב ולהחליף לאה ברחל.

"ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה" (כ"ט ל'). מדוע כפל המילים "גם"? פעמים "גם" עולה למניין "אלהים" לרמז שרחל הייתה זוגתו המיועדת של יעקב וזה ע"י זיווג אלוקי. וידוע העניין שהקב"ה ברא עולמו בשישה ימים, שבת ביום השבת ומאז ועד היום מזווג זיווגים. אך אלוהים זהו מידת הדין ונראה לי לע"ד שבעקבות מידת הדין הייתה רחל עקרה.

"ותקרא שמו ראובן" (כ"ט ל"ב) לפי הטעם הקוד שמרחל היו צריכים לצאת עשרה בנים ולאה הייתה בחלקו של עשו. כשראתה שנולד לה בן מיעקב הבינה שנכללה בכלל יעקב ויש בזכותה ללדת בים ליעקב אמרה **ראו-בן** ראו נולד לי בן מיעקב שאמור לעמוד בראש השבטים.

"וישבע יעקב בפוזר אביו יצחק" (ל"א נ"ג). ר"ת **"פוזר אביו יצחק"** עולה מניין שם הויה אדנות (תשעים ואחד) ועולה שם קדוש פא"י (ר"ת פותח את ידך) ועולה שם קדוש סא"ל (ר"ת אתה סתר לי). רצה לרמוז שעושרו והגנתו מסכנות בא לו

בזכות שמות קודש אלו. ששם פא"י מרמז על פרנסה. ושם סא"ל מרמז על שמירה. וזאת משום ששמר תורת אביו.

ומעשה היה גזירות השמד בספרד נסעו ממדינה אחת שני יהודים, ופתאום עמד עליה נחשול שבים לטובעם והספינה חשבה להישבר, וגם הלחם אזל מכליהם. והיו בצרה גדולה, והתפללו להשי"ת ואחרי כמה ימים נח הים מזעפו. אבל לחם לא היה להם, וכמעט שמתו מרעב. וברדתם מן הספינה ועלו ליבשה מצאו עצמם במדינת ספרד, ויתחפשו שלא יוודא לאיש שיהודים הם והלכו באשר הלכו כי נשפם התעטפה עליהם מרעב, וזה הלך בכה וזה בכה, ובבואם למקום ישוב נכנסו לאחד הבתים וביקשו לחם להשיב נפשם. והשי"ת נתן אות לרחמים ונתנו להם מאכל ומשתה והשיבו נפשם. והנה נספר עכשיו במה שארע לאחד מהם, אחרי שאכל ושתה והשיב נפשו, ביקש לילך לדרכו. ונתן תודה לבעל האכסניה על כל הטובה אשר גמל עמו. אמר לו בעל הבית, הגד נא לי אחי ואל תכחד, הלא יהודי אתה. כי מכיר אני בפניך שמזרע אברהם יצחק ויעקב אתה. אמר לו, אכן כן הדבר, אמר לו בעל הבית, סוד אגלה לך, גם אני יהודי כמותך, ובא נא עמי לחזרי חזרים ואראך שביתי מתנהג בכשרות ויש לי מזוזה כשרה, ורק בפרהסיא אני מתיירא להיגלות כיהודי שלא יכירו אותי ויביאוני לשריפה. וגליתי לך כל זה כדי שלא תצטער על מה שאכלת אצלי, שהכול היה בתכלית הכשרות. כששמע

היהודי הזה את דבריו אורו עיניו ושמח שמחה גדולה. ויברך את ה' ית"ש אשר הנחהו בדרך האמת, וילך ממנו לבקש את חברו ופגש אותו ברחוב וילכו לדרכם מחוץ לעיר. ובהיותם בשדה, ישב האחד לבדו וברך ברכת המזון בהתלהבות ודמעות גיל ירדו מעיניו אח"כ. אמר לו חברו, לא אדע לשמחה מה זו עושה, ואני נפשי עגומה עלי על שטימאתי נפשי במאכלים פגולים, שגם הוא ביקש אוכל בבית אחד ונתנו לו. וחברו סיפר לו את כל מה שארע לו, לאחר שחזרו למדינתם באו שניהם בפני הרב, והאחד התחיל להשמיע דברי תלונה. אמר: איני יודע הלוא כולנו בני איש אחד נחנו ולמה הזמין השי"ת לחברי מאכל כשר. ואנכי נכשלתי ממאכל פגל. אמר לו הרב: הגד נא לי ואל תכחד, האם אכלת מימך דבר שאינו כשר מרצונך הטוב. אמר לו זכור אני כשהייתי ילד והולך לבית המדרש, והנה טיילנו ביער ושם היו גם אינם יהודים שלקחו עמם מאכלי חלב ויין, וברעבוני לא יכולתי להתאפק ולקתי כדי טעימה. אמר לו הרב: עתה תראה כי הצור תמים פעלו וצדיק הוא בכל דרכיו. הן חברך מעולם לא בא אוכל טמא לתוך פיו מרצון, לכן הציל אותו השי"ת גם בשעה זו. אבל אתה שנכשלת באכילת איסור מרצון, לא הצילך הקב"ה ממאכל טמא. וזה ביאור הכתוב: כי כשלת בעונך, שאם אדם נכשל במזיד, בא לידו גם מכשול בשוגג.

פרשת

וישלח

ואני עליך בטחתי ה', אמרתי אלהי אתה
יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא
שמע קולי תחנוני בשועי אליך
למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא
חיים שאל ממך נתתה לו

ויבאוני חסדך	וידך תסעדני
יחיד במרומים	יאמר ותנהלני
שיר השירים	שירה וזימרה
לאדיר נצחים	לימודך תלמדני
חידושי תורתך	חכמתך הבינני

לא עשה הקב"ה את האדם אלא שישתדל בכבוד
קונו ז"ש: **כל הנקרא בשמי לכבודי**
בראתיו (ישעיה מ"ג). מהו לכבודי, היינו להשתדל
ולדעת את כבודי, ולחשוב ממעשיו שייתן חלק טוב
לעולם הבא (זוהר הקדוש מדרש הנעלם תשמ"ה).

פרשת וישלח

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי" רש"י ז"ל
 "מלאכים ממש".

"וַהֲנֵה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלָיִם וַיּוֹרְדִים בּוֹ"
 (ויצא כ"ה י"ב). מלאכיו של יעקב הינם מלאכי אלהים
 וזה רמוז בר"ת המילים: "וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב
 מַלְאָכִים לִפְנֵי" שעולה במניין שמונים ושש
 כמניין "אלהים".

"אַרְצָה שְׁעִיר שָׂדֶה אֲדוֹם" זהו בית מושבו
 של עשו. ורמז לכך יש לעתיד לבוא שנאמר "וַהֲנֵה
 בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף כְּהֶבֶה וּבֵית
 עֵשָׂו לִקְשִׁי" (עובדיה א'). ר"ת "שדה אדום"
 מתקבלת המילה "אש" "אל עשו" – מרמז עניין
 הקש – באם נוריד אות ראשונה ואות אחרונה א-
 לעש-ו נקבל שלוש אותיות אמצעיות שעולות מניין
 "קש". אלף ה- וו עולה למניין שבע כנגד "וַיִּשְׁלַח
 אַרְצָה שְׁבַע פְּעֻמִּים" (ל"ג ג'), בכדי לתת כוח
 לשלטון בידי בניו לעתיד לבוא.

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב" שלח מלאכיו כנגד ארבע מאות איש
 שבאו עם עשו. אותיות שלישיות של וישלח יעקב
 עולה מניין ארבע מאות.

"עַם לִבְנֵי גֵרְתִּי" (ל"ב ה'). יעקב אע"ה משלב בתוך דברי הפיוס עם עשו דברי אזהרה וחשיפת עוצמות נסתרות. בתחילה אומר "עם לבן גרתי" רש"י ז"ל מפרש: גרתי בגימטרייה תרי"ג כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ואל למדתי ממעשיו הרעים.

"וַיְהִי לִי שׂוֹר וּזְמוֹר צֶאֱן וְעֹבֵד וּשְׁפֹזָה" (שם ו'). "ויהי לי שור וחמור" יעקב אע"ה מתפאר בניו לומדי התורה והצדיקים.

שור – זהו יוסף שנאמר "בכורו שורו הזר לו" (דברים ל"ג י"ז).

חמור – זהו יששכר שנאמר "יששכר חמור גרם" (בראשית מ"ט י"ד).

צאן – מראה על אחדות בניו, תחת שבטו של יעקב אביהם הנמשל לרועה המאחד את הצאן. ונאמר **"וְאֵת צֶאֱנִי מִרְעִיתִי אֲדָם אֲתֵם"** (יחזקאל).

ועבד – רמז ליהודה – המוכן למסור עצמו לעבד תחת אחיו **"וְעַתָּה יֵשֶׁב נָא עֹבֵדְךָ תַּזֹּזֶת הַנֶּעֱרָר עֹבֵד לְאֲדֹנָי"** (ויגש מ"ב ל"ג).

שפחה – מרמז על שתי נשותיו שהיו שפחות ובכל זאת יצאו מהן בנים צדיקים, שנאמר **"מִקֵּים מִעֹפָר דָּל וּמֵאֲשֻׁפּוֹת יָרִים אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם גְּדִיבִים וְכֶסֶף כְּבוֹד יִזְוָלָם"** (שמואל א' ב') יש בכוחו של האדם השפל ביותר להתקרב אל ה' יתברך ובעזרתו להתעלות מעלה מעלה.

"קִטְנֹתִי מִכָּל הַזֹּסְדִים וּמִכָּל הָאֲמֹת" (ל"ב י"א)

"חסדים" זהו זכות אברהם אע"ה שמידתו מידת החסד. "ומכל האמות" – זוהי מידתו של יעקב אע"ה. שנאמר: **"כִּי לֹא אֶעֱזֹבְךָ עַד אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ"** (בראשית כ"ה י"ז). זכות אברהם ויעקב עמדו לבני ישראל לאורך הדורות בעיתות צרה ומשבר. ומדוע נשלל מקומו של יצחק אע"ה שנאמר **"תִּתֶּן אֲמֹת לִיעֲקֹב זֹסֵד לְאַבְרָהָם"**. מידתו של יצחק היא מידת דין קשה, שיצחק אע"ה בצדקתו דרש דינים קשים בהנהגת האדם כדרך בית שמאי. אך אברהם ויעקב שילבו רחמים עם מידת הדין וזאת אנו מבקשים, למתק את הדין ברחמים. והקב"ה ידון אותנו ביושבו על כסא הרחמים, ולא על כסא הדין. על כן נשלל כאן מקומו של יצחק.

"הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אֲזִי מִיַּד עֲשׂוֹ כִּי יֵרָא אֲנֹכִי אוֹתוֹ פֶּן יָבֹא וְהִכֵּנִי אִם עַל בָּנִים" (ל"ב י"ב). יעקב אע"ה מבקש בתפילתו אל לה' יתברך על בנין הצלה מיד אחיו. והמילה "מיד" מוזכרת פעמיים **"מיד חי מיד עשו"**. לדעת חכמים מיד אחי באם ירצה בטובה איני חפץ שילדי ילמדו דרכיו. מיד עשו לרעה הצילני נא מרעתו שבא להרוג. רמז נוסף לתפילה על בניו נאמר בפסוק **"וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר זִזְנָן אֱלֹהִים אֶת עֲבָדְךָ"** (ל"ג

ה). המילה "חנן" עולה למניין מאה ושמונה כמניין פעמיים המילה "מיד" שהתפלל יעקב בתחילה על בנו. ויעקב אע"ה ברך כאן את בנו במילה "חנן" כהגנה מפני עשו ורצה לומר "לא מדובשך ולא מעוצך". לא "מיד" אחי ולא מיד עשו.

יעקב אע"ה שולח לעשו אחיו חמישה מנחות לפניו. המנחה הראשונה: **"עֲזִים מֵאֲתִים וְתִישִׁים עֲשָׂרִים"** השנייה **"רְזָזִים מֵאֲתִים וְאִילִים עֲשָׂרִים"** השלישית **"גְּמָלִים מִיִּצְקוֹת וּבָנִיהֶם עֲלֻשִׁים"** הרביעית **"פְּרוֹת אֲרֻבִּעִים וּפְרִים עֲשָׂרָה"** החמישית **"אֲתוֹנוֹת עֲשָׂרִים וְעִירִים עֲשָׂרָה"** (ל"ב פסוק ט"ו ט"ז). המילה מנחה עולה למניין מאה ושלוש. חמש מנחות עולה למניין חמש מאות וחמש עשרה כמניין "ואתחנן" מכאן אנו למדים שיעקב אבינו ע"ה צירף מעשה לתפילתו ונענה ע"י ה' יתברך. משה רבנו רעיא מהימנא התפלל לה' "ואתחנן" תפילות (חמש מאות וחמש עשרה) ולא נענה כי לצערנו לא צרף תפילה למעשה אלא הסתפק בתפילה עצמה. מכאן מוסר ולקח גדול לאדם בשעת צרה וימים קשים יש לו לצרף מעשה שהוא: חזרה בתשובה, צדקה ומעשים טובים לפתילה וכך יצליח ה' דרכו ודרכם של כל שני ישראל ויחיש משיח צדקנו ויגאלנו גאולה שלמה במהרה בימנו אכ"ר.

"וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמוֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל" (ל"ב כ"ט). יעקב אע"ה לאחר האבקות עם שרו של עשו שהוא השטן מבקש ברכה מהשטן והוא מחליף שמו מיעקב לישראל, ונשאל מדוע? ואנא עבדא מתרץ זאת כך: השטן מרמז בכך על נצחוננו של יעקב על הרע, בכך שמוסיף למניין שם יעקב שהוא מאה שמונים ושתיים שם שטן שהוא שלוש מאות חמישים ותשע ומתקבל מניין אחד שם "ישראל" חמש מאות ארבעים ואחד. להראות התגברות יעקב על השטן ע"י שם ישראל.

"וַיִּירָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב עוֹד בָּבֹאוֹ מִפְּדֹן אָרֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ" (ל"ה ט'). רש"י ז"ל – עוד פעם שני במקום הזה אחד בלכתו ואחד בשובו, עב"ל. במה ברך אותו **"בָּרוּךְ אַתָּה בָּבֹאךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ"** (דברים כ"ה כ'). **"וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים"** השרה שכינתו עליו. **"בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ" – "שָׁלַ נְעֻלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו אֲדַמֶּת קוֹדֶשׁ הוּא"**.

"וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ אֶרְצָה שִׁבְעַ פַּעַמִּים עוֹד גִּשְׁתּוֹ עוֹד אֲזוּזוֹ" (ל"ג ג'). ר"ת שש המילים הראשונות מתקבלות המילים הבאות: "ואש פגע" רצה לרמוז שהשתחוה יעקב בכדי לתת זכות לבניו שנאמר:

"והיה בית יעקב איש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש". שבדור העתיד יפרע ממנו.

"וירץ עשו לקראתו ויזבקהו, ויפול על צוארו וישקהו ויבכו" (ל"ג ד). מה גרם לעשו הרשע לשנות פניו מ "ויקרבו ימי אל אבי ואהרצה את יעקב אזוי" (כ"ז מ"א), ל "ויחבקנו...". בהתייחס ללבן הארמי נאמר "השמר לך פן תדבר עם יעקב מוטב ועד רע" (ל"א כ"ד). וע"י זה נזהר להיכנס עם יעקב לעימות. התערבות ישירה של ה' בין יעקב ללבן לסגת מעמדתו. אך מה גרם לעשו לשנות את פניו? בהבטחת ה' ליעקב במעמד חלום הסולם מבטיחו: "והנה אנכי עמל ועמרתך בכל אשר תלך והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" (כ"ה ט"ו). בדברו ליעקב מיגר ה' את כל שנאיו ובמיוחד את עשו כשה' מבטיחו "אנכי עמך ומשרתיך" במילים אלו רמז אחריתו של עשו.

עמך ושתי תיבות ראשונות מ-ושמרתך עולה "עמך נש" מאותיות אלו נתבל בהיפוך אתוון "עשו מך" עשו מך בפני יעקב, שנאמר "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו" והמילה "מך" לפי הפשט הוא עני, דל שנאמר "כי ימות אזויך ומכל אזוזתו..." (ויקרא כ"ה כ"ה). וזה מחזק

העניין שבעתיד לבוא יהיה עשו דל ועני ותחת מרות ישראל.

"וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלְכָה לְנֶגֶד־ךָ" (י"ב)
מלמדנו על ליווי אירוח למרות רשעתו של עשו היה בו שמץ של דרך רץ שהיה נכדו של אברהם איש החסד.

"הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם"
בכל אדם ישנם שני יצרים תקיפים מאד ועזי מאד ויש על האדם להרגיז יתר הטוב על יצר הרע ולגבור עליו.

להכין מקום משכן לה' לשכון בו שנאמר: **"וַעֲשֹׂו לִי מִשְׁכָּן וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם"** (שמות כ"ה), ואין מקום לדור בו בכפיפה אחת. אלוהי השמיים והארץ המסמל טוהר וקדושה ולעומת זאת אלוהי הניכר המסמל תאוה וגשמיות, ואמונה במעשי ידי האדם **"עֲצֹבִיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם"** (תהלים קט"ו).

"וְהִטְהָרוּ" – יש על האדם לטהר עצמי, כנאמר **"רַחֲצוּ הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלִיכֶם מִנֶּדַע עֵינֵי חִדְלוּ הָרַע"** (ישעיהו א' ט"ז). וזיכוו העצמי של האדם נעשה בעבודה עצמית ע"י דבקות בדרכי ה'.

"וְהִזְכִּיפוּ שְׂמֹלְתֵיכֶם" – **"וַיִּרְזוּ אֶת רִיזוּ בְגָדֵיו"** (בראשית כ"ז כ"ז). אל תאמר בגדיו אלא ודגיו (בגידה) (סנהדרין ל"ז ע"א). שהחטא משול לבגד ויש ביכולת האדם להסיר הבגד ולחזור בתשובה, כך נאמר **"הַחֲלִיפוּ שְׂמֹלֹתְכֶם"** ז"א חיזרו בתשובה.

"וַיֵּצֵק עָלֶיהָ שִׁבּוֹן" (ל"ה י"ד). ר"ת נקבל את המילה עשו, רמז לכך שיעקב הקים מצבה שניצל מיד עשו אחיו. **"וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְּלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבְרֻחוֹ מִפְּנֵי אֲזִיזוֹ" (ל"ה ז').**

"וַיְהִי בַצָּאת נַפְשָׁהּ כִּי מוֹתָה" (ל"ה י"ח). והרי ברור שנאמר יצאה נפשה ז"א מתה, ומדוע חוזר הכתוב בלשון יתרה על עניין מיתת רחל אמנו. רחל אמנו מתה בעטיו של קללת יעקב אע"ה שאמר ללבן **"אם אֵשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִזְוֶיהָ נָגַד אֲזִיזוֹ הֵכֵר נָא לָךְ מִה עָבַדִּי וְקִיּוּ לָךְ וְלֹא יָדַע יַעֲקֹב כִּי רוּחַ גָּנְבָתָם" (בראשית ל"א ל"ב).** מותה של רחל בא לכפר על חטאה שנגבה את התרפים מאביה למרות שכונתה הייתה לטובה. רש"י ז"ל: **"להפריש את אביה מעבודת כוכבים נתכוונה".** וזה שנאמר **"בצאת נפשה".** ועל המאמר **"כי מתה"** בעקבות קללת יעקב **"לא יחיה"** ועל כך נאמר **"מוצא שפתיך תשמור"** (דברים כ"ג כ"ד) שעל האדם לשמור פיו ולשונו מלקלל למרות בטחונו במעשיו שמא תבוא קללה לידיו, ומי גדול לנו מיעקב אע"ה שקילל ונפגע באשתו האהובה. ועל האדם להפיק מוסר גדול, מכאן לא לקלל עצמו או בני משפחתו, שמא חלילה יתקיים הדבר. כנאמר בזוהר הקדוש מדרש הנעלם שיר השירים דף ב'-ז' **"וז"ל: 'נאמר לו אסור לקלל עצמו, וכל**

**שֶׁכֶן לֹאֲזֹר, מִשּׁוּם שֶׁקָּלַלְתָּ זֶכֶם אֶפִּילוֹ
עַל תַּנְאִי הִיא מִתְקַיֵּימָה."**

מעשה בעשיר גדול שהיו לו שני בנים, ורצה שלא יהיו בטלנים אלא יעסקו בעסקים שירוויחו מהם. ואף-על-פי שאינו צריך להרווחה שלהם, כי יש לו קרקעות של שכירות שיגיעו לו מהן שכירות מאה ידות על הוצאת ביתו – עם כל זה רצה שיהיו עוסקים ולא יהיו עצלנים מחמת בטלה. לכן נתן ביד כל אחד מהם קרן מאתים זהובים, שיתעסקו כל אחד לבדו בשולחנות, והתנה עימם שיבואו אצלו כל ערב שבת קודם מנחה, ואם יגידו לו שהרוויחו באותו שבוע – הוא ייתן מתנה חמישה זהבים מכיסו לאותו שהרוויח, ואם לא הרוויחו – לא ייתן לה פרוטה קטנה, וכל שכן אם הפסידו שלא ייתן להן כלום.

כך נהגו כמה שבועות, והיו לוקחים ממנו כל אחד חמישה זהובים כפי התנאי. והנה, שבוע אחד-שניהם הפסידו. ויבוא האחד אצל אביו בערב שבת, ויגיד לו שהפסיד בזה השבוע, ולא נתן לו כלום. וחברו השני אמר: "למה לי לומר הפסדתי ואפתח פי לשטן? אלא אני אודיעו באופן זה כדי שלא ייתן לי כלום, ולכן אמר לו: הרווחתי בשבוע שעבר, ואז יבין שבזה השבוע הפסדתי". וכוון שפתח פיו בטוב, נסתובב מן השמיים שאביו – כוון ששמע שאמר 'הרווחתי' – לא תן ליבו על סיום דבריו, שסיים בשבוע שעבר, ונתן לו חמישה זהובים.

מכאן ילמד האדם שלא יפתח פיו ברעה כלל, ואל ישפיל מזלו, ואל יזלזל עצמו, כי ברית כרותה לשפתיים, ואם יתבעוהו לצדקה או להלוואות חן וחסד – אל יוציא מפיו דבר לומר שאין בכיסו, או אין לו, שהזמן בוגד לפי שעה, כי אם יעשה התנצלות אחרת.

"ותמת רוזל ותקבר בדרך אפרתה היא

בית לזום" (פסוק כ'). מה מרמז זם המקום בית לחם? ידוע שיעקב אע"ה אהב את רחל מאד **"ויאהב יעקב את רוזל"** (כ"ט י"ח), וכשמתה רחל מת ליבו של יעקב אע"ה בקרבו וזה נרמז במילים בית-לחם. ר"ת נקבל המילה לב. אותיות אמצעיות נקבל חי ס"ת נקבל מילה מת מכאן נקבל **"לב חי מת"**. שליבו של יעקב אע"ה חי בקרבו בחיות היום יומית, אך מת מסיבת רחל.

"ויקברו אותו עשו ויעקב בניו" (ל"ה כ"ט). מדוע קדם כאן עשו ליעקב? עשו זכה להקדמה זו בזכות כיבוד אב שעשה ליצחק אע"ה וזאת לעומת יעקב אע"ה שעשרים ושנים שהיה אצל לבן לא זכה לקיים מצות כיבוד הורים.

"וילך אל ארץ מפני יעקב אזויו" (ל"ו ו'). עשו מסמל יצר הרע, ויעקב אע"ה מסמל יצר הטוב וכאן מראה התגברות היצר הטוב על הרע ובריחת היצר הרע אל ארץ, המסמל ארציות וגשמיות ולא עסק רוחני.

מעשה באדם אחד, שראה אנייה גדולה מפרשת למדינת הים. רץ לביתו להביא סחורתו לירד בה למדינת הים, וקודם שהגיע לאנייה- נכנס מסמר סרגלו, ולא יכול היה לזוז ממקומו, ובינתיים פרשה האנייה והלכה לה. התחיל לבכות ולצעוק על רע מזלו, כי אין אנייה אחרת מפרשת למדינת הים עד השנה האחרת, ונשארה סחורתו מוטלת לפניו. לאחר שלושה ימים, נודע שטבעה אותה אנייה בים. התחיל לשורר ולשמח על טוב מזלו, והיה נוטל אותו מסמר שנכנס ברגלו ומנשקו, כי על ידו ניצל הוא וממונו.

דבר הלמד מענינו, על כל צרה שלא תבוא על האדם – צריך להרחיב לבו ודעתו לקבל באהבה ובחיבה, כי אין דבר רע יורד מן השמיים. ואם יפגענו הפסד ממון וחלאים וכו' – ידע נאמנה כי חסד גדול עשה הבורא יתברך עמו, כי אין בעל הרחמים פוגע בנפשות חלילה, אך ורק בשבט עברתו יכהו בייסורים או בהפסד ממון, להחיות נפשו ונפשות בני ביתו.

פרשת

וישב

ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם
 יבאו ויגידו צדקתו, לעם נולד כי עשה
 ש'או שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד
 בנאות דשא ירבצני, על מי מנוחות ינהלני

והוא אחד	ואין שני
יחיד ברא	יצר עולמו
שיר ושבחה	שירו המוני
בחסדו יתברך	במקהלים פארך

"ואנִי קִרְבְּתִי אֱלֹהִים לִי טוֹב" (תהלים ע"ג),
 בוא וראה כשבאדם מתקרב לתורה הנקראת טוב
 שכתוב: "טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ" (תהלים קי"ט). ואז
 נתקרב אל הקב"ה הנקרא טוב שכתוב "טוֹב ה'
 לְכָל" (תהלים קמ"ה). ואז מתקרב להיות צדיק
 שכתוב: "אִמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב" (ישעיה ג').
 כשהוא צדיק שורה עליו השכינה ומלמדת אותו
 סודות עליונים בתורה משום שהשכינה אינה
 מזדווגת אלא בטוב כי צדיק וצדק שהיא השכינה
 הולכים ביחד (זוהר הקדוש וישב ט').

פרשת וישב

"וישב יעקב..."(ל"ז א').

וישב מרמז על ישוב הדעת שהיה ליעקב אע"ה לאחר כל הקורות אותו, שניצל מלבן ועשו, גבר על שרו של עשו וע"י כך הרחיק השטן ממנו.

"וישב יעקב" – זכה יעקב בשובו לארץ כנען שיתקיימו בו ברכותיו של אביו. שר"ת של "מגוריו אביו" עולה בגמט' מניין ארבעים ואחד כמניין תחילת ברכתו של יצחק אע"ה (שר"ת עולה ארבעים ואחד) **"ויתן לך האלהים"**. הברכה והארץ קשורות זו בזו שיצחק אע"ה היה עולה תמימה ולא יצא לחוצה לארץ, לכן ברכותיו חלות בהדגש בארץ.

"בארץ כנען" – מדוע אחרי שאמר בארץ מגורי אביו מוסיף אומר בארץ כנען – שהקב"ה הבטיח ליעקב את כל ארץ כנען נחלה וע"י חזרה זכה לקניין הארץ.

על עיקרון "ועל שנות הזלום אל פרעה
 פעמים כי נכון הדבר מעם האלהים
 וממהר האלהים לעשותו" (מ"א ל"ב). במקום
 חלום נציב הבטחה לארץ.

"אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע
 עשרה שנה" (ל"ז ב'). מדוע מוזכר דווקא שיוסף
 בן שבע עשרה שנה. רש"י ז"ל אומר בהקשר אחר
 "שהיה זיו איקונן (קלסתר פנים) של יוסף דומה לו
 (ליעקב). ויש רמז לדמיון בין יעקב ליוסף. יעקב עם
 הכולל (מאה שמונים ושלוש) כמניין יהוסף בתוספת
 שבע עשרה שנותיו והאותיות.

"היה רעה את אחיו בצאן" (ל"ז ב'). מדוע
 נאמר את אחיו בצאן? רצה לרמוז על שלטון יוסף
 על אחיו ומנהיגותו. ר"ת "רעה את אחיו" עולה
 מניין "רב" המסמל מנהיגות ושלטון. את אחיו בצאן,
 אל תאמר בצאן אלא כצאן. שרצה לשלוט עליהם
 כרועה על הצאן ולכן רגזו אחיו. "והוא נער" שעדיין
 לא בשל למלכות ושלט על בני השפחות ולא על בני
 לאה.

"את דבתם רעה" -

את – עולה למניין אבק עם הכולל במ"ק.
 דבתם – עולה עם האותיות למניין לשון עם הכולל
 במ"ק.

רעה – בשינוי אתון עולה "הרע"
 מכאן יוצא את דיבתם רעה שדיבר בהם "אבק לשון
 הרע".

"לך ושלחך" (ל"ז י"ג), שלחי מצווה אינם ניזוקים, שתחילת וסוף ואשלחך עולה מניין שם הויה ב"ה שנאמר **"ה' שִׁמְךָ שִׁמְרֶךָ ה' צִלְךָ עַל יַד יְמִינְךָ"** (תהלים קכ"א).

"וְשִׁלַּכְנוּ בְּאוֹזֵר הַבּוֹרוֹת...וְנִרְאָה מִזֶּה יְהִיוּ זִלְזוּמוֹתָיו" (ל"ז כ). בפסוק ב' כנזכר שאף יוסף להיות רב על אחיו ועתה גומלים לו אחיו בהשלכה אל הבור, שהוא הפך מן רב ומראה על "בירא עמיקתא" ועומת יוסף שרצה "איגרא רמא". אך ראובן ברצונו להציל את יוסף, אומר **"הֲשִׁלִּיכוּ אוֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר וַיֵּד אֶל תִּשְׁלָחוּ בּוֹ לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם וְלִהְיוּ אֵל אֲבִיו"** (כ"ב). גם ראובן מציע להשליך את יוסף אל הבור, אך הבור של ראובן הוא שונה, בו יש אות ו' לעומת המילה "ברת" שאין בו ו' שהוא אחד מאותיות הויה ב"ה להגן על יוסף בבור המסוכן. בור עולה גמט' יצחק. שיצחק אע"ה ידע יוסף חי ולא גילה ליעקב. רש"י ז"ל – פסוק ל"ב – אבל יצחק היה יודע שהוא חי, אמר היאך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות.

"וַיְהִי כֹאשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אוֹזְיוֹ וַיִּפְשְׁטוּ אוֹת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֹת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו" (ל"ז כ"ג). אחי יוסף זממו להתנכל לו

ובהגיעו המעשה הראשון היה הפשטתו מן כתונת הפסים אשר אביו תפר לו "וַיַּעֲרֹא אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זָקוּנִים הוּא לוֹ וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתוֹנֶת פָּסִים" (ל"ז ג). וכאן נשאלת השאלה, מדוע? לע"ד הכותונת נעשתה ע"י יעקב אע"ה בכוונות טהרות בכדי לשמור על בנו יקירו, ולהצילו מכל רע. כעין כותונת שעשה ה' לאדם וחוה "וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְחַוָּה כְּתוֹנֹת עוֹר וַיְלַבֵּשֵׁם" (בראשית ג' כ"א). עיין בא"ח הקדמה לפרשת בראשית שנה א'. אחי יוסף ידעו סגולת הכותונת ולכן, דבר ראשון שעשו זה היה הפשטת יוסף מהגנת אביו עליו ע"י כתונת הפסים, ואז יוסף היה חשוף לשלטונם ויכלו לעשות בו כזממם.

כשהיה יוסף בבור היה צועק ומתחנן באופן מרעיד לב ובשר כי היה מתחנן בפני אחיו לאמור: הגידו נא לי בטובכם, מה חטאתי, ומה תאמרו להקב"ה, ובאיזה פנים תופיעו בפני אבא. ואף אם עשיתי איזה חטא, אבל סוף סוף אחיכם אני, וכולנו בני אברהם יצחק ויעקב שזרכם לרחם על הבריות. וכ"כ גדולים היו קריאותיו שהשבטים התרחקו מן הבור כדי שלא ישמעו. והתחילו להיוועץ מה לעשות בו. ובעודם מתייעצים עברה שיירה של ישמעאלים שבאו מגלעד והלכו למצרים. אמר יהודה: עצתי היא שנמכרהו לישמעאלים והם יביאו אותו למצרים ושם יאבד בין האומות ולא נשפוך דמו. וכולם הסכימו לדבריו ולמוכרו כשתבוא השיירה.

בינתיים עברו שבעה סוחרים מן המדינים והיו מחפשים מים מפני שהיו צמאים מאד. ועמדו על יד הבור הזה וראו עלם נאה עומד ובוכה. הטילו לשם חבלים והוציאוהו משם והלכו עמו בדרך. כשעברו לפני השבטים ששם היה דרכם, התחילו צועקים השבטים אליהם לאמור: למה לקחתם את העבד שלנו. אנו שמנו אותו בבור כדי ללמדו לקח, תנו לנו אותו כי שלנו הוא. אמרו המדינים: לא ייתכן כי שהעלם הזה הוא עבדכם או משרת, שכן הכרת פניו מעידה בו שהוא בן טובים שאינו מותאם להיות עבדכם, ומאחר שאנו מצאנו אותו הרי שלנו הוא ונביאו לעירנו.

והשבטים כעסו ואמרו: בטובה אנו אומרים לכם, החזירו לנו העבד שלנו, ולא, כולכם מתים היום. ואל תחשבו שאנו אנשי פחותים. והמדינים שלפו חרבותיהם ונערך קרב. אז צעק שמעון צעקה גדולה עד שכולם רעדו מפחד ונפלו על פניהם כמתים. אמר להם: דעו שאני שמעון בן יעקב שיכולתי להרוג עיר שלמה כשכם, ועם אחי עשינו מלחמה גדולה עם מלכי האמורי והרגנו כולם, אע"פ שהיו חיל גדול עד אין מספר. ודעו שאם יבואו כל מלכי כנען להלחם עמי, לא אפחד כלום, וכולם דומים עלי כפרעוש, לכן החזירו לנו העבד לפני שתושמדו.

וכשראו המדינים שמצבם רע התחילו לדבר בלשון רכה ואמרו: מאחר שסיפרתם שהוא עבדכם ואתם מייסרים אותו על שהוא מתמרד בכם, בודאי לא תהיה לכם תועלת ממנו, שעבד המתחצף בפני אדוניו אין לו תקנה. מוטב שתמכרו אותו לנו במחיר

שתשיתו עליו. והשבטים הסכימו לכך ומכרוהו למדינים בעשרים כסף והלכו לדרכם.

אבל אח"כ התחרטו המדינים ואמרו: עשינו שגיאה שקנינו אותו. שהרי נער יפה כזה לא מחזיקים כעבד, ובודאי גזלוהו ממקום אחר, והראיה שהם מרו אותו בסכום קטן כזה. ויתכן שבמשך הזמן יבוא אחד ויתבע אותו וכשימצאו אותו אצלנו תהיה לנו צרה, שיחשבו כי אנו גזלנוהו. וראו עוברים את שיירת הישמעאלים הזו והחליטו המדינים ומכרו את יוסף לאותם הישמעאלים במחיר ששלמו הם והלכו לדרכם שמחים. אמרו: נפטרנו מכאב ראש זה.

והישמעאלים לקחו את יוסף מצרימה. וכשנודע לו להיכן מוליכים אותו התחיל לבכות מרה, כי ראה שמתרחק מארץ כנען. וכשראוהו בוכה כל כך הורידו אותו מן הגמל, אמרו: שמה מפחד הוא מן הגמל שאינו רגיל ברכיבה, ונתנו לו ללכת רגלי, אבל עדיין לא פסק מלבכות. כעס עליו אחד הישמעאלים וסטר לו בכל כוחו על לחיו. וכולם הלכו והכוהו ואיימו עליו שיפסיק מבכיו, וככל שהכוהו לא פסק מלבכות. ומן השמיים נענשו שכל אחד שהכהו נתייבשו ונשתתקו ידיהם ולא ידעו מהיכן זה בא. ומלבד זה חשך העולם ולא ידעו היכן ללכת.

ועברו בדרך הכפר הנקרא אפרת היא בית לחם רץ יוסף לקבר אמו והשתטח על יד הקבר בצער גדול והיה בוכה מר, אמר: אמי מורתי. התעוררי וראי את בנך היקר שמכרו אותו לעבד ואין מי שירחם עליו, קומי אמי ובקשי צדק מן השמים, למה אירע לי כדבר הזה להרחיקני מאבי ומכל משפחתי ולמוכרני

בידי רוצחים שמכים אותי כמו כלב. וכ"כ בכה על הקבר עד ששמע קול עדין יוצא מתחת הקבר ואומר: בני יוסף, ראיתי צערך ושמעתי קול בכיך, והרבה צער יש לי שאני רואה אותך בכך. אבל דע בני שהסבלנות היא מידה טובה מאד בעולם הזה. ואני מבטיחך שהקב"ה יהיה עמך ולא יגיע לך כל רע. עכשיו בני, רד עם אדוניך למצרים ושם יהיה לך טוב.

ואחד הישמעאלים שראהו בוכה כ"כ הרחיקו משם תוך זלזולים והכאות בלי רחמים. אמר לו יוסף: בבקשה ממך, הובילני לאבי ותהיה לך הרבה טובה, כי הוא אדם עשיר וייתן לך סכום גדול של כסף. אמר לו: אם נכון הדבר למה מכרו אותך פעמיים בסכום פשוט כ"כ, סימן שאתה פרחח, והוסיף להכותו בלי רחם.

והקב"ה השומר על יראיו עשה כך שפתאום התקשרו השמים בעבים ונשמעו רעמים וברקים וברד וסערה גדולה, ונחשך העולם שלא ראו כלום, ולא היו יכולים לזוז ממקומם ולא לחזור. אמר אחד מהם: נדמה לי שבגלל מסכן זה שגרמנו לו צרות כאלה באה עלינו הרעה הזאת. עכשיו עלינו לקחתו בדברים טובים ונעימים ונבקשו שימחל לנו. וכשנעשה כך וננצל מן הצער הזה אז נדע שבגללו באה עלינו הרעה הזאת.

והם נפלו לרגליו וביקשוהו למחול לה להתפלל עבורם. והוא עשה כן. ואז נתבהרו השמיים ונתרפאו מן המכות ונסעו לדרכם. ובעודם בדרך ובידעם שבגללו באה להם הצרה הזאת אמר אחד מהם: אולי נחזירו לאביו ונשמחהו שמחה גדולה. אמר השני:

לא יתכן לחזור מרחק גדול כ"כ, שכן כבר הגענו קרוב למצרים, שם נמכרהו במחיר שנקבל ונפטר ממנו.

כשנתקרבו לעיר ראו והנה ארבעה סוחרים מדנים יוצאים מן העיר לעסקם. מכרו להם הישמעאלים את יוסף בחמישה כסף.

ואותם המדינים חזרו למצרים ואמרו: שמענו שפוטיפר שר של פרעה מבקש לקנות עבד טוב שישרתנו וינהל את ביתו, מוטב שנמכרנו לו. הלכו ושיבחוהו בפניו. אמר: רוצה אני לראותו במו עיני. וכשראהו מצא חן בעיניו מאד, אמר להם: אני נותן לכם כל מה שתבקשו, אבל רוצה אני שתאמרו לי מהיכן קניתם אותו, כי רואה אני שהוא נער יפה כל כך, וחושש אני שמא גנבוהו מאיזה מקום חשוב, כי קלסתר פניו מראה שהוא חשוב מאד. והמדנים הביאו את הישמעאלים אל פוטיפר והם הודיעו לו שקנוהו מאת המדינים במחיר טוב.

ויעקב אבינו לאחר שהביאו לו את כתונת יוסף כפי שסיפרנו, אמר לבניו שיחגרו כלי זינם ויסובבו בשדות לראות אם ימצאו לפחות עצמותיו כדי לקברם, והחיה הראשונה שתמצאו הביאו אלי, שמא ירחם הקב"ה ותהיה זו אותה חיה שטרפה בני, ואנקם בה.

והשבטים עשו כמצוותו ומצאו זאב והביאוהו עמם. אמרו לאביהם: זה מה שמצאנו. ויעקב נטלו ואמר לו בבכי מר: כיצד עשית כן לבני, ולא פחות מריבון העולם המשלם לכל אחד כפי מעשיו. ולפי שהרגת את בני על לא עוון בכפו, השי"ת ינקום בך כגמולך.

ומן השמיים ארע שהזאב הזה פתח את פיו ואמר: בחייך אדוני. לא ראיתי את בנך מעודי, ודע כי גם אנכי מר-לב כמוך, שכן זה עשרה ימים שבני נפרד ממני ולא ראיתיו עוד, ולא אדע אם חי הוא או מת. עכשיו שהלכתי להרים לחפשו מצאוני בניך והביאוני לכאן. ומאחר שאני חיה ואתה בן אדם, יכול אתה לעשות בי ככל העולה על רוחך. אבל אני נשבע בחי העולמים שמעולם לא ראיתי את בנך, ומעודי לא בא בשר אדם לפי. שאנני כמו שאר החיות האורבות להרוג בעלי חי, ובזה היה ליעקב נחמה פורתא, שהיה שקוע בפלא הזה שראה, שהחיה דיברה, והוא שלחה חופשי למדבר.

ויש אומרים שיעקב הלך להרים ולקח י"ב אבנים וכתב על כל אחת מהן שם של שבט אחד ואת שם החודש שנולד בו, אמר להם: גוזרני עליכם שתתרוממו כשאקרא שם ראובן שהוא הגדול ולא זזו. וכן הזכיר יהודה ולוי ושאר השבטים, וכשהזכיר שם יוסף נתרוממו כל האבנים ממקומם. אח"כ עשה ניסיון זה באילנות, וכתב על כל אחד שם של שבט, והזכיר שם של כל שבט ולא נעו, וכשהזכיר שם של יוסף התכופפו האילנות והשתחוו לצד אילנו של יוסף. ובכל לא היה יעקב בטוח שיוסף עודנו חי. כי כן היה מן השמים שלא ידע כדי שיצטער. וכבר כתבנו לעיל בפרשת וישלח שעשו נתפיים עם יעקב עכשיו כשיעקב היה בצער בא עשו פתאום ועמו ארבעת אלפים אנשי מלחמה לבושים שריון והקיפו את בית יעקב מכל צדדיו והתחילו להמטיר חצים כמו גשם.

ויעקב עלה על החומה וראה את כל החיל הזה ונכנסה יראה בלבו, כי היו לו רק מאתיים עבדים וי"א בנים, שיוסף נעדר. והוא התחיל לדבר עמו בטובות וביקשו לפייסו, אבל לא שם לב לדבריו. אמר לו יהודה: אבא, עכשיו אין זמן לברכות שלום, כי רואה אני שהוא בא בהחלטה רעה כמו אויב. אז משך יעקב בקשתו והרג את אדורם האדומי, וירה בשנייה ופגע בירך עשו שחלה מאד.

ונערך קרב בין אנשי השבטים ובין אנשי עשו. כי השבטים יהודה ונפתלי וגד היו בצד דרום. לוי זן ואשר בצד מזרח. ראובן יששכר וזבולון בצפון. שמעון ובנימין וחנוך בן ראובן בצד מערב. ועם כל כלה היו חמישה עבדים של יעקב. ויהודה לבש עוז ויצא ראשון על האויב עם אנשיו, אבל כל היום היו עסוקים בסיכוך ראשיהם במגניהם מפני מטר החיצים. ויהודה הלך באמצע ונפתלי וגד הלכו כל אחד לצידו כדי להגן עליו וכך הרג בכוחו שישה גיבורים. וגד ונפתלי וחמישים העבדים הרגו כל אחד מהם איש אחד. ועם כל זה לא זז החיל ממקומו. והלכו בשנייה והרגו עוד כהנה. ובפעם השלישית יהרגו כל אחד שנים, ויהודה היה נועז מאד והתקרב יותר בפנים והרג עשרה בבת אחת, וגד ונפתלי הרגו כ"א שמונה, וכשראו העבדים שלבם של אדוניהם אמיץ והם התקדמו לתוך החיל, התגברו אף הם והלכו אחריהם והיו הורגים מאה גיבורים בבת אחת, בשתי ידיהם, כי היו מהממים אותם במכות והם נפלו. וגד ונפתלי הרגום. וכך עשו עד שבאו לצד דרום.

וכשראו אנשי עשו שאבדו חלק גדול מאנשיהם התרכזו כולם במקום אחד וערכו קרב ידיים עם יהודה ואנשיו שלחמו כמיואשים. ואף שאר השבטים ואנשיהם באו לעזרת יהודה. אבל יהודה היה עייף מאד ולא היה לו כוח עוד, עד שהיה נתון בסכנה בתוכם. ואז ערך תפילה לפני השי"ת בכוונה טובה ונתקבלה תפילתו. ונשבה רוח חזקה ונחשך העולם שאנשי עשו לא ידעו היכן הם. אבל יהודה ואנשיו לא הרגישו שום מבוכה, כי העולם היה בהיר מאד בשבילם. וכך היו הולכים וקוצרים בהם כקציר הצנון, עד שהרגו שלושת אלפים איש שהיו בשלוש הרוחות. ומן הצד הרביעי הרגו ארבעת מאות והשש מאות ברחו, ובכללם ד' בניו של עשו, שהם רעואל יעוש יעלם וקרח. ואליפז לא רצה לבוא לקרב הזה כי יעקב אבינו היה רבו שלמד תורה מפיו, וכשנודע לעשו שברחו שש מאות גיבוריו כמוכי רעם, עמד וברח עימהם לשעיר. והשבטים רדפו אחריהם, וכשהיו סמוך לעירם יצאו הגיבורים האלה ונפלו לרגליהם והתחייבו לשלם כל שנה מס, ובזה פטרו אותם.

"וּגְמָלֵיהֶם נִשְׁאִים נִכְאֶת וְצָרִי וּלְטָ" (ל"ז)

כ"ה). רש"י ז"ל – "למה פרסם משאם להודיע מתן שכרם של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח הרע". ואנא עבדא מוסיף ר"ת "נכאת צרי לוט" עולה למילה נצל רמז לזה שיוסף ינצל מידם ומן הגזירה ויעלה לגדולה ומחיה לאחיו בימים

הבאים "כי למוזיה עֲלֹזָנִי שְׁלֵהִים
לפְנֵיכֶם" (מ"ה ה').

"והבור רק אין בו מים" (ל"ז כ"ד). מים רמז
למכירת יוסף לאחר שיצא מן הבור. שר"ת מים
עולה מדינים, ישמעאלים, מצרים, רש"י ז"ל:
"וימכרוהו לישמעאלים והישמעאלים
למדינים והמדינים מכרו אותו למצרים"
(פ"ט כ"ו).

"ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי
בבית אדניו המצרי" (ל"ט ב'). המילה ויהי
מופיעה שלוש פעמים בפסוק לרמז על זכות אבות
שהגן בעד יוסף בירידתו מצרים. המילה "ויהי"
עולה בגמט' למניין "אל" כנגד "אלהי אברהם
אלהי יצחק ואלהי יעקב". שזכות אבותיו
מגן בעדו שהמילה מגן עולה שלוש פעמים א-ל וכן
שלוש פעמים "ויהי".

מעשה בחסיד אחד, שמימיו לא נשבע שבועה, לא
שבועת אמת ולא שבועת שקר. ומשום כך מצא חן
בעיני ה', ונתן לו עושר רב. כשהגיעה שעתו
להיפטר מן העולם קרא לבנו ואמר לו: בני, אתה
יודע שאנכי עשיר, וכל העושר הזה שחנן אותי ה'
הוא בזכות מצווה זו, שאינני נשבע לא שבועת אמת
ולא שבועת שקר. ועתה בני, שמע בקולי והיזהר

מאד במצווה זו ובשכר זו תחיה בעושר, ולא תצטרך לבריות כל ימי חיך. החסיד נפטר לבית עולמו. ולאחר ימי אבלו של צדיק נכנס הבן לבית מסחרו של אביו, ונשא ונתן בדרכו של אביו. יום אחד בא רמאי אחד, שידע על צוואת החסיד לבנו שלא ישבע, ואמר לבן החסיד: אתה חייב לי מאה דינרים, אמר לו בן החסיד: שקר אתה דובר. ענה לו התובע: אתה שקרן וגזלן, נלך לדיין, באו לפני הדיין וטענו את טענותיהם. אמר בן-החסיד: אבי צוה אותי שלא להישבע, ואיני רוצה לבטל צוואת אבי. אמר לו הדיין: אם כן עליך לשלם. בעל כורחו שילם לרמאי מאה דינרים. הלך הרמאי בשמחה רבה אצל חבריו ואמר להם: ה' הזמין לנו פרנסה נוחה וקלה על ידי אותו חסיד שוטה, וסיפר כיצד קיבל ממנו מאה דינרים על פי פסק דינו של דיין. הם שמעו את הדבר ושמחו כמוצאי שלל רב. וכל יום תבע אחד מהם סכום ידוע, והביאו את תביעתם לפני הדיין, ותמיד יצא אותו פסק דין: הישבע שאינך חייב או תשלם. ואותו מסכן שילם ולא נשבע. וכך היו ימיו של אותו חסיד בן חסיד במשפטים, ולא יכול לעסוק במסחר. ומיום ליו הלך וירד מנכסיו עד שנשאר נקי מנכסיו, ולא ממון ולא סחורה, לא חנות ולא בתים. רק חזר קטן שישבו בו הוא ואשתו ובגדיהם שעליהם.

אך אותם מוצצי דמו של בן-החסיד לא הרפו ממנו גם בהגיעו לדרגה התחתונה של עניות. בא אחד הרשעים ותבע ממנו דינר אחד. אמר בן-החסיד: אכזרים שכמותכם, דלדלתם אותי והשארתם אותי חוסר כל. אין לי פרוטה לקנות לחם. ועדיין אינכם מרפים ממני. הנח לי ולך לדרכך. ענה אותו רשע:

הישבע לי שאין לך כסף ואניחך. השיב בן החסיד בבכי: איני נשבע ולא אשבע. אמר התובע: אם כך נלך לשופט. אמר השופט: תן לו דינר או הישבע. לא נשבע ולא היה לו לשלם. שמו אותו בבית הסוהר. בבית הסוהר פרש כפיו לשמיים ואמר: רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שכיסי ריק, ולפיכך הוטלתי פה. ערום נשארתי. ה' נתן וה' לקח יהיה שם ה' מבורך. הגידו לאשת החסיד, שבעלה בבית הסוהר. אמרה האישה, לא נשאר לי בבית אלא בגד אחד. אכבס אותו ואמכור אותו, ואפדה את בעלי ממאסרו. נטלה אשת-החיל את הבגד והלכה אל שפת היד לכבסו. ובחוף עגנה ספינה. רב החובל ראה אישה יפת תואר יושבת וכובסת בבכי. נגש אליה ושאל אותה: למה את בוכה, היפה בנשים? ספרה לו את מצבה. אמר לה רב החובל: הא לך דינר אד. לכי והוציאי את בעליך מבית הסוהר, ובשכר זה תכבסי היום את בגדי, כי מחר אני מפליג מכאן.

לקחה האישה מידו את בגדיו ואת הדינר. נתנה את הדינר בידי בנה הגדול, והוא ואחיו הלכו לתת את הדינר לאביהם, שיצא מבית הסוהר.

והאישה ירבה וכבסה את בגדי רב החובל. ולאחר שיבשו הבגדים קיפלה אותם והביאה אותם אליו. הלה נטל מידה את הבגדים. וכרגע הרים גם אותה והשליך אותה באוניה. ומיד הרים את העוגן והתחיל מהפליג. בינתיים חזרו הבנים וראו מרחוק את חטיפת אימם ושמעו את צעקותיה, וגם הם התחילו לצעוק "אימא, אימא". אבל על שפת היום לא נמצא איש באותה שעה. ובינתיים התרחקה הספינה

מהחוף ונעלמה מן העין. הבנים חזרו אל אביהם בברי רב, וסיפרו לו את אשר קרה לאמם.

כשמוע החסיד שאשתו נחטפה התחיל סופק כפיו, תולש שאר ראשו וטופח על ראשו ומטיח ראשו בארץ וצועק מרה: אוי לי, מה חטאי ומה פשעי, שצרות כאלו באו עלי. אנא אלך במר רוחי. לא אוכל עוד להישאר בעיר הזאת. כל רכושי נגזל ממני, כבודי נהפך לבוז, ועתה ניטלה ממני חמדת ליבי, אשת חיל יקרה שלי. אמר ועשה. לקח את שני בניו ויצא מן העיר ללכת לעיר אחרת. הגיעו לנהר היו צריכים לחצות אותו. הרכיב את שני בניו על כתפיו וחצה את הנהר. בהגיעו באמצע רוחב הנהר מעדו רגליו ונפל, ועמו נפלו גם בניו. זרם המים נשא עמו את הילדים... התאמץ החסיד והגיע אל שפת הנהר ובכה בכי רב על שברו החדש.

בחולשה רבה מצער ומבכי קם ללכת, ולאחר הליכה מייגעת הגיע לכפר אחד, שישבו בו יהודים. שאלו אותו: מאין באת, ומה מעשיך? אמר להם: אני מעיר פלונית, ואני סוחר, אך מסיבות שונות נשארתי חסר כל. חוסו עלי, עזרו לי לעסוק באיזו מלאכה או במסחר כדי שאוכל למצוא פת לחם. הביאו לו בני הכפר בגדים ואמרו לו: במסחר לא תוכל לעסוק, כי אין לך קרן. ומלאכה לא במהרה לומדים. וממה תחיה עד שתלמד מלאכה? טוב לך אפוא שתקבל עליך להיות רועה הכפר ותמצא את מחייתך עד שתבוא תשועתך מאת ה'. קיבל החסיד את הצעתם, ובי הכפר האמינו בו ומסרו לו את עדריהם. בבוקר היה יוצא איתם למרעה, ובערב חוזר עם הצאן ומכניסן לגדרות, וגם הוא היה ישן בגדרות הצאן.

בני הכפר הזהירוהו על מקום אחד בנהר, ששם יש מערבולות, ואם ייפול שם כבש יטבע ולא תוכל להעלותו משם. ועל כן עליך להיזהר שלא להעביר את העדרים במקום זה.

עברו כמה ימים. יום אחד היה רועה את הצאן בסביבות אותו מקום מסוכן בנהר. הוא ישב על שפת הנהר, והצאן היה רועה בשדה. ישב והרהר על מצבו הדל. נזכר בעשרו ובאשתו ובשני בניו שנלקחו ממנו. התגברה עליו מרה שחורה והתפלש בעפר וקרע את בגדיו. ובייאושו הרב קרא "טוב מותי מחיי" ו "למה לי חיים". ומתוך צערו הגדול ניגש לנהר והשליך את עצמו באותו מקום מסוכן וטבע. מיד נכמרו רחמי השי"ת ואמר אליהו הנביא: לך והושע את העלוב הזה. ירד אליהו הנביא והוציאו מתוך המערבולת והוליכו לאמצע הנהר והראהו אוצר גדול של כסף וזהב. שאלו החסיד: מי אתה? בבקשה ממך מצא תרופה למכתי. ענהו אליהו הנביא: אל תירא, כל האוצר הזה לך הוא נתון. זהו שכרך בעולם הזה על ששמרת מצות אביך. ולא נשבעת שום שבועה ואפילו של אמת. בכה החסיד ואמר: מה לי כסף? מה לי זהב? את אשתי ואת שני בני אני מבקש. אמר לו אליהו: לך אצל מלך המדינה וקנה את חלקת האדמה הזאת שעל שפת הנהר, ותבנה שם ארמון. ובסתר תעביר לארמון את האוצר מעט מעט. ותקבע לך בית מסחר שנמלו של נהר זה לשאת ולתת עם אוניות הבאות שם. ואחרי כמה חודשים תמצא בע"ה גם את אשתך וילדיך האבודים. אליהו הנביא העלה את החסיד ליבשה, הראהו את הדרך לעיר הבירה ונעלם. בא החסיד

לפני המלך וקנה ממנו חלקת האדמה, בנה שם ארמון ועל ידו פונדק ובית מסחר גדול. והתקין מעגן טוב לאוניות. המשיך בדרכו מלפנים, נשא ונתן באמונה. הליכותיו עם הסוחרים ובעלי האוניות היו נעימות. שמו הטוב יצא למרחוק. וכל אוניה שעגנה שם היו בעליה מוכרים לו סחורתם וונים ממנו סחורה אחרת. והשי"ת ברך מעשה ידיו, והיו לו עבדים ושפחות וצאן ובקר.

עברה שנה אחת מיום שהתחיל במסחר. יום אחד עגנה אוניה אחת שם, ולאחר מו"מ קנה את כל הסחורה שהייתה על באוניה. בשעה שעמדו לפרק את הסחורה ראה החסיד שני עבדים צעירים יפי תואר שליבו נמשך אליהם. אמר לסוחר: מכור לי שני עבדים אלו. ענה הסוחר: איני יכול לעשות זאת. הם עבדי נאמנים ונבונים, ובלעדיהם לא אוכל לעשות שום דבר. אמר לו החסיד: אם לא תמכור לי את העבדים לא אקנה ממך את הסחורה. אני מוכן לשלם דמי העבדים ככל אשר תשית עלי. לאחר משא ומתן ארוך נאות הסוחר למכור לחסיד גם את העבדים. החסיד שמח מאד על הדבר. ולאחר ימים אחדים כשראה החסיד, באמת הם נבונים ונאמנים מסר בידם את הנהלת מסחרו. ולאט לאט נקשרה אהבתם בלבו אף על פי שלא ידע שבניו הם.

לאחר כמה שבועות באה אנייה אחרת, והחסיד קנה את כל הסחורה שהייתה בה. כשנפרד ממנו הסוחר לרדת לאוניה ולהפליג, נתן ה' בלב החסיד להזמינו למשתה בלילה. התנצל הסוחר ואמר: אדוני, לא אוכל לקבל את הזמנתך. שאלו החסיד: מפני מה? ענה לו הסוחר: יש לי באוניה אישה יפת תואר,

וקשה לי להשאירה שם לבדה. אמר החסיד: אל לך לדאוג. יש לי שני עבדים נאמנים, אשלח אותם לאוניה, והם ישמרו יפה את האישה הזאת, ואת כל אשר באונייתך, ואתה תהיה הערב אורחי, ונבלה יחד בנעימים. הסכים הסוחר, והחסיד קרא מיד את שני העבדים, ואמר להם: חגרו חרבכם וקשתכם ורדו באוניה הזאת ושמרוה עד אור הבוקר. ולא תתנו לאיש להיכנס באוניה. וגם לא תשימו שומרים אחרים במקומכם. כי ידידי הסוחר הזה מאמין רק בכם. מיד לקחו שני העבדים את כלי זינם וירדו באוניה לשמור עליה. אמר אח אחד לאחיו: אוניה זו דומה לאותה אוניה שבה נחטפה אימנו. דברים אלו עוררו תשומת ליבו של האח השני, הסתכל באוניה מכל צדדיה ואמר: אחי, אוניה זו היא אותה אוניה שבה הושלכה אמנו. נזכרו באמם וישבו לבכות בכי מר על גורלה בשבי. האישה שמעה קול בכי מר זה, יצאה מן התא שלה, נגשה אליהם ושאלה: למה אתם בוכים בחורים עלובים? סיפרו לה את מקרה אמם שנחטפה ואמרו: ראינו את האוניה, נזכרנו באמנו הורתנו, ואנו בוכים על גורלה הקשה בידי אותו שבאי אכזר.

האישה הבינה שאלו הם שני בניה. אך התאפקה ולא אמרה להם דבר. חזרה אל התא והתייפחה בבכי חרישי כל הלילה. בבוקר בא בעל האוניה והתכוון להרים את העוגן ולהפליג לדרכו. נכנס אל תא האישה ומצא שהיא בוכה? ענתה לו האישה, כלום לא יכולת למצוא שומרים אחרים אלא שני יהודים אלה, שהתעללו בי כל הלילה? כשמוע אדוני האוניה את הדברים הללו חרה אפו, ומיד הלך אל

הסוחר החסיד וצעק באוזניו על מעשי התועבה של שני עבדיו. אמר החסיד: איני מאמין לך. שני עבדים אלו ישרים ונאמנים, וחלילה להם לעשות כתועבה הזאת. לך והבא הנה את האישה, ואם יתברר לי, שאמת בפיה אסיר את ראשם מעליהם בידי. הלך האיש והביא את האישה לפני החסיד, שכיניו היה המושל. שאל המושל (הוא החסיד) את האישה: ספרי נא לי מה עשו לך שני העבדים הללו, ואם אמת הדבר שסיפר עליהם אדונך, אסיר את ראשם מעליהם לנגד עינייך. ענתה האישה: אדוני המושל, תחילה שאל את העבדים: מי הם? ומניין הם? ואיך הגיעו לכאן? ואח"כ אדבר אני את דברי. העבדים סיפרו את סיפורם. והמושל החסיד הרגיש רעד בכל גופו. כשגמרו לספר פרצה האישה בבכי ואמרה: אדוני המושל אלו שני בני. ואדם זה בשביל דינר אחד שנתן לי שכר כביסת בגדיו, חטף אותי ולקח אותי באונייתו. אמש ישבו שני המסכנים הללו ובכו, שאלתי אותם: על מה אתם בוכים? והם סיפרו לי על חטיפת אימם ועל טביעת אביהם בנהר. ידעתי שהם בניי. נמלכתי בדעתי, שאם אומר את האמת לאדם זה, הוא ימהר להפליג, ולעולם לא אראה את פרי ביטני. ולפיכך שיקרתי והעללתי עלילת שווא על בני אהובי נפשי, כדי שיובא ענייני לפניך, ואתה תושיענו, ולא תיתן שאם תיפרד מבניה היתומים, ותפדה אישה מסכנה מבית שביה. קנה אותי מידו ואני אהיה לך שפחה כל הימים.

לאחר דומיה של כמה רגעים פרץ מיין דמעותיו של המושל-החסיד ואמר: אמת את אשתי ואלו בנינו. וסיפרו זה לזה את כל מה שעבר עליהם מיום

שנפרדו. והחסיד חבק את אשתו ואת שי בניו ונפל על צוואריהם ובכה. א"כ נשא עיניו השמימה והודה לה' על כל הניסים שעשה להם. לאחר שנרגעו הרוחות קצת, אמרה האישה לבעלה: יהי ליבך סמוך ובטוח שאני נשארת טהורה וברה, ואיש לא נגע בי. ואם יש לך ספק בדבר, שאל את הארור הזה ויאמר לך כמה צרות ויסורים הביא עלי ולא נשמעתי לו.

קרא המושל החסיד את בעל האונייה ואמר לו: האישה אשתי והבנים בני. ועתה ספר לי כיצד באה אישה זו בידך? אמר הסוחר: אספר לך את האמת, ואתה תעשה בי שפטים כאשר תחפוץ. אישה זו יושבה על חוף הים וכיבסה בגד. ראיתה מן האונייה ותואר פניה שבה את ליבי. עליתי ליבשה וניגשתי אליה, והיא סיפרה לי שבעלה יושב בבית הסוהר בשביל דינר אחד. אמרתי לה: הא לך דינר ושלחי לבעלך שיצא מבית הסוהר, ובשכר הזה תכבסי היום את בגדי. כאשר הביאה לי את הבגדים נקיים ומקופלים, תפסתי בידיה ומשכתי אותה אל האונייה, והרמתי עוגן והפלגתי. אך אני נשבע לך באלוהי שלא נגעתי בה. כל פעם שרציתי לבוא אליה. הייתה אומרת "נדה אני". והרבה ייסורים וסיגופים סבלה מידי על הדבר הזה, שמנעה אותי מלשכב עמה. לבסוף אמרתי לה: תרדי באונייה ותחיי שם, וכשתטהרי תודיעיני ואוכל ליהנות במשכבך. אמש היה צריך להיות ליל טהרתה, כפי חשבונה. אך גברה עלי הזמנתך ולא יכולתי למלא תאוותי. מאת ה' היה הדבר. וברוך אלוהיכם ששמר אותה והביא אותה שוב בצל קורתך טהורה וברה. ואני נתון לחסדך אדוני המושל, עשה בי כראות עיניך. אך דע

לך שהיא זכה וברה, כי איש לא נגע בה מיום שחטפתיה מעל שפת הים ועד הרגע הזה. אמר לו המושל החסיד: לך לדרכך. אני מאמין לאשת חיל היקרה שלי, שלא נתנה לך לקרב אליה. וה' יסלח לך גם על כל הסיגופים שגרמת לה. שמחו החסיד ואשתו ובניהם שמחה גדולה. והדברים הגיעו לאוזני הערים מסביב. וכל ראשי הערים והכפרים באו לברכו על בוא משפחתו ואיחודם. והשי"ת ברך את כל מעשי ידיו, ונולדו להם עוד בנים ובנות. וכולם חיו באמונה וביראת ה', והעושר לא פסק מהם ומזרעם.

פרשת

מקץ

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי
קראתי מכל לב ענני ה' חקיך אצרה
צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת

מלך בעמו	מלך מלכים
קדוש ונורא	קרוב לקוראיו
צדיק בשחקים	צודק ומצדיק

"כשנכנסת השבת, כרוז קורא בכל הרקיעים,
התתקנו המרכבות, התתקנו המחנות, לפני אדוניכם.
אז יוצא רוח אחד מצד דרום ורוח ההוא נפרש על
כל אלו הצבאות והמחנות בצד ימין ומתלבשים בו
ורוח ההוא נקרא לבוש יקר של שבת אז השולחנות
שבני האדם עורכים בעולם הזה מתתקנים בהיכל
אחד. אשר חלקו של אדם ההוא בעריכת שלחנו
נראה שם כראוי והכל נמצא מתוקן בלי בושה איש
לפי כוחו" (זוהר הקדוש ויקהל קע"ה).

פרשת מקץ

פרשת וישב מסתיימת בפתרון החלומות לשר
המשקים ושר האופים ע"י יוסף. ובקשתו משר
המשקים "כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית
נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה" (מ' י"ד). יוסף
תולה את בטחונו בשר המשקים שיוציאהו מבור
האסירים, אך הפרשה מסתיימת ב "ולא זכר שר

המשקים את יוסף וישכחהו" (מ' כ"ג). והמפרשים מפרשים "מקץ שנתיים" יוסף ריצה תקופה נוספת בכדי לכפר על הביטחון באדם ולא בה'. רמז לזה נמצא ב "ויהי מקץ". "ויהי" עולה מניין "לא". מקץ עולה מניין זכר עם האותיות (זיכרון). מכאן ש"ויהי מקץ" תקופת השנתיים נבע מכך ששר המשקים לא זכר את יוסף ושכחהו ברצון ה'. בפסוק מופיע "לא זכר" "וישכחהו".

"ויהי בבוקר ותפעם רוחו" (מ"א ח').
 "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו" (ש"ע ריש ס'-א'). בבוקר בעת קימת האדם ממיטתו ומיתתו (שהרי שונה אחת משישים טעם מיתה). ישלו לקום בהתפעמות רוח בקירבו ז"א אהבה וכמיהה אל בוראו בעומדו בפני מלך גדול ונורא ויזרז תנועותיו בכדי לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד". (תהלים ט"ז ח'). וילמד ממעשיו הרעים לעבודת ה'.

"את חטאי אני מזכיר היום" על האדם בכל יום ויום להתוודות על חטאיו ולמנותם אחד אחד כדי שהקב"ה ימחל עוונותיו. וישנם ארבעה פרקים לעשות תשובה; וכל פרק בערו של יום. הערב הראשון יום החטא עצמו שממתינין לו לאדם עד הערב לעשות תשובה. ערב שני הוא ערב שבת. ערב שלישי הוא ערב ראש חודש שבו עולים הימים והשבועות וזה טעם תיקון ערב ראש חודש ותענית ערב ראש חודש. והערב הרביעי, הוא ערב ראש השנה ותחילת עשרת ימי תשובה.

ואצטט כאן מדברי ר' אהרון ראטה בספרו טהרת הקודש על חשיבות הוידוי והתשובה, וזה לשונו: ואם אדם שוכה לתקן את בחינת היום בתשובה אז מעלתו גדלה עד למאד, כי יש היכל מיוחד בשמיים שההיכל קדוש ונורא, שנקרא היכל מארי דחושבנא (ומי שהוא מהמארי דחושבנא זוכה להיכנס בזה ההיכל לאחר אריכות ימיו ושנותיו)...

...לכן אש/רי חלקו וגורלו למי שזוכה להיות מכת הנקראים מארי דחושבנא. כי כן נקראים בלשון מארי שהיא לשון חשיבות כמו מר, כי הוא שולט על החשבון..." עד כאן לשונו בספר טהרת הקודש חלק ב' מאמר מארי דחושבנא עמ' ש"נ עיין שם ותחיי נפשך.

"ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ" (מ"ב ו'). יוסף הצדיק בעל מידת היסוד התגבר על היצר וכפהו תחת שלטונו. ורמז לזה נמצא במילה "השליט" שעולה עם האותיות למניין שטן ולכן נאמר "הוא השליט" שיוסף שלט ביצרו ובשטן למרות כל הקורות אותו בארץ מצרים.

"על הארץ" – ששלט יוסף על האריות והגשמיות והיו בעיניו כלא כלום ועצם היותו שליט על כל ארץ מצרים לא גאה ליבו ולא רמו עיניו ונשאר במידת צדקתו ואף הוסיף עליה.

"הוא המשביר לכל עם הארץ" שזכותו של צדיק בעיר מגן על כל תושבי העיר והארץ שנאמר "הוא הודה והוא הדרה" (רש"י ז"ל) וזכותו מתקיימים תושבי העיר לחיים ולפרנסה שנאמר "הוא המשביר" שניתן לעם בזכותו.

"את האלוהים אי ירא" (מ"ב י"ח). "סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם" (קהלת י"ב). ראשית יסודו של האדם מתחיל ביראת ה', זהו הבסיס עליו יכול האדם להקים בנין מפואר בנפשו שנאמר "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קי"א).

כתונת פסים – פסים נוטריקון "סריס פרעה יצא ממנו" רצה לרמוז שיהיה שרו של פרעה ויעלה לגדולה.

חלום פרעה: "והנה שבע פרות" והנה – עולה מניין שישים ושש כמניין בנבואה, לרמז שחלום שיש בו חלק משישים מנבואה.

"וירדו אחי יוסף לשבר בר במצרים" (מ"ב ג'). אל תאמר לשבר בר, אלא "לבשר רב" (ראה ענין יוסף רב על אחיו). אחי יוסף יצאו לחפשו במצרים ונקלעו לצרה לפני יוסף כנאמר "ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה עלינו הצרה הזאת" (כ"א). יראת אדם צרות ויסורין באים עליו יפשפש במעשיו כאחי יוסף.

"ויקח מאתם את שמעון ויאסר אותו לעיניהם" (כ"ו). גבר עונשם של שמעון ולוי בעקבות ההרג שגרמו בשכם והתרעם עליהם אביהם. "עכרתם

אותי ביושב הארץ" עונשו של שמעון שנכלא ע"י יוסף עד שוב אחיו מכנען.
לוי – "בכתף ישאו לעבוד ולמשא" בני בניו ישאו את משכן העדות ויעבדו את ה' ולא יהיה להם חלק ונחלה בישראל. שנאמר "אפיצם ביעקב ואחלקם בישראל (פ' ג"ט) ונאמר עוד "לא יהיה לכהנים הלוי כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל" (דברים י"ח א').

"ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף וילבש אותו בגדי שש וישם רבד הזהב על צווארו; וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו ויקרא לפניו אברך ונתון אותו על כל מצרים"; (מ"א פסוק מ"ב, מ"ג). לע"ד חבוי כאן רמז גדול לדרכי עבודת האדם את בוראו וזה רמוז במתנות שקיבל יוסף הצדיק והם: טבעת, בגדי שש, רביד הזהב, מרכבת משנה.

טבעת: מרמז על קשר הנישואין בין הקב"ה לכנסת ישראל (עמישראל) שרמוז בשיר השירים. וכשאדם מניח תפילין ומקרב עצמו לבוראו מקיים הקב"ה תנאי הכתובה לספק צרכי הכלה. ומחויב שנאמר: "וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים; וארשתיך לי באמונה וידעת את ה'" וכל תנאי הכתובה בתנאי ש "וידעת את ה'".
בגדי שש – שש עולה בגמט' מניין שש מאות כמניין המילה ציצית.

בגדי שש: רמז לאור המקיף שהאדם שוכה בו בקיום מצוות ציצית. אצטט לך כאן לשונו של רבנו יוסף חיים בקדמת פרשת בראשית בספרו בן איש חי

וז"ל: "והנה המלבושים יש בהם אור המקיף מחוץ להם כנודע: כי יש אור פנימי בפנים ונכלל בתוך הגוף, והמלבוש סובב את הגוף, ועל המלבוש הם האורות המקיפים ועומדים מחוץ המלבושים, ולכל לבוש ולבוש יש בחינת אור מקיף כפי ערכו. ואין לך דבר שדוחה את הקליפות כמו אור מקיף. ובזה מובן הטעם שפיר דהציצית כוון דהוא בחינת אור מקיף, יש בו לדחות הקליפות, וממילא תדחה השכחה ותגבר הזכירה. בראיתו לזכור מצוות ה'. כי בראיתו על ידי הכוונות השייכים לזה, תתעורר הארת אור המקיף שהוא סוד הציצית עכ"ל. ומכאן אנו למדים חשיבות קיום מצוות ציצית תדיר החל בטלית גדול וכלה בציצת קטן שאל לאדם להסירו מעליו רק בכניסתו למרחץ. ועוד רבו כהנה מעלות הציצית.

"רבד הזהב על צוארו" רמז לקבלת עול תורה ומצוות כמשא ברצון, שאדם נושא תכשיט יקר על צוארו. ויש ללמוד זאת מיששכר שנאמר בו "ויט שכמו לסבול" בעולה של תורה (ראה רש"י ז"ל). "רבד" בגמט' עם האותיות עולה כמניין המילה "ארז" עם הכולל כנאמר "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגא" (תהלים צ"ב). צדיק עם האותיות עולה כמניין המילה "ארז", שלאחר שנטה שכמו לסבול נהיה צדיק.

"מרכבות המשנה" מרכבת, בעלת חמש אותיות. האות האמצעית אות כף מרמז על כתר התורה. אותיות מרוחקות מתקבלת המילה "מת" שמי שמתרחק מן התורה נעשה לו סם המות. אותיות קרובות מתקבלת המילה "רב" שמי שמתקרב

לתורה נקרא רב שמוסיף והולך וגודל בדרך התורה, ונעשה לו סם חיים. וגופ[ו] נעשה מקודש והיצר הטוב רוכב על היצר הרע, שהמילה "משנה" עולה בגמט' למניין שלוש מאות תשעים וחמש (395) בהיפוך סדר המשפטים נקבל 359, שזה מספרו של השטן שהיצר הטוב רוכב על השטן במרכבת הקודש והשטן נעשה משנה ליצר הטוב. ובסופו של דבר "ויקראו לפניו אברך" שנהיה ברוך לה' וזוכה לברכות שבתורה. ובהיפוך אתוון נקבל "אך רב" שזוכה אך להוסיף ולגדול בדרכה של תורה. "ונתון אותו על כל ארץ מצרים" ארץ מצרים, מקור הטומאה והזוהמה, מסמל את היצר הרע שנכסף ונשלט ע"י הצדיק ועל זה נאמר "ונתון אותו על כל ארץ מצרים" ששליטתו מוחלטת ביצר וכפוף לו ואיינו יכול להרע לו יותר.

"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים" (מ"א ל"ג). יוסף הצדיק לאחר פתרון החלום מציע לפרעה אדם שינהיג את פתרונו בארץ מצרים ומשתמש במילים "איש נבון וחכם". ופרעה בתשובתו אומר: "אין נבון וחכם כמוך" ומחסיר את מילת התואר איש. ואנא עבדא שואל, הכיצד? ההצעה והתשובה מראות שתי השקפות עולם שונות. יוסף, שהקו המנחה אותו הוא "הלוא לאלהים פתרונים" (מ-ח) "בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה" (מ"א ט"ז), עומד מול מלך עובש עבודה זרה שאינו מכיר בה' ודוגל בקו של "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" ומאמין אך ורק

ביכולת האדם ולא בהשגחה האלהית וזה הרמז להשמטת המילה "איש".
 המילה "איש" בנוטריקון עולה "אדם ירא שמים" ולכן פרעה החסיר את המילה איש כדי לחדד את תשובתו.

מובא כאן לשון "סדר הדורות" על עלית יוסף לגדולה בחצר פרעה בזכות ההשגחה האלהית וז"ל:
 "בעת ההיא ופרעה מלך מצרים ישב על כסאו בארץ מצרים וישכב במשכב הלילה ויחלום והנה עומד על היאור כו', יאור מצרים הוא שיחור כו' ופתרון החרטומים לא הוכשר בעיני המלך, ויצו המלך ויעבירו קול בכל ארץ מצרים לאמור כל איש חכם המבין לפתור חלומות אשר לא יבוא היום לפני המלך יומת ומי אשר יגיד על נכוננו יינתן לו כל אשר ישאל, ויבואו כל החכמים ומכשפים אשר במצרים ובגושן וברעמסס ובתחפנחס ובצוען וכל הפרתמים והשרים והמשרתים ויפתרו וכו', לא ישרו כולם בעיניו כי ידע המך בחכמתו כי לא דברו נכונה, כי מא ה' הייתה זאת למען צאת יוסף מבית האסורים, ויצאו כלם בבושה וכלמה, ויצו המלך ויעבידו קול במצרים להמית את כל החכמים והחרטומים לא יחיה מהם איש.

יקומו שרי הטבחים וישלפו חרבם ויחלו להכות בהם, ויהי אח"כ ויבא מירוד שר המשקים ויאמר יחי המלך לעולם וכו', ל תהרוג אנשי מצרים הנם כו' הנה עבד בבית הסוהר כו' וכאשר פתר לנו כן היה, וישלח המלך להביאו ויאמר לכו אליו ואל תהבלוהו פן יבהל ולא ידע לדבר נכונה כו', והמלך יושב על

כסא מלכותו בלבוש מלכות בבאפוד זהב והפז אשר
 עליו נצץ והבריק והאודם והנופך מתלהטים וכל
 אבני הפארת אשר בראש המלך מתלהטים ויפלא
 יוסף מן המלך מאד, והכסא אשר עליו המלך מצופה
 זהב וכסף עם אבני שוהם ולו ע' מעלות, ויהי
 משפטם בכל ארץ מצרים כל איש אשר יבוא לדבר
 אל המלך אם הוא שר וחשוב בעיני המלך יעלה אל
 המלך על הכסא עד מעלה ל"א וירד המלך על
 המעלה ל"ו ודבר עמו, אם מיתר העם הוא ועלה עד
 ג' מעלות וירד המלך ברביעית ודבר עמו, עוד היה
 משפטם כל איש אשר יבין לדבר ע' לשון ועלה
 שבעים מעלות ועולה עלה ודבר עד געתו לפי המלך
 ואיש אשר לא ישלים שבעים לשונות יעלה במעלות
 כמספר אשר ידע ויבין לדבר. ומשפט מצרים היה
 בימים ההם שלא ימלוך עליה מלך כ"א אשר ידע
 לדבר ע' לשון, ויהי כבוא יוסף לפני המלך וישתחו
 לפני המלך ארצה ויעל עד שלושה מעלות וישב
 במעלה שלישי וירד המלך אליו וישב במעלה ד'
 ומדבר עם יוסף ויאמר אליו המלך חלום חלמתי ואין
 פותר כו', ויאמר יוסף ז' פרות וכו', ויאמר המלך מי
 יאמר ומי ידע כי דברך נכונה, ויאמר אל המלך זה
 לך אות הנה אשתך יושבת על המשכר ביום הזה
 וילדה לך בן ושמחת בו והיה בצאת הילד ממעי אמו
 ומת בנך בכרוך אשר נולד לך מזה שנתיים ימים
 ונחמת בילד יולד לך היום וישתחוה לפני המלך
 ויצא וכו', ותבואן האותות כאשר דבר יוסף כו', אחר
 הדברים האלה ויקבץ המלך שריו והפחות
 והפרתמים ויאמר הנה שמעתם דברי האיש העברי
 וכל האותות אשר באו ידעתי כי גם פתרון

החלו נכון הוא בקשו נא וראו הנמצא כזה אשר חכמה ודעת בליבו ואפקידהו בארץ ויאמרו כל ארצך בידך את אשר ייטיב בעיניך עשה, ויאמר המלך אחרי הודיע אלהים את האיש העברי את כל אשר דבר אין נבון וחכם כמותו בכל הארץ אם טוב בעיניכם אשיתהו על הארץ והוא ימלט הארץ בחוכמתו, ויענו כל השרים הלא כתוב בדתי מצרים ולא יעבור אשר לא ימלוך איש במצרים ולא משנה למלך כ"א, הודע ע' לשון וזה לא ידבר כ"א בלשון עברית, אך שלח אחרי ונסה אותו ויאמר המלך לעשות כן למחר, ויהי בלילה וישלח ה' אחד ממלאכיו ויבוא אל יוסף והוא שוכב במשכב הלילה בבית אדוניו בבור ויעירהו משנתו וילמדנו כל לשון בני האדם ויקרא שמו יהוסף ויתמה יוסף על המראה אשר ראה, ויהי בבוקר וישלח המלך אחרי שריו ועבדיו ויבאו כולם ויצו להביא את יוסף ויצו המלך ויעל יוסף על מעלת הכסא וידבר יוסף אל המלך בכל הלשונות ויעל יוסף עלה ודבר אל המלך להפקיד את יוסף למשנה למלך ויאמר לו המלך אתה תהיה לי למשנה כו' ומתחת ידי יקחו שרי ועבדי חקם אשר ינתן להם מדי חודש כו', וירכיבוהו במרכבת השני אשר למלך ההולכת מול מרכבת המלך וירכיבוהו על סוס עצום וגדול מסוסי המלך ויצאו את יוסף כל המשחקים במצלצלים ובכנורות וכל כלי זמר ואלף תופים ואלף מחולות ואלף נבלים בלכו אחרי וחמשה אלפים בחרבותיהם שולפות בידיהם כו', ועשרים אלף איש מגדולי המלך אזורים באזור עור מצופה זהב הולכין לימין יוסף ועשרים אלף משמאל, וכל הנשים ונערות עלו על הגגות

ותבנה ברחובות משחקות ושמחות ביוסף ותראנה בתואר יוסף וביפיו וכל אנשי המלך מקטרין לפניו ואחריו בקידה ובלבונה ומפזרים בכל הדרך מור ואהלות ועשרים איש קוראין לפניו בקול רם הראיתם איש הזה אשר בחר בו המלך למשנה ואשר ימרה פיו ואשר לא ישתחוה לו ארצה ימות ובכלות הקוראים לדבר והשתחוו כל המצרים ליוסף ארצה ויאמרו יחי המלך גם יחי המשנה וכל יושבי מצרים התשחו כו', וישא יוסף עיניו לשמים ויאמר מקים מעפר דל ומאשפות ירים אביון ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך כו', ויראוהו כל ארץ מצרים ואוצרות המלך ויתן לו המלך אחוזת שדה וכרם ושלשה אלף ככרי כסף ואלף ככרי זהב ואבני שוהם ובדולח ומתנות רבות, ויהי ממחרת ויצו המלך לכל מצרים להביא ליוסף מנחות ומתנות ויעשו בימה גדולה ברחוב העיר וישליכו על הבימה איש נזם שהב ואיש קשיטה אחת טבעות ועגילים וכל כלי מעשה זהב וכסף ואבני שוהם ובדולח אשר נמצא בידו נתן ויקח יוסף וישם באוצרותיו, גם כל השרים והפרתמים נתנו לו מתנות, עדיין נוהגים במצרים כשרוצים לעשות שליט צריך שיהיה עבד ויקנה אותו שר הטבחים ואח"כ כופר בדתו וא"כ נעשה שליט. בר"ה יצא יוסף מבית האסורים.

ומעשה היה באנקילוס הגר שבשעה שנתגייר שלח המלך גדוד של אנשים לירושלים כדי שיביאו אותו. כשבאו אצלו הביא להם ראיות מרובות כל כך מן הכתובים והוכיח להם תורתנו אמת, ונמשכו אחריו

וגם הם נתגיירו. חזר המלך ושלח גדוד אחר וצוה להם שלא ידברו עמו שום דבר, אלא יתפסוהו ויביאוהו אליו. וכשבאו ותפסו אותו והלכו עמו למקום שהלכו אמר להם אנקלוס רוצה אני לומר לכם דבר אחד מדרך העולם שאינו נוגע לדברי תורה. אמרו לו מה אתה מבקש לומר. אמר להם, מדרך העולם כשמלך הולך עם אנשיו, האם המלך נושא את האבוקה לפני אנשיו או אנשיו מובילים האבוקה כדי להאיר למלך. אמרו לו, האנשים מוליכים האבוקה להאיר למלך. אמר להם אנקלוס בואו וראו החיבה הגדולה שמחבב שהקב"ה את ישראל, שהוא עצמו לקח עמוד אש והאיר לפני ישראל כמו שנאמר וה' הולך לפניהם יומם (שמות כ"ג). וכך היה אנקלוס מדבר עמם עד שגם הם התגיירו. שלח המלך גדוד שלישי וצווה להם שלא לדבר עם אנקלוס שום דבר שהוא אלא יביאוהו עמם. כשהוציאוהו מן הבית ראה מזוזה על הפתח, נתן ידו על המזוזה ונשקה, אמר להם, היודעים אתם מהו שדבר הזה שנשקתי. אמרו לו, מהו. אמר להם: מנהגו של עולם מלך יושב בביתו ועבדיו משמרים אותו מבחוץ. אבל הקב"ה אינו כן, כי עבדיו יושבים בפנים והוא משמרם מבחוץ. דכתיב ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם. וגם הגדוד הזה נתגייר, ולא רצה המלך לשלוח גדוד אחר.

ומעשה היה ברבנו הקדוש ששלח לו אדם אחד דורון מרגלית יקרה ביותר. אמר לו, וכי יכול אתה לשלוח לי דבר שערכו כמו מרגלית זו. שלח לו רבנו הקדוש מזוזה. אמר לו אדם זה. אני שלחתי לך דבר יקר כל

כך ואתה שלחת לי דבר ששווה כמה פרוטות. אמר לו רבנו הקדוש, אתה שלחת לי דבר שיש לו ערך, שיש דבר שעולה ערכו של זה, ואילו אני שלחתי לך דבר שאין ערך לו, שאפילו תעריך נגדה כל הכסף והזהב והמרגליות שבעולם לא ישוו נגדה. כמו שנאמר: וכל חפצִיך לא ישוו בה (משלי ג'). ועוד אתה שלחת לי דברים שצריכים לשומרו, שלא יבואו גנבים ויגנבו אותם. ואילו אני שלחתי לך דבר שאתה ישן בפנים והוא משמר לך מבחון. ולכן כותבים על המזוזה מבחון השם שד"י שזה שם הקב"ה השומר על ישראל. ועוד שר"ת שומר דלתות ישראל. ועוד טעם שכותבים מבחון, כוון שהגויים חושבים שכל הטובה שיש לנו הן המזונות והן הבית בא לנו בגלל משלנו. אבל כוון שהשם שד"י שליט על המזלות אנו כותבים השם הזה על המזוזה שאין כוח ביד הכוכבים לעשות דבר, אלא הכול תלוי בהקב"ה...

פרשת

ויגש

ויהי נעם אדני אלהנו עלינו, ומעשה ידנו כוננה עלינו
י-הוה הושיעה, המלך יעננו ביום קראנו
גל איני ואביטה, נפלאות מתורתך
שובה ה' עד מתי, והנחם על עבדך

ויהי רצון	ותחינה מכבודך
יתגדל שמך	יתרומם פארך
גלה טובך	גדולה רצויה
שובה רצה	שארית עמך

יכולה היא שבת שתרחם עלינו ויקבצנו הקב"ה מן
גלותנו, ואם שמחו ישראל שתי שבתות כהלכתם
מיד נגאלים (זוהר הקדוש סתרי תורה ל"ג).

פרשת ויגש

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני" (מ"ד י"ח).

בי תלוי הדבר ולא באחי. שאני מלך על אחי שהמילה בי מסמל י"ב שבטים שמלך עליהם יהודה, שנאמר "לא יסור שבא מיהודה" (מ"ט י') שכל השבטים תחת שלטונו. ואתה אדני, מלך על ארץ מצרים "ויוסף הוא שליט הארץ" (מ"ב ו'), לכן יעמוד מלך מול מלך ויאמר דברו ולא דרך מתורגמן. ובכל זאת מוסיף יהודה ואומר: "ידבר נא עבדך" שאדם הנמצא בסכנה ימחל על כבודו, וע"י כך יזכה להציל עצמו והסובבים אותו ויזכה לזה שנאמר "כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו" ובנימין היה אמור להיות עבד ליוסף. עבד נחשב לעני ועני נחשב למת (נדרים ס"ד ע"מ ב'). שהוא תלוי באדונו ולכן יהודה רצה להציל את בנימין אחיו ממות רוחני.

"דבר באזני אדני" דבר – שידורו (יגורו) דברי באזני אדני ויהיו מקובלים עליו.

באזני – שמזינות את האדם בדברי שמיעה, אבל אתה אדני חכם ויודע להבדיל דברי אמת מדברי הבל.

"ואל יחר אפך בעבדך" שפקפקתי ביכולתו לשפוט ומצאתי עוז לנפשי לומר דבר באזניו ולרמוז לו על אמת והבל.

"כי כמוך כפרעה" – כי כבודך במקומך מונח ואתה עדיין מלך כפרעה שלא עורער שלטונו.

"ואמר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד הנה" (מ"ד כ"ה). "אך" לשון המעטה – שיש בו ספק שנטרף ומכאן שיוצא שעדיין חי. שר"ת טרף טרף" עולה מניין "חי". חי לרמז על חי יוסף.

"לא ראיתיו עד הנה" אך עתיד אני לראותו בגדולתו שס"ת על עד הנה" עולה מניין מלך במ"ק, עד הנה בגי' מלך גדול ע"ה.

"ויתן את קולו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה" (מ"ה ב'). כיצד יכלו לשמוע כל מצרים ובית פרעה, שהרי יוסף אמר "הוציאו כל איש מעלי ואל עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו" לפי דברי הכתוב, כל הניצבים יצאו מהאולם וכיצד יתכן שכל מצרים שמעו. ועל זה נאמר "מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי שמים אך שערי דמעה לא ננעלו" כנאמר בזוהר הקדוש במדרש הנעלם, שיר השירים דף י"ג-נ"ד וסוגרו דלתים בשוק: "אלו הם השערים העליונים שכולם ננעלו זולת שערי הדמעות שלא ננעלו". הבכי של יוסף היה כה טהור וכה כנה שפרץ דרך רקיעים וגרם להשפעה בלב כל אדם בסביבתו שהדמעות יקרות מאד והשפיעו השפעה חיובית על כל יושבי תבל, ולכן שמע כל מצרים שנאמר "הקול נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו" וייטב – שהטיב להם בזכות יוסף.

"ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי" (מ"ה כ"ח). לכאורה מילת רב מיותרת היא, אך העניין מרומז על הכרת ישראל בחלומותיו של יוסף שנאמר "ואביו שמר את הדבר" (ויב ל"ז י"א). שציפה ליום בו יתגשמו חלומות יוסף, והנה יום זה התגשם וצפן בחובו נפלאות דרכי ה'.

ורמוז במילה "הדבר". נחלק את המילה לשני חלקים: "הד" עולה למניין "חי" במ"ק. "בר" בהיפוך אתוון עולה "רב". מכאן יוצא "רב חי" שיוסף עלה לרב על אחיו ועדין חי (ראה מאמר הבר ריק, פרשת וישב).

"עוד יוסף חי"

מילת המפתח המופיעה במקרים רבים בפרשה הנה מילת "עוד" המרמזת על מידת יוסף שהיא מידת "יסוד" שעולה בגמט' במניין "עוד" (שמונים).

ומובא כאן לשון סדר הדורות הלקוח ממדרש רבה. ויבואו אחריהן שני הרעב ויפתחו כל מצרים אוצרות הבר כי חזק עליהם הרעב וימצאו כל האוכל מלא סס ועש ולא יצליחו לאכול, ויצעקו לפני פרעה תנה לעבדיך אוכל למה נמות, ויען פרעה למה לא שמעתם ליוסף לצבור בר לשני הרעב, ויענו כן עשינו אלא שמלא סס ועש ולא יצליח לאכילה, ויאמר לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, ויבואו אל יוסף ויספרו כו' ויפתח יוסף את כל האוצרות כו' ובכל הארצות היה רעב, ויבואו כל יושבי ארץ כנען ופלשתים ועבר הירדן ובני קדם וכל ערי כל הארץ הקרובים והרחוקים למצרים לשבור בר, ויפתח יוסף אוצרות האוכל וישם עליהם פקידים, וידע יוסף כי גם אחיו יבואו ויעביר קול בכל מצרים מטעם המלך והמשנה איש אשר יחפוץ לשבור בר במצרים אל ישלח עבדיו כ"א בניו, גם כל איש מצרי או כנעני אשר יבא מכל הארצות לשבור בר במצרים וימכרו בכל הארץ יומת, כי לא ישבור כל איש כ"א למחית ביתו, גם כל איש אשר ינהג ב' או ג' בהמות יומת כי

לא ינהג אדם כ"א בהמתו, וישם יוסף שומרים בשערי מצרים ויצום לאמור לא תתנו בר עד כתבו שמו ושם אביו ושם אבי אביו ותביאם אלי בערב. ויוסף עשה הדברים האלה למען ידע בבוא אחיו מצרימה, וישמעו כל יושבי ארץ מזרח ומערב החוקים אשר שם יוסף כו', ויצו אותם יעקב בבואכם העירה אל תבואו יחד בשער אחד מפני יושבי הארץ וילכו עשרה בניו כי את בנימין לא שלח כו', ויהי בדרך וינחמו על יוסף בכל אשר עשו לו ויאמרו איש אל אחיו ידענו כי יוסף אחינו ירד מצרימה ואם מצאנוהו ולקחנוהו מאדונו בפדיון ואם אין בחזקה ומתנו עליו, ויהי בקרבם מצרימה ויתפרדו איש מאחיו ויבואו בני יעקב בעשרה שערי מצרים והשוערים כתבו שמותם ויביאם ליוסף בערב, ויצו יוסף לכל שומרי האוצרות שיסגרו אוצרות הבר כ"א אחד יהיה פתוח לשבור ממנו כל הבאים, ויצן יוסף שמות אחיו כתובים לאשר על האוצר הפתוח ויאמר אליו כל אשר יבא אליך לשבור תשאל אותו שמו והיה בבוא השמות האלה תפשתם ולשחתם אלי, ובני יעקב כאשר באו תוך העיר ויתקבצו יחד לבקש את יוסף טרם ישברו אוכל וילכו אל החוצות הזונות כי אמרו יוסף יפה תואר ויפה מראה ושם יהיה ויבקשו ג' ימים ולא מצאו והאיש אשר על האוצר הפתוח שלח ליוסף, כי זה ג' ימים לא באו האנשים אשר נתת לי שמותם וישלח יוסף עבדים לבקשם וילכו ויבקשו מצרים ולא מצאו והלכו גושנה ועיר רעמסס ולא מצאום ויוסף עוד וישלח ט"ז עבדים ויתפזרו בד' פנות העיר וילכו ד' עבדיו וימצאום בבית הזונות ויביאום לפני יוסף וישתחוו

לו, ויוסף יושב על כסאו בלבוש בוך וארגמן ובראשו עטרת זהב וכל גבריו סביבו ויראו בני יעקב ויפלא בעיניהם מאד תארו וטוב אפיו והדר פניו וישתחוו לו עוד אפיים ארצה ויכירם יוסף והם לא הכירוהו, וידבר אליהם מאין ה'באתם ויענו כולם מארץ כנען לשבר אכל כי כבד הרעב כו', ויען יוסף אם באתם לשבור אוכל למה תבואו בי' שערים אין זה כ"א לחפור הארץ באתם, ויאמר לא היו עבדיך מרגלים כי כך ציוה אבינו כו', ויאמר יוסף כל הבא לשבור הולך לדרכו ואם היום ג' ימים בארץ, ומה תעשו בחוצות הזונות כו', ויאמרו כי אחד מאחינו נאבד וביקשנו אותו כו', ויאמר הלא אמרתם כי מבני יצחק בן אברהם אתם מה יעשו בני יעקב בבתי זונות, ויאמרו שמענו כי ישמעאלים גנבוהו ומכרוהו אותו למצרים ועבדיך אחינו יפה תואר ומראה ונאמר איננו כ"א בבתי זונות, ויאמר יוסף חי פרעה כי מרגלים אתם כו', ויאמר יוסף והנה מצאתם אותם ויבקש מכם אדוניו מחיר רב ויאמר ניתן, ויאמר ואם לא יחפוץ לתתו במחיר מה תעשו, ויענוהו אם לא יתנהו והרגנו אותו ולקחנו אחינו והלכנו, ויאמר יוסף הוא אשר דברתי מרגלים אם כי להרוג יושבי הארץ באתם, כי שמענו אשר ב' מאחיכם הכו כל יושבי שכם בעבור אחותכם כו', אך בזאת אדע כי כנים אתם תשלחו אחד מכם אחיכם הקטן ולהביאו אלי, ויקרא לשבעים גיבוריו ויאמר קחו האנשים למשמר, ויעשו כן ויהיו במשמר לשלשה ימים וייקח מאתם את שמעון ויאמר לאסרו ולא אבה שמעון כי היה גיבור ולא יכלו לאסרו, ויקרא יוסף לשבעים גיבוריו וחרבות שלופות וייבהלו כל בני יעקב

ויחזיקו בשמעון לאסרו ויצעק שמעון אליהם צעקה גדולה ומרה ותשמע למרחוק וייבהלו הגיבורים ויפלו על פניהם וינוסו וכל האנשים אשר היו את יוסף נסו, ויישאר אך יוסף ומנשה בנו ויקם מנשה וייחר אפו ויכה את שמעון באגרופו בעורפו וינח שמעון מחמתו ויאסרהו וידחהו בית הכלא ויתמהו בני יעקב ממעשה הנער ויאמר שמעון אל אחיו אין זאת מכת מצרי כ"א מכת בית אבינו כו'. ויצו יוסף למלאות כליהם בר ולתת איש כספו בשקו כו', ויבאו במלון ויפתח לוי את שקו לתת מספוא לחמורו וירא והנה כספו כו', וילכו ויבואו בית אביהם ויצא יעקב וביתו לקראת בניו וירא אין שמעון כו' ויגידו לו כו', וישבו בני יעקב ימים ושני חדשים עד כלות השבר ותרעב כל בית יעקב ויבואו ילידי בני יעקב יחד וייגשו אל יעקב ויסבבו אותו לאמור תנה לנו לחם ולמה נמות ויבך יעקב בכי גדול וירחמו רחמיו עליהם ויקרא לבניו ויאמר שובו שברו וכו', ויאמר יהודה אם אתה משלח את אחינו נרד כי משנה מלך מצרים מלך אדיר הוא ואם הלכנו בלתי אחינו ומתנו כולנו כי המלך גבור הוא וחכם מאד אין כמוהו בכל הארץ, הלא אבימלך מלך פלשתים גדול מכל מלכי הארץ ולא יהיה לו אבימלך כאחד משריו שלו ראית אבי היכלו וכסאו ועבדיו העומדים לפניו ויופיו ותוארו ובגדי מלכותו ועטרת זהב וההוד והדר אשר נתן לו אלהים והחכמה והתבונה והדעת וקולו הנעים בדברו אלינו לא ידענו מי הודיעהו את שמותינו ואת כל אשר קרה לנו וישאל גם עליך העוד אביכם חי השלום לו, וכל מלכי מצרים על פיו יצאו ויבואו ואין שואל בפרעה אדוניו, לא ראית את פחדו

ואימתו על כל מצרים, וגם אנחנו בצאתו מלפניו ויחר אפנו מאד על כל דבריו אשר נתן אותנו למרגלים ונאמר לעשות למצרים כיתר ערי האמרי ויהי בבואנו עוד לפניו ונפלה אימתו עלינו יחד ואין איש יכול לדבר אליו דבר קטן או גדול כו', ויקומו וייקחו את בנימין ויצו יעקב את שניו הישמרו בו בדרך ואל תתפרדו ממנו ויפרוש כפיו ויתפלל כו' גם כל נשי יעקב וילדיהם כו', ויכתוב יעקב ספר אל מלך מצרים מאת עבדך יעקב בן יצחק בן אברהם העברי נשיא אלהים אל המלך האדיר והחכם צפנת פענח מלך מצרים שלום, ידוע יהיה לאדוננו המלך מצרים כי חזק עלינו הרעב וסבבנו בני ואני זקן מאד וכבדו עיני מזוקן ומבכי בכל יום תמיד על בני יוסף אשר נאבד ואצוה את בני שלא יבואו יחד בשערי העיר גם להתהלך במצרים לבקש את בני יוסף אולי ימצאוהו ויעשו כן, ותתנם למרגלים הלוא שמענו עליך אשר פתרת חלום פרעה כו' ואיך לא תדע בחכמתך את בני אם מרגלים הם אם לא, ועתה שלחתי את ה'בנימין בני אחלה פניך שתשים עיניך עליו עד השיבותו אלי בשלום עם אחיו והלא ידעת אם לא שמעת את אשר עשה אלוהינו לפרעה ולאבימלך בקחתו שרה אימי ואשר עשה אברהם אבינו לה' מלכי עולם המית כולם במתי מעט אנשים שהיו איתו, ואשר עשו שמעון ולוי בני לח' ערי האמורי בעבור דינה אחותם ואף בעבור בנימין אחיהם התנחמו בו על יוסף אחיו, מה יעשו עליו בראותם כי תגביה יד אחד העם עליהם בעבורו הלוא ידעת מלך מצרים כי גבורת אלוהינו אתנו וגם שומע אלוהינו את תפילתנו תמיד ולא יעזבנו כל הימים, חי

ה' כי בהגיד בני אלי מעשיך לו קראתי אל ה' עליך
אז אבדת עם אנשיך טרם בא בנימין בני לפניך אך
אמרתי כי שמעון בני בביתך אולי טובה תעשה לו
ע"כ לא עשיתי לך הדבר הזה, ועתה הנה בנימין בני
בא אליך עם בני הישמר לך בו ושים עיניך עליו
וישים אלהים את עיניו עליך בכל מלכותך, ועתה
הנה הגדתי לך את אשר עם לבבי כו', ושלחתם עם
אחיהם לשלום, וייתן יעקב הספר אל בניו ביד יהודה
לתתה למלך מצרים כו', ונתן מזמרת הארץ כו',
וילכו ויבואו מצרימה ויעמדו לפני יוסף וייתן להם
שלום כו', ויוציא אליהם את שמעון כי בצאתכם
מהעיר הוציא אותי ויעש אתי טובה בביתו, וייקח
יהודה את בנימין וידו ויבאו לפני יוסף וישתחוו
ויתנו המנחה ליוסף וישבו לפניו ויאמר השלום לכם
ולבניכם ואביכם הזקן ויאמרו שלום, וייתן יהודה
הספר אשר שלח יעקב ליוסף, ויקרא ויכיר מכתב
אביו ויבקש לבכות ולא יכול להתאפק וילך החדרה
ויבכה בכי גדול ויצא ויישא עיניו וירא את בנימין
ויאמר הזה אחיכם אשר אמרתם, וייגש בנימין לפני
יוסף וייתן יוסף ידו על ראשו ויאמר לו אלוהים יחנך
בני, ויבקש לבכות שנית ויבא החדרה ויבך וירחץ
פניו ויתאפק ויצא ויאמר שימו לחם, ויהי ביד יוסף
גביע אשר ישתה בו והוא מכסף רצוף באבני שוהם
ובדולח ויך בגביע בעיני אחיו ויאמר ידעתי בגביע
זה כי ראובן הבכור ושמעון ולוי יהודה יששכר
זבולון בני אם אחת שבו כאשר יולדתם, וישב גם
את האחרים כתולדותם ויאמר ידעתי כי אחיכם
הקטן הזה אין לו אח ואני כמותו אין לי אח ישב נא
אתי לאכול וישב בנימין על הכסא ויתמהו על ככה

וייתן להם יוסף מתנות, ויוסף וייתן לבנימין מנה אחת ויראו מנשה ואפרים מעשי אביהם ויתנו גם הם לשתות ולא אבו לשתות ויאמר מיום שנאבד יוסף אחינו לא שתינו יין ואל אכלנו אוכל טוב, וישבע להם יוסף ויפצר בהם מאד וישתו וישכרו עמו ביום ההוא.

ויאמר יוסף לבנימין היש לך בנים ויאמר יש לעבדך עשרה בנים ואלה שמותם בלע בכר כו', ואקרא שמותם על אחי אשר אל ראיתיו, ויצו יוסף להביא לפניו משטר הכוכבים אשר בו יודע יוסף כל העתיד, ויאמר לבנימין שמעתי כי העברים יודעים בכל חכמה התוכל לדעת מאומה בזה, ויאמר בנימין גם עבדך יודע בכל חכמה כאשר הורני אבי, ויאמר יוסף הבט בזה הכלי והבן איפה הוא אחיך יוסף במצרים אשר אמרתם למצרים ירד, וירא בנימין בכלי ההוא את משטר כוכבי השמים ויתחכם ויבט בו לדעת איפה אחיו ויחלק בנימין את כל ארץ מצרים לד' חלקים וימצא את יוסף אחיו כי הוא היושב לפניו על הכסא ויתמה בנימין מאד, ויאמר יוסף מה ראית ועל מה תתמה ויאמר רואה אני בזה כי יוסף אחי יושב פה על הכסא, ויאמר אליו יוסף אני יוסף אחיך, אך לא תגד הדבר אל אחיך הנני שולח אותך עמם וילכו וצויתי אתכם העירה ולקחתיו מאתם והיה אם יתנו את נפשם וילחמו עליך אז אדע כי נחמו על אשר עשו לי ונודעתי אליהם ואם יעזבוך ולקחתי אותך וישבת איתי ונלחמתי איתם וילכו להם ולא אודיע אליהם. בעת ההיא ציוה יוסף את פקידיו למלאות כליהם כו', ולשום הגביע בשק בנימין כו', ויקרעו

שמלותם וישובו העירה ויכו את בנימין בדרך הלוך והכות עד בואו העירה, ויעמדו לפני יוסף, ויחר אף יהודה ויאמר לא השיבני האיש הזה כ"א להחריב את מצרים היום, ויבואו ביתה יוסף והוא יושב על כסאו וכל גיבוריו לפניו ויאמר אליהם מה המעשה אשר עשיתם לקחת גביע הכסף, אך ידעתי בעבור לדעת בו איפה אחיכם יוסף בכל הארץ לקחתם הגביע אשר לי, ויאמר יהודה מה נאמר כו', ויקם יוסף ויחזק בבנימין וייקחהו מאת אחיו בחזקה ויבא הביתה וינעל הדלת בפניהם. ויצו יוסף לאשר על ביתו כה תאמר לכו לשלום אל אליכם הנה לקחתי את האיש אשר נמצא גביעי בידו, ויהי כראות יהודה מעשה יוסף אתם וייגש אליו יהודה וישבור הדלת ויבא עם אחיו לפני יוסף כו', שמענא המלך דברי ושלח אחינו פן נאבד נפשך כל נפש מצרים הלא ידעת את אשר עשו ב' אחי שמעון ולוי לשכם בעבור דינה אחותם ואף מה יעשו בעבור בנימין ואני בכוחי גדול וחזק משניהם הלוא שמעת את אשר עשה אלוהנו אשר בחר בנו לפרעה כו', ויען יוסף למה החרבת פיך ותתפאר חי פרעה לו ציוותי כל גיבורי מצרים תטבע ברוקם, ויאמר יהודה הלא לך ולאנשיך לירא מפני חי ה' כ"א שלפתי חרבי הרגתי היום את כל מצרים ואחל ממך ואכלה במרעה, ויען יוסף הלוא אם הוצאת חרבך אשיב אותו על צווארך וצוואר כל אחיך, ויאמר יהודה אם אפתח את פי בלעתיך ותכחד מן הארץ, ויען יוסף יש אתי כוח וגבורה לסתום פיך באבן גדולה עד כי לא תוכל דבר, ויאמר יהודה עד אלהים בינינו כי לא בקשנו מלחמותיך מאז ועד עתה, אך תנה אחינו והלכנו,

ויאמר יוסף חי פרעה כ"א יבואו כל מלכי כנען יחד
 לא תיקחו אותו מידי עתה לכו לכם אל אביכם
 ואחיכם יהיה לי עבד כי גנב את בית המלך ויאמר
 יהודה מה לך ולשם מלך הלא המלך יוציא מביתו
 אל כל הארץ כסף וזהב והרבה מאד אם במתן אם
 באבדה ואתה עודך מדבר על גביעך אשר נתת אותו
 באמתחת אחינו ותאמר כי גנב אותו מאתך חלילה
 לבנימין אחינו ולזרע אברהם מעשות דבר זה למלך
 ושר או לכל אדם, ועתה דום מדבר זה פן ישמעו
 דברייך כל הארץ לאמור על כסף מעט נלחם מלך
 מצרים ויתגולל עליהם וייקח את אחיהם לעבד, ויען
 יוסף קחו לכם הגביע ולכו מעלי ועזבו אחיכם כי
 משפט הגנב להיות עבד, ויאמר יהודה למה לא
 תבוש בדברייך לעזוב אחינו על כסף הנמצא ביד כל
 האדם ולא נמות עליו, ויען יוסף למה עזבתם אחיכם
 ותמכרו אותו בכ' כסף עד היום הזה ולמה לא תעשו
 כן לאחיכם זה, ויאמר יהודה עד ה' כו' כנ"ל, ויען
 יוסף האסף תאספו כל מלכי כנען כו', כנ"ל, ויאמר
 יהודה מה נאמר לאבינו בראותו כי אין אחינו, ויען
 יוסף תאמרו לו הלך החבל אחרי הדלי, ויאמר יהודה
 הלא מלך אתה למה תדבר בדברים האלה לשפוט
 משפט שקר אוי למלך אשר יהיה כמותך, ויען יוסף
 אין משפט שקר כאשר דברתם בעבור אחיכם יוסף
 כי חיה רעה אכלתהו ואתם מכרתם אותו כ' כסף
 למדינים, ויאמר יהודה הנה אש שכם בערה בליבי
 עתה אשרוף אתכם ואת כל ארצכם באש, ויען יוסף
 הלא אש תמר כלתך אשר הרגה בניך מכבה אש
 שכם, ויאמר יהודה חי ה' כי אם הסירותי מבר שער
 א' מלאתי בדמה כל מצרים, ויען יוסף כן משפטכם

לעשות ותטבלו כתונת אחיכם בדם בעבור תאמרו לאביכם חיה רעה אכלתהו, ויחר אף יהודה מאד וחמתו בערה בו ותהיי לפניו אבן אחת משקלה כת' שקל וייקח האבן בידו אחת ויזרקנה השמימה ויקחנה בידו השנייה השמאלית ויתן אותה אח"כ תחת רגליו וישב עליה בחמת כוחו ותהיי האבן לעפר, וירא יוסף ויירא מאד אך ציוה את מנשה בנו ויעש גם הוא באבן אחרת כמעשה יהודה, ויאמר יהודה לאחיו אין האיש הזה מצרי כי אם ממשפחת אבינו הוא בעשותו דבר זה, ויאמר יוסף למה תתפארו הלא גם אנחנו גיבורים, ויאמר יהודה שלח את אחינו ואל תחריב ארצך ביום הזה, ויען יוסף לכו ואמרתם אל אביכם חיה רעה אכלתהו כאשר אמרתם על יוסף, ויאמר יהודה לנפתלי מהר לך וספור שוקי כל מצרים והגד לי, ויאמר שמעון אלך אני ההרה ונשאתי אבן גדולה ושים על כל מצרים והמתי את כל אשר בה, ויוסף שומע, והן לא ידעו כי יוסף יודע לדבר עברית, ויירא יוסף מאד פן יחריבו את מצרים ויצו את מנשה לך והזעק את כל מצרים והגיבורים בכל כלי זין ונפתלי קל ברגליו וילך ויספור כל שוקי מצרים וימצא י"ב ויגד ליהודה ויאמר יהודה אל אחיו מהרו ושימו חרב על ירך ונכה כולם, ויאמר יהודה הנני אחריב ג' שווקים בכוחי ואתם תחריבו איש שוק אחד, ויהי הם מדברים ויבואו אנשי מצרים ת"ק איש רוכבי רכב ועשרת אלפים רגלי ות' איש אשר יוכלו להילחם בלא חרב וחנית כ"א בידיהם, ויבואו ברעש גדול ובצעקות ויסובבו את בני יעקב ויבהילום ותבקע האדמה מקול צעקתם ויוסף עשה זה להפחיד את בני

יעקב להחרישם מעליו, ויראו בני יעקב מאד לנפשם, וירא יהודה מקצת אחיו נבהלים, ויאמר להם למה תראו וחסד אלוקינו איתנו, וימהר וישלוף חרבו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד ויך בחרבו וידלג על הארץ ויוסף עוד לזעוק על כל האנשים ויפול פחד יהודה ואחיו על כל הגיבורים וינוסו ויפלו איש על רעהו וימותו מהם הרבה בנפלים ויברחו וירדפם יהודה ואחיו עד בית פרעה, וישה יהודה לפני יוסף וינהום עליו כאריה ויצעק עליו צעקה גדולה ומרה מאד ותישמע הצעקה למרחוק עד יושבי סוכות ותרעש כל מצרים וכל חומות מצרים וגושן ההרות הפילו ילדיהם ממעיהן, וישלח פרעה לאמור מה הדבר הזה ויגידו לו הדברים מראש ועד סוף ויביהל פרעה ויחרד מאד ותוסף לו יראה על יראה וישלח אל יוסף הלהחריב את כל מצרים הבאת העברים מה לך בעבד הגנב שלחוהו וילך עם אחיו למה נאבד ברעתם ואם לא תחפוץ לעשות זה עזוב מעליך כל חמודותי ולך עמהם אל ארצם, ראה מה עשו בצעקתם ואף אם ילחמו בחרב יחריבו את יתר הארץ עתה בחר לך אשר תחפוץ אם אני או העברים ואם מצרים או ארץ העברים, ויהודה ואחיו עוד ניצבים לפני יוסף בחמה ובחרון אף וינהמו בני יעקב על יוסף בנהמת ים וגליו ויירא יוסף מאד מפני אחיו ומפני פרעה ויבקש יוסף עלילה להיוודע לאחיו פן יחריבו מצרים ויצו את מנשה וישם ידו על כתפו של יהודה וחמת יהודה שככה, ויאמר אל אחיו אל יאמר איש מעשה נער מצרי זה כ"א מעשה בית אבי, וירא יוסף כי חמת יהודה שככה, וייגש לדבר ליהודה לשון רכה תגיד לי למה תלחם אתה על הנער מכל

אחיק, ויען כי אנוכי ערבתי את הנער מעם אבי
לאמור אם לא אביאנו אליו וחטאתי לו כל הימים
עתה אמצא חן בעיניך ושלחתו ללכת עם אחינו והנני
אנוכי יושב תחתיו לשרתך כו', שלח נא אותי אל
מלך קשה אשר מרד בך אף אם לו רכב רב ועם
עצום והרגתי כולם ואביא ראש מלכם לפניך כו',
ויאמר יוסף אמת אתכם כי יש לעברים גבורה ה'
חפץ בכם אך בזאת אשלח אחיכם אם תביאו לפני
את אחיו מאמו אשר אמרתם כי ירד מצרים ולקחתיו
תחתיו יען כי לא ערב אתו אחד מכם אל אביכם
ושלחתי את אחיו אשר ערבתי, ויחר אף יהודה
וזלגו דמעות עיניו דם מכעס ויאמר אל אחיו מה זה
מבקש להמית נפשו ומצרים היום, ויען שמעון את
יוסף הלא אמרנו לך בתחילה כי לא ידענו מקום
לכתו ואם מת או חי הוא למה ידבר אדוני כדברים
האלה, וירא יוסף את פני יהודה כי החל אפו לחרות,
ויאמר הלא אמרתם כי אחיכם מת והנה אם קראתי
היום ובא לפניכם התתנהו לי תחת אביו, ויחל יוסף
לדבר ולקרא יוסף יוסף בוא היום לפני והראה אל
אחיק ושב לפניהם ויביטו איש כה וכה לראות מאין
יבוא יוסף אחיהם, ויאמר יוסף למה תראו כה וכה
אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה ועתה
אל ייחר בעיניכם כי למחיה שלחני ה' לפניכם,
וייבהלו אחיו וייבהל יהודה ממנו מאד מאד, ובנימין
בשמעו דברי יוסף והוא היה לפניהם בבית פנימה
וירץ אל יוסף ויחבקו ויפול על צווארו ויבכו ויפלו
גם אחיו ויחבקוהו ויבכו בכי גדול עם יוסף, ונשמע
בית פרעה כי אחי יוסף הם וייטבו בעיניו כי ירא
אותם פן יחריבו את מצרים, וישלח פרעה כל

החייילים וגדודים לשמוח עם יוסף באחיו ולאמר להביא את כל אשר להם ולהושיבם במיטב הארץ, ויצו יוסף לאשר על ביתו להביא מתנות ובגדי מלכות ויחלקם לאחיו וייתן לכ"א חליפות בגדים בגדי זהב וק' כסף ולבנימין ה' חליפות וש' כסף וילבישם ויביאם לפני פרעה, וירא פרעה כי כולם גיבורים ויפ"ת וישמח בהם מאד ויצאו מעמו וכו', וייתן להם יוסף י"א מרכבות מאת פרעה ומרכבתו אשר רכב עליה ביום מלכו על מצרים להביא את אביו וישלח לכל ילדי אחיו בגדים כמספרם וק' כסף לכל אחד מהם וכן לנשי אחיו בגדי נשי המלך וקטורת ותמרוקיהן וייתן לכל אחד מאחיו י' אנשים ללכ עמו לשרתו ולשאת בניהם לבוא מצרימה, וע"י בנימין שלח י' בגדים לי' בניו וג' כס' וי' מרכבות מאת פני פרעה, ולאביו י' חמורים וי' אתונות מטוב מצרים ולדינה אחותו בגדי זהב וכסף וקטורת מור ואהלים ותמרוקי נשים גם לנשי בנימין, וייתן לכולם ולנשיהם אבני שוהם ובדולח ברקת פטדה וסגולת מצרים וילך יוסף איתם עד גבול מצרים כו', ויצום בבואכם ארץ כנען אל תבואו פתאום לפני אבי בדבר הזה כו', ויהי בקרבם אל בתיהם והנה סרח בת אשר יוצאת לקראתם, והנערה חכמה ויודעת לנגן בכינור ויתנו לה כינור לאמור בוא נא לפני אבינו וישבת לפנינו והך בכינור יוסף דודי חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ותוסף ותנגן כדברים אלה וישמע יעקב דבריה ויערב לו ותבוא השמחה בליבו מנועם דבריה ותהיי עליו רוח אלוהים, וידע כי כל דבריה נכונים, ויברך יעקב את סרח בדברה בתי אל ימשול מות בך עד עולם בתי החיית את רוחי אך דבר נא

עוד לפני כאשר דיברת כי שמחתני בדברך, ותוסף ותנגן כדברים האלה כו', עודנו מדבר עמה והנה בניו באים בסוסים ומרכבות ובגדי מלכות ועבדים רצים לפניהם, וילך יעקב לקראתם ויאמר המבשר יוסף אחינו חי והוא מושל ארץ מצרים, ויתנו לכל אחד כאשר שלח להם יוסף וילבשו כולם כאשר שלח להם וישם יעקב את המצנפת בראשו אשר שלח לו וישמעו כל יושבי כנען ויבואו וישמחו את יעקב וייעש להם משתה ג' ימים וישמחו כל מלכי כנען וגדולי הארץ, ויהי אח"כ ויאמר יעקב אלך ואראה את בני במצרים ואשובה ארץ כנען כי לא אוכל לעזוב את ארץ מולדתי, והנה דבר ה' אליו רד מצרימה עם כל ביתך ושב שם ואל תירא מיוסף כי עודנו מחזיק בתומתו, וישמח מאד יעקב על בנו כו', ויאסור יוסף מרכבתו ויזעק כל גיבוריו ושרי מצרים ויעבר קול כל אשר איננו יוצא לקראת אביו יומת, ויהי ממחרת ויצא יוסף בחיל עצום מלובשים בבגדי בוץ וארגמן וכלי זהב וכסף ובכלי מלחמתם ובכלי זמר ותופים ומחולות מור ואהללות מפוזרים בכל הדרך ותרעש הארץ מקולם. וכל נשי מצרים עלו על גגות מצרים והחומות לקראת יעקב ושוחקים בתופים ומחולות, ובראש יוסף כתר המלכות אשר לפרעה כי שלחו לו פרעה ללבשו בעת לכתו לקראת אביו, ויהי כאשר קרב יוסף את אביו כחמישים אמה וירד מעל המרכבה וילך ברגליו לקראת אביו וכן כל שרי מצרים וגדוליהם ברגליהם כו', ויאמר יעקב אל יהודה מי זה האיש במחנה המצרים הדור בבגדי המלוכה וכתר מלכות אשר ירד ממרכבתו וילך לקראתנו, ויען יהודה ויאמר הוא בנך יוסף המלך

פרשת וישב

וישמח יעקב בראותו כבוד בנו ויקרב יוסף לפני
 אביו וישתחוו לאביו וישתחוו גם כל מחנה יוסף אל
 יעקב ארצה, ויעקב רץ וימהר אל יוסף בנו ויפול
 על צווארו וישקהו ויבך כמו ויחבק גם יוסף את
 אביו וישקו ויבכו. ויבכו עמו כל אנשי מצרים וכל
 בני יעקב ונשיהם ועבדיהם בכו עם יוסף מאד,
 ואח"כ שבו מצרים ויושיבם יוסף בארץ גושן כו',
 וייקח מאחיו ראובן ויששכר וזבולון ובנימין
 ויעמידם לפני פרעה כו', ויצאו מאתו ואח"כ הביא
 את אביו לפני פרעה כו'.

פרשת

ויחי

ונפשי תגיל בה' תשיש בישועתו
 יראו את ה' קדשיו, כי אין מחסור ליראיו
 חונה מלאך ה' סביב ליראם ויחלצים
 ירנו וישמחו חפצי צדקי

ועמך ישראל	וצאן עדרך
יודו מפי אל	יפי פארך
חכמת תורתך	חוננת לבניך
ירנו וישמחו	יקרת תפארתך

כתוב: כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם (ישעיה כ"ט) שואל: הרי יעקב לא היה בעולם בזמן אברהם ואתה אומר אשר פדה את אברהם. משיבו אלא בוא וראה בשעה שהפילו את אברהם בשריפת האש, היו דנים אותו צחילה למעלה. אמר הקב"ה: כסא שלי לך והצל את אברהם מאור כשדים כי לכבודי עשה מה שעשה. אמרו לו מלאכי השרת, ריבוננו של עולם אדם שיצא ממנו ישמעאל שיעשו לישראל מה שיעשו. אמר להם בן יצא ממנו יצחק שיושיט צווארו על המזבח אמרו לו הרי עשו שיצא מיצחק, יחריב את בית המקדש אמר הרי יצא ממנו יעקב שהוא כסא שלם אמרו הנה ודאי בזכותו של יעקב ינצל (זוהר הקדוש אחרי מות ל"ה).

פרשת ויחי

"ויחי יעקב בארץ מצרים" ירד יעקב אע"ה למצרים להעלות נצוצות קדושה הטמונים בה. מר"ת "ויחי יעקב בארץ מצרים" עולה המילה "ויבם". רמז לזה שעיקרון היבום הוא להקים שם האח הנפטר כנאמר "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל" (דברים תצא כ"ה ה'-ו'). וכאן הצלת הנפשות אשר נשבו בקליפות הטומאה במצרים על סוד העניין "כל ישראל ערבים זה לזה". שאם ישראל משול לשריון קשקשים של לוחם היוצא למלחמה ובאם יחסר

קשקש אחד או חלק אחר המקום יהיה חשוף לפגיעה והלוחם עלול להיפגע. לכן לפני יציאה למלחמה יש עליו לוודא שהשריון מתוקן בתכלית השלמות לקבלת הגנה מלאה. והשלכת המשל לענייננו: תיקון הנשמות השביות בקליפות שנדרם עקב עוונת בעולם הזה בכל מיני חטאים במיוחד בהוצאת זרע לבטלה מקבלות הטיפות חיות של טומאה ונבלעים במקור הרע הנקרא קליפות טומאה. תיקון הנאמר מכבה את חוסנו של עם ישראל, ומוציא מתחת שליטת הס"א נשמות קדושות השביות בידו.

והערבות ההדדית של כל אחד לרעהו תיתן את פריה בעז"ה בימי המשיח כשנגיע למצב של תיקון מלא. ויזכה האדם שכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו. ולכן גלגל הקב"ה שיוסף יהיה הראשון שירד מצרים להכשרת התנאים לירידת אביו ושאר השבטים. לגמר התיקון הנזכר ולאחר שבני ישראל סיימו את "מלאכתם" גאלם ה' ביד חזקה ובזרוע נטויה, והמכה הגדולה במצרים הייתה מכת בכורות, שמתו מה עם רב ולא היה בית שלא היה בו מת (שמות י"ב ל'), ורק בכורות ישראל ניצלו בזכות סוד היבום. "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת". ע"י הצלת הנשמות מיד הס"א גאלו את נשמת האח המת (שכל ישראל אחים) וזכו להולדת בן בכור זכר על שמו של האח. וזכות זו עמדה להם בזמן סכנת המשחית. ולכן בצאת ישראל ממצרים אמר ה' אל משה רבנו "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראותם עוד עד עולם" (שמות ושלח י"ד י"ג). לאחר גמור בירור כל ניצוצות הקדושה לא היה צורך יותר לבני

ישראל להישאר במצרים ולא לחשוב לשם יותר בכדי לא לתת שוב פתח למשחית לקבלת ניצוצות קדושה מחטאי האנשים הבאים מצרים.

"שבע עשרה שנה" מדוע מציין המקרא שבע עשרה שנה במצרים ולא מס' שנים אחר? על סוד הפסוק "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" (איוב) ידוע שראשיתו של יעקב אע"ה היה צער ורדיפות החל מעשו אחיו, ולאחר לבן עניין דינה ושכם, מכירת יוסף, כליאת שמעון, בנימין, ... רמז לצרותיו בפסוק "עלי היו כלנה" (מ"ב ל"ו).

"עלי" – נוטריקון, עשו לבן יוסף (הגר"א) ובסופו יושב בארץ גושן כשבנו אהובו יוסף נמצא ומושל בכל ארץ מצרים. ושבע עשרה מרמז על המילה "טוב" כשעולה מניין שבע עשרה. לומר שזכה יעקב בארץ מצרים לטוב ככתוב: "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ" (מ"ה י"ח).

"ויהי ימי יעקב" עיקר ימיו היה יעקב אע"ה תחת כנפי השכינה והיה ה' בישועתו. מיניי המילה ויהי" עולה כמניין שם הויה לרמז עניין זה.

"שבע שנים וארבעים ומאת שנה" מס' שנותיו של יעקב אע"ה מוזכר בסדר עולה, לציין כל חיו של יעקב היו תמיד בסדר העליה והקירבה אל ה' יתברך בסוד חלום הולם, המרמז על עלייה תמידית אל ה' בהתקרבות אליו. ואע"פ ראינו שהגיעו אליו צרות רות, כל צרה הייתה בבחינת עליה ניסיון לעומת מה שעמד בה עד כה.

"ויהיו ימי יעקב שני חייו" ימיו של יעקב אע"ה צוינו בשתי תקופות: האחת "אלה תולדות יעקב, יוסף בן שבע עשרה שנה" (ל"ז ב') והשני "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה". "שני חייו" – שתי התקופות שנות שבע עשרה שנה. כל אחת עולה למניין שלושים וארבע כמניין המילה "חייו" לרמז שעיקר חייו היו בשנים אלו בקרבת יוסף בנו אהובו עליו.

"ויקברו ימי ישראל למות" רש"י ז"ל על הפסוק "ויגוע ויאסף" ומיתה לא נאמר בו. ואמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת", ורמז לזה פסוק: מ"ק של המילה "ויקברו" עולה למניין חי.

"חסד ואמת" (כ"ט). "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם" – דוד המלך הקדים את יעקב לאברהם מפני שיעקב בכיר באבות הוא. וכאן יעקב מפעת צניעותו ודרך ארץ הקדים את מידתו של אברהם סבו לפניו ואמר חסד ואמת לפי מידתו הוא.

"ושכבתי עם אבתי" מה העניין דווקא להיקבר עם אבותיו? ידוע עניין גלגול נשמות. שהנשמה הקודמת נקראת אב לנשמה הקיימת. ועל סוד זה אנו אומרים בסדר הוידי "אבל חטאנו, עוינו פשענו אנחנו ואבותנו ואנשי בתינו". באיזו זכות יש לאדם לטעון שאבותיו חטאו. רק על בסיס שהאדם בגלגולו הנוכחי מתקן אתמה שפגמו הגלגולים הקודמים. ויעקב אע"ה מבקש לשכב עם אבותיו שהשלים תיקון הנשמות לפניו ונקרא שלם ככתוב "ויבא יעקב

שלם" (ל"ג י"ח). רש"י ז"ל: "שלם בגופו שנרפא מצליעתו, שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון. שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן". ואנא עבדא מוסיף שלם בנפשו שתיקן גלגול נשמה קודמת שבו. שיעקב אינו היה גלגולו של האדם הראשון. "יעקב היה גלגול אדה"ר" וזה סוד "שופרא דיעקב מעין אדה"ר" (סדר בדורות השלם עמ' 42 סעיף קח) ולכן נקבר יעקב באותה מערה בה היה קבור אדה"ר לפי הסדר דלהלן:

אדם יצחק

חזה רבקה

שרה לאה

אברהם יעקב

(מספר עוד יוסף חי דרשות פרשת ויחי' עמ' קי"ד). מכאן רואים שהאדם הראשון היה הראשון שנקבר במערה בקצהו הימני העליון ויעקב סגר את המעגל בקבורה האחרונה בקצה השמאלי התחתון. וע"י שיעקב אע"ה תיקן עצמו וגלגולו, זכה לראות בזיו השכינה ולהיות שמו חקוק על כסא הכבוד.

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה" (מ"ח ח'). והלוא ידע יעקב שאלה בני יוסף ומדוע שאל "מי אלה?" שאלתו של יעקב הייתה רמז ליוסף שאפרים יהיה גדול ממנשה, שיעקב אבינו אמר "מי אלה" רצה לומר לא ידע סדר זה של מנשה לפני אפרים שיוסף הציג אותם ששמו מתחיל באות מ' (מנשה) כנגד המילה "מי" המתחילה במם. ושמו של אפרים ואלה באות אלף, אלא יעקב אמר אפשרים ואחריו מנשה לרמוז ר"ת עולה המילה "אש" –

שיוסף היה שטנו של עשו וכוחו ניתן בבניו כנגד עשו כנאמר בעובדיה "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו קש". לרמוז אחריתו של עשו בידי בניו של יוסף. שמ"ק של מנשה ואפרים עם האותיות עלה למניין "להבה".

"נפתלי אילה שלוחה הנתן אמרי שפר" (מ"ט כ"א). אילה שלוחה – הנתיבות התורה. הנתן אמרי שפר מחדש חידושים בתורה. אמרי שפר – "אמרות ה' אמרות טהרת כסף צרוף בעליל. לארץ מזקק שבעתיים" (תהלים י"ב ז'). ואביא כאן לשון "פלא יועץ" על עניין חידושים בתורה:

ידוע מעלת המחדש חידושי תורה שהוא חשוב מאד בשמים ממעל עד שאמרו בזוהר הקדוש (בהקדמה דף ד') שבונה שמים חדשים ועליו הכתוב אומר (ישעיה נ"א ט"ז): לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון- שערם המצוינים בהלכה – עמי אתה. אל תקרי "עמי" אלא "עימי" (שם דף ה'), שנעשה שותף לקדוש ברוך הוא. וכל אדם אינו חייב אלא כשעורו, רק שיעמל בכל כוחו לחדש חידושי תורה, דהיינו להקשות ולתרץ בתנ"ך ובש"ס או לפרש פרושים בפרד"ס (=פשוט,רמז,דרש,סוד) על תנ"ך וש"ס, והוא תקון גדול לכל עוון ולכל חטאת ובפרט לעוון פגם הברית, שהזרע יוצא מן המח ותיקונו שיטרה במוחו לחדש חידושי תורה. ובפרט בשבת חשוב מאד כשמחדש חידושי תורה, כאשר הפליג בשבחו בזוהר הקדוש (ח"ג דף קעג) מה מגיע אליו ומה נעשה יקר וגדלה לנפש אביו ואמו (כבר יצא

עת"ק לשון הזוהר הקדוש בקונטרס "אורות אילים"). ולמי שאין ידו משגת לחדש חידושי תורה מדעתו, כבר יש תקנה שילמד חידושי תורה את אשר כבר עשוהו ונכתב בספר, כל אשר ילמד וידע את אשר לא ידעו חשוב כאילו חדשו. ועל זאת ישתדל מאד כל היודע ספר לפחות ללמד בשבת דבר חדש, ואם אינו יודע ספר ישתדל לשמוע בלימודים מפי סופרים דבר חדש אשר לא ידעו. וגם למוד ספר הזוהר הקדוש אף באין מבין חשוב כאילו חדשו חידושים. ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכון ליבו לשמיים.

וכל אשר יחדש יכתוב ידו בספר ואל יהי בז להן, וכן יכתב ידו כל אשר ישמע דבר חדש, שהרי כתבו המפרשים (ברית עולם על ספר חסידים, ס"י חקל), שעכשיו שאין בית המקדש קיים ואין קורבנות, הכותב חידושי תורה מכפר עליו כאילו הקריב קורבנות, ואסמכוה אקרא (תהלים מ' ז'): עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. וכתבו גם כן שעתיד אדם לתת את הדין על שגלו לו חידושי תורה ולא כתבם, שלו גלו לו על מנת שיכתבם ויהנו ממנו ולמטי לה הנאה שיהיו שפתותיו דובבות בקבר. ומי יתן והיה שיכתב אדם כל אשר שומע חידושי תורה מילדותו והיה יכול לעשות טוב מדברים מתוקים מדבש ונחמדים מזהב, ואף שיש דברים שכבר המה בכתובים, אבל יש הרבה שעדיין לא נתנו לכתב, ועל כל פנים היה יותר טוב מאד ללקט ביחד כל אשר ישמע דברים מתוקים וחריפים, וחסד היה עושה עם אותן שאין בידם

אותם מספרים וילמדו הדבר מתוך ספרו ומה מניהו יתקלב עלאה (וממנו ומהם יתעלה שמו של הקב"ה).

"בסדר אל תבוא נפשי ובקהלם אל תחד כבדי" (מ"ט י').

"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב ליצים לא ישב" (תהלים א' א'). מוסר גדול לאדם להתרחק מאדם רגזן וכעסן שמא ידבק במידותיו. ודוד המלך מוסיף ואומר: התרחקות מדרכי הרשע ודרכי חטאים ובמושב ליצים לא ישב שמא חלילה ילמד מדרכם הרעה אלא כי בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה".

"ישתחוו לך בני אביך" (מ"ט ח'). רש"י ז"ל: "על שם שהיו מנשים הרבה לא אמר בני אמך כדרך שאמר יצחק". ואנא עבדא מוסיף ואומר שרמז למלכות בית דוד לשכל השבטים היו תחת מרותו וכלל בהם את יוסף שמאפרים בנו יצא ירבעם בן נבט על ישראל לאחר מלכות שלמה. אבל עד אז המשיל את דוד על כל שבטי ישראל ולא רק על בני אימו שלא כולל את יוסף.

"גור אריה יהודה" ר"ת בגמט' עולה מניין ארבע עשרה כמניין השם דוד שיצא למלך על ישראל מצאצאי יהודה.

"בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל" (מ"ט כ"ז). הפסוק הנ"ל רומז על חשיבות קריאת שמע. "בבקר יאכל עד" קריאת שמע בבוקר מעניקה לאדם כוחות

בהמשך יומו, כנאמר בספר עבודת הקודש לרבנו החיד"א וז"ל: "כל המתעטף בציצית ומניח תפילין וקורא קריא שמע ומתפלל, מוחלין לו על כל עוונותיו" (שיצורן שמיר סימן י' סעיף קנ"ג).

"יאכל" – מהמילה מאכל שבהיפוך אתוון מתקבל המילה "מלאך" שמגן על האדם.

"עז" – הינן שתי אותיות עיקריות גדולות בפסוק הראשון של קראית שמע:

"שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד"

קריאת שמע של הערב "ולערב יחלק שלל" – "שלל" – הנו שכרו של האדם. ש שהעולם הזה הינו מבוא (טרקלין) לעולם הבא. ובסוף היום מעריב הערב לפני בוא הגאולה, ואז ישולם שכר לאדם שהלך בדרכי ה' ויחד שמו בעולם הזה כנאמר "משלם שכר טוב לאוהביו ולחושבי שמו".

ומעשה היה במשנהו של אלכסנדר מוקדון שפגש בידידו והיה חכם והיה מסתפק במועט, שהיה אוכל ירקות השדה. אמר לו המשנה למלך אם היית שר לא היית אוכל ירקות השדה. אמר לו, אילו היית אוכל ירקות השדה לא היית צריך להיות עבד למלך.